

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIALNO PEDAGOGIKO

**ANALIZA SOCIALNO PEDAGOŠKEGA DELOVANJA
V BELI KRAJINI**

DIPLOMSKO DELO

MENTOR: dr. Mitja Krajncan

KANDIDATKA: Tamara Gorenc

Ljubljana, junij, 2011

ZAHVALA

Zahvaljujem se dr. Mitji Krajncu za mentorstvo pri izdelavi diplomskega dela in vsem ostalim, ki so prav tako kakorkoli pripomogli k njegovi izdelavi.

Posebna zahvala gre moji družini in fantu Sebastjanu, ker so mi stali ob strani, me spodbujali in bodrili, ko sem to najbolj potrebovala, ter me podpirali pri mojih odločitvah.

POVZETEK

NASLOV: Analiza socialno pedagoškega delovanja v Beli krajini

Socialni pedagogi se zaradi svojega precej širokega področja znanja, ki ga pridobijo tekom študija, zaposlujejo na različnih področjih. Največkrat njihova področja dela predstavljajo šole, kjer se zaposlujejo znotraj šolske svetovalne službe ali kot učitelji dodatne strokovne pomoči, ter vzgojni zavodi in dijaški domovi, kjer se zaposlujejo kot vzgojitelji v vzgojnih skupinah. V zadnjih letih se vse več socialnih pedagogov zaposluje tudi v zasebnih neprofitnih volonterskih organizacijah, kjer delujejo predvsem na področju socialnega varstva, in v kadrovskih službah, kjer skrbijo za upravljanje s človeškimi viri.

Glavni namen diplomskega dela je bil analizirati različne oblike socialno pedagoškega delovanja v Beli krajini. S pomočjo v mesecu maju 2011 izvedenih nestandardiziranih delno strukturiranih intervjujev ravnateljice, ki je po profesiji socialna pedagoginja, vzgojitelja v dijaškem domu in pa predsednika sveta zavoda mladinskega centra so tako predstavljena različna socialno pedagoška področja delovanja v Beli krajini.

Pregled trenutnega stanja pokaže, da so v Beli krajini zaposlene tri socialne pedagoginje, vse na področju osnovnošolskega izobraževanja. Počasi, a vztrajno, si utiramo pot k večji prepoznavnosti. Manevrskega prostora za delovanje je še veliko, prav tako potreb, potrebna je le volja.

KLJUČNE BESEDE: šola, vzgojni zavodi, dijaški domovi, zasebne neprofitne volonterske organizacije, kadrovska služba, Bela krajina, socialna pedagogika

ABSTRACT

TITLE: The analysis of social pedagogical activities in Bela krajina

Due to their relatively wide area of knowledge acquired during their studies, social pedagogues find work in different fields. Their area of work mostly consists of schools, where they work in counselling service or as additional special education teachers, and juvenile institutions and youth homes, where they work as teachers in educational groups. In the last years more and more social pedagogues are also being employed in private non-profit volunteer organisations, where they mainly work in the field of social care and in personnel, where they are responsible for human resources management.

The main aim of this diploma paper is the analysis of different forms of social pedagogic services in the Bela krajina region. Different social pedagogic fields of work in Bela krajina are presented with the help of non-standardised half-structured interviews, carried out in May 2011 with a headmaster, who by profession is a social pedagogue, an educator in a youth home and a president of the youth home's institution council.

The results show that three social pedagogues are currently employed in Bela krajina, all in the field of elementary education. Slowly yet persistently, we are making our way towards greater recognisability.

There is enough leeway and enough needs to work in this field, all we need is will.

KEY WORDS: school, educational institutions, youth homes, private non-profit volunteer organisations, personnel, Bela krajina, social pedagogy

KAZALO

1	UVOD	9
2	TEORETIČNI DEL	10
2.1	RAZVOJ SOCIALNE PEDAGOGIKE PRI NAS	10
2.2	RAZVOJ POJMA SOCIALNA PEDAGOGIKA	11
2.3	SOCIALNI PEDAGOG V ŠOLI.....	14
2.3.1	OPREDELITEV IN NALOGE ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE	14
2.3.2	SOCIALNI PEDAGOG V ŠOLSKI SVETOVALNI SLUŽBI	15
2.3.2.1	PREVENTIVNO DELO	16
2.3.2.2	SOCIALNOPEDAGOŠKE INTERVENCIJE	17
2.3.2.3	KOORDINACIJA PROJEKTOV	17
2.3.2.4	POMEMBNOST TIMA	17
2.3.2.5	SODELOVANJE Z UČITELJI.....	18
2.3.2.6	SODELOVANJE S STARŠI.....	20
2.3.2.7	SODELOVANJE Z UČENCI	21
2.3.2.8	SODELOVANJE Z VODSTVOM IN ZUNANJIMI INSTITUCIJAMI	22
2.4	VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI ZAVODI	24
2.4.1	MLADINSKI DOMOVI.....	26
2.4.2	ZAVODI ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE	26
2.4.3	STANOVANJSKE SKUPINE	26
2.4.3.1	MLADINSKO STANOVANJE	27
2.4.4	PREVZGOJNI DOM.....	27
2.4.5	VZGOJNI PROGRAM	28
2.4.5.1	NAČELA.....	29
2.4.5.2	DELO S SKUPINO.....	30

2.4.5.3	INDIVIDUALNO DELO.....	31
2.4.6	SOCIALNI PEDAGOG KOT VZGOJITELJ	32
2.4.7	POMEN SUPERVIZIJE.....	33
2.5	DIJAŠKI DOMOVI.....	35
2.5.1	MODELI DIJAŠKIH DOMOV	35
2.5.2	FUNKCIJE DIJAŠKIH DOMOV	36
2.5.2.1	SOCIALNA FUNKCIJA.....	36
2.5.2.2	PSIHOLOŠKA FUNKCIJA.....	37
2.5.2.3	PEDAGOŠKA FUNKCIJA.....	37
2.5.3	VZGOJNA SKUPINA	38
2.5.3.1	VZGOJNA MOČ SKUPINE.....	38
2.5.4	DELO VZGOJITELJA V DIJAŠKEM DOMU	39
2.6	ZASEBNE NEPROFITNE VOLONTERSKE ORGANIZACIJE.....	42
2.6.1	SPLOŠNI DRUŽBENI INTERES, JAVNI INTERES, SKUPNI INTERES.....	42
2.6.2	DELO S PROSTOVOLJCI.....	43
2.6.2.1	SOCIALNI PEDAGOG – MENTOR PROSTOVOLJCEM.....	44
2.7	KADROVSKA SLUŽBA.....	46
2.7.1	VLOGA KADROVSKE SLUŽBE	46
2.7.1.1	UPRAVLJANJE S ČLOVEŠKIMI VIRI.....	47
2.7.2	MESTO SOCIALNEGA PEDAGOGA V KADROVSKI SLUŽBI.....	48
2.8	BELA KRAJINA.....	50
2.8.1	PONUDBA VZGOJE, IZOBRAŽEVANJA IN SOCIALE.....	50
3	EMPIRIČNI DEL	52
3.1	RAZISKOVALNI PROBLEM.....	52
3.2	CILJI IN NAMEN	52
3.3	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	53
3.4	RAZISKOVALNA METODOLOGIJA.....	53

3.4.1	VZOREC RAZISKOVALNIH OSEB	53
3.4.2	IZBOR RAZISKOVALNIH INSTRUMENTOV	54
3.4.3	POSTOPEK RAZISKOVANJA	54
3.4.4	POSTOPKI OBDELAVE ZBRANIH PODATKOV	55
3.5	ANALIZA IZVEDENIH INTERVJUJEV	57
3.5.1	ANALIZA PRVEGA INTERVJUJA (intervju s Klemnom Vitkovičem)	57
3.5.1.1	ODPRTO KODIRANJE.....	57
3.5.1.2	UTEMELJENA TEORIJA.....	61
3.5.2	ANALIZA DRUGEGA INTERVJUJA (z ravnateljico)	65
3.5.2.1	ODPRTO KODIRANJE.....	65
3.5.2.2	UTEMELJENA TEORIJA.....	76
3.5.3	ANALIZA TRETJEGA INTERVJUJA (intervju z Boštjanom Matjašičem)	80
3.5.3.1	ODPRTO KODIRANJE.....	80
3.5.3.2	UTEMELJENA TEORIJA.....	89
3.6	INTERPRETACIJA	93
4	ZAKLJUČEK.....	102
5	SEZNAM LITERATURE	104
6	PRILOGE.....	109
6.1	PARAFRAZIRAN ZAPIS PRVEGA INTERVJUJA	109
6.2	PARAFRAZIRAN ZAPIS DRUGEGA INTERVJUJA	112
6.3	PARAFRAZIRAN ZAPIS TRETJEGA INTERVJUJA	117

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prikaz kod 1. reda, kod 2. reda in kategorij za prvi intervju.....	57
Tabela 2: Prikaz kod 1. reda, kod 2. reda in kategorij za drugi intervju.....	65
Tabela 3: Prikaz kod 1. reda, kod 2. reda in kategorij za tretji intervju	80

1 UVOD

Za profil socialnega pedagoga sem prvič slišala na taboru za Zoisove štipendiste, ki ga je takrat v Kamniški Bistrici organiziral Zavod Izida. Tam sta za vsebino skrbela dva socialna pedagoga, Denis in Maja. Takrat sem podrobneje začela spoznavati ta profil strokovnjaka, ki me je pritegnil in v katerem sem se videla. Informacije sem nato iskala predvsem na internetu, saj v svoji bližnji ali širši okolici nisem poznala nobenega socialnega pedagoga. Do danes, ko končujem študij, sem bila mnenja, da, razen mene in sošolke s fakultete, v Beli krajini ni nobenega socialnega pedagoga več. Zato sem se odločila, da bom raziskala, kakšno je stanje na področju socialne pedagogike v Beli krajini.

V teoretičnem delu najprej predstavim, kako je potekal razvoj programa socialna pedagogika v Sloveniji. Sledijo poglavja, v katerih podrobneje predstavim posamezna področja, na katerih smo socialni pedagogi najbolj aktivni. Najprej se dotaknem šole in dela socialnega pedagoga v šolski svetovalni službi, potem sledi pregled vzgojno izobraževalnih zavodov in delo vzgojitelja v teh zavodih, sledi še nekoliko »klasično« socialno pedagoško delo v dijaškem domu, za konec pa še zasebne neprofitne volonterske organizacije in znotraj tega delo s prostovoljci ter področje kadrovske službe, kamor socialni pedagogi vse bolj posegamo v zadnjih letih, predvsem na področje upravljanja s človeškimi viri.

Empirični del je kvalitativen. S pomočjo intervjujev treh oseb, ki delujejo na področjih, ki jih lahko označimo za socialno pedagoška (šola, dijaški domovi, zasebne neprofitne organizacije), поблиže spoznam posamezna področja, jih analiziram in na podlagi tega ugotavljam, koliko je socialna pedagogika poznana in razširjena v Beli krajini, koliko imamo v Beli krajini socialnih pedagogov, na katerih delovnih mestih se zaposlujejo ter kje se pojavljajo potrebe po delovanju socialnega pedagoga v Beli krajini.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 RAZVOJ SOCIALNE PEDAGOGIKE PRI NAS

Pot razvoja socialne pedagogike v Sloveniji je pestra. Njeni začetki segajo v 50. leta, ko smo se začeli s prestopništvom bolj ukvarjati in so se začeli ustanavljati vzgojni zavodi (1946 – Vzgojno izobraževalni zavod Frana Milčinskega Smlednik; 1948 – Vzgojno izobraževalni zavod Višnja Gora; 1951 - Prevzgojni dom Radeče; 1951 - Vzgojni zavod Planina ...).

Kmalu se je pokazala potreba po izobraževanju zaposlenih v vzgojnih zavodih. Prvi ravnatelji in vzgojitelji so se v letih 1952 do 1961 izobraževali na Višji pedagoški šoli, odseku za defektologijo, smeri Ortopedagogika za duševno prizadete. Bili so strokovnjaki ožjega profila, specialni pedagogi za delo z otroki z motnjami vedenja in osebnosti. Ta program se je leta 1963 preoblikoval v študijsko smer Specialna pedagogika za otroke z motnjami vedenja in osebnosti (MVO).

V 70. letih so se začeli prebujati tudi dijaški domovi, katere so ustanavljali za srednješolce, ki so se šolali izven kraja bivanja. Sprva je bil namen dijaških domov zagotoviti dijakom posteljo in hrano ter poskrbeti tudi za red in disciplino. A pokazalo se je, da je potrebno poseben poudarek znotraj tega nameniti tudi vzgoji.

Tako je prišlo do ustanovitve dveh programov domske pedagogike. Prvi, Domska vzgoja, se je začel izvajati v šolskem letu 1971/1972 na Oddelku za specialno pedagogiko (potekal je vzporedno s Specialno pedagogiko za MVO). V študijskem letu 1975/1976 so oba programa na takratni Pedagoški akademiji, Specialno pedagogiko MVO in Domsko vzgojo, združili v Specialno pedagogiko za MVO in domsko vzgojo. Drugi program Domske pedagogike pa je bil ustanovljen leta 1977 znotraj Oddelka za pedagogiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Oba programa sta nastala na podlagi prakse. Medtem ko je bil prvi višješolski, je bil drugi visokošolski, vendar so domovi raje zaposlovali učitelje predmetov, ki so učencem povzročali največ preglavic. Kot deficit se je pri tem izkazalo vodenje pristočasnih dejavnosti.

Zaradi potrebe po modifikaciji programov, zaradi sorodnosti in podvajanja vsebin obeh programov ter zaradi reformnih procesov na Univerzi (zakona o visokem šolstvu, ki je predvideval odpravo višješolskega izobraževanja pedagoških kadrov), je prišlo v šolskem letu 1987/1988 do združitve programov obeh domskih pedagogik, tiste na Pedagoški akademiji in tiste na Filozofski fakulteti, v samostojen visokošolski program.

Znotraj Pedagoške akademije je tako nastal samostojni program, diplomanti tega programa pa so postali vzgojitelji defektologi za MVO. S tem se je oblikoval profil vzgojitelja, ki je omogočal širši spekter delovanja in s tem zaposlovanja, čeprav je bil program prvenstveno namenjen usposabljanju vzgojiteljev za delo v vzgojnih zavodih in dijaških domovih. Ta program se je leta 1991, po zgledovanju po podobnih programih v tujini, formuliral v Socialno pedagogiko. Pri tem se je nekoliko spremenila tudi vsebina programa, katerega namen je danes, po bolonjski prenovi v letu 2009/2010, usposobiti socialne pedagoge za kakovostno preventivno, razvojno, kompenzatorno, vzgojno ter socialno vključujoče socialno pedagoško delo s posamezniki, skupinami in skupnostmi na področju podpore (Skalar, 2004; Škoflek, 2008).

2.2 RAZVOJ POJMA SOCIALNA PEDAGOGIKA

Razvoj poimenovanja do sedaj uveljavljenega pojma socialna pedagogika je potekal preko utiranja poti socialne pedagogike na različna področja delovanja.

Prvi je pojem socialna pedagogika leta 1844 uporabil C.W. Mager, utemeljili pa so ga kasneje različni nemški pedagogi (P. Natorp, A. Fischer, H. Nohl). Prvo pravo utemeljitev socialne pedagogike je podal Bäumer, ki je opredelil socialno pedagogiko kot »vse, kar je vzgoja in izobraževanje in hkrati ni šola in ne družina« (1929; str. 3, v Zorc – Maver, 2006; str. 7).

Področje socialno pedagoškega delovanja je bilo na začetku usmerjeno v soočanje z družbenimi težavami otrok in mladostnikov (prestopništvo, kriminaliteta, delinkventnost) kot posledicami industrializacije. Tako tudi Klaus Mollenhauer leta 1964 opredeli socialno pedagogiko kot disciplino, ki se ukvarja s teoretičnimi in praktičnimi problemi odraščanja in pomoči mladim v socialni integraciji (v Kobolt, 1998).

Pomembno je pri tem omeniti tudi Hansa Thierscha, ki je v 70. letih utemeljil koncept življenjsko usmerjene socialne pedagogike kot »socialno znanstvene teorije o socialno-pedagoškem ravnanju, pri čemer so naloge, vsebine in perspektive te vede umeščene v kontekst razvoja in izvajanj socialne in vzgojne zaščite ter neposredno povezane z zgodovinsko-družbenimi strukturami« (Thiersch, 1987; str. 987, v Kobolt, 1998; str. 10). Na oblikovanje tega celostno zaznavnega koncepta so vplivale družbene spremembe, predvsem individualizacija in pluralizacija. Naloga socialne pedagogike se je tako usmerila na pomoč posamezniku pri obvladovanju njegovega življenja in v njegovo opolnomočenje za soočanje z vsakodnevnimi zahtevami. S tem pa se je razširilo tudi področje socialno pedagoškega delovanja.

Klasično socialno pedagoško delo je temeljilo na dveh predpostavkah o neenakosti: starostni ali razvojni (med učitelji in učenci; med odraslimi in še ne odraslimi) in na socialni (med tistimi, ki imajo vire, in med tistimi, ki ne). Oblike dela, ki so iz tega izhajale, so bile usmerjene v vzgojo in izobraževanje, posredovanje znanja, socialno učenje, pomoč in svetovanje (Zorc-Maver, 1997). S pluralizacijo in individualizacijo pa je postal osrednja točka socialno pedagoškega dela posameznik, naloge socialne pedagogike so se s tem razširile na področje preventivnega dela, na nudenje storitev v okviru neprofitnih organizacij in na alternativne oblike tretmana.

Pri tem se velja ustaviti še pri socialno pedagoških intervencijah. Koboltova jih definira kot »posege, ki jih socialni pedagog nameni spreminjanju socialnega konteksta, v katerem dela (širši vidik razumevanja intervencij), kot druge, ki jih namenja in usmerja uporabniku klientu (ožji vidik razumevanja intervencij)« (Kobolt, 1997; str. 9). Intervencije pomenijo posege, s katerimi želimo na nekaj vplivati (spremeniti vedenje posameznika, mišljenje družbe, opolnomočiti posameznika ...). Skalar opredeli, da je cilj vseh socialno pedagoških intervencij »nuditi pomoč ljudem različnih starosti v razvojnih krizah ter konfliktih, stresnih in v življenjsko obremenjujočih situacijah s ciljem, da se integrirajo v socialno okolje in to s pomočjo pedagoških pristopov, metod in strategij« (Skalar, 2006; str. 20).

Teoretično so intervencije različno in precej jasno utemeljene, v praksi pa ni tako, saj se v praksi področja socialno pedagoškega delovanja, bolj kot ne, prepletajo. Horizont socialno pedagoških intervencij sega tako od izobraževanja, vzgoje, svetovanja, korekcije do socialne

terapije (Kobolt, 1997). Ker je naše polje dela tako široko, je oblika intervencije v največji meri odvisna od prostora, kjer se te intervencija izvaja.

Zaradi naglih družbenih sprememb, ki smo jim priča v zadnjih letih, se je področje delovanja socialne pedagogike diferenciralo in razširilo. Katera so področja tega delovanja, si bomo pogledali v nadaljevanju.

Kljub spremembam sta nalogi socialne pedagogike, ki pri tem še vedno ostajata in ki ju je definiral že Tuggener, tako integracija kot razvoj. »Integriranje hendikepiranih, razvojno prizadetih, motenih, socialno iztirjenih, marginalnih posameznikov ali skupin v širšo socialno skupnost oziroma v glavni tok (main streaming), kot pravijo temu na angleškem govornem področju. Z razvojem pa je hotel označiti pomoč posamezniku pri razvojnih procesih v smeri emancipacije, osebostne in socialne integracije« (Skalar, 2004; str. 107).

2.3 SOCIALNI PEDAGOG V ŠOLI

Odkar je s prvim Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja iz leta 1996¹ opredeljeno, da svetovalno službo v vrtcih in šolah poleg psihologov, pedagogov in socialnih delavcev opravljajo tudi socialni pedagogi in specialni pedagogi (do tedaj je veljala teoretska utemeljitev Franca Pedička, da šolsko svetovalno službo sestavljajo profili: psiholog, socialni delavec in pedagog), se je odprl pomemben prostor za delo socialnega pedagoga.

Pregled predmetnika Oddelka za socialno pedagogiko v letih 1991 do 1999, ki je obsegal predmete kot so: teorija vzgoje, razvojna psihologija, pedagoška psihologija, teoretična pojmovanja težav v socialni integraciji, socialno pedagoške intervencije, socialna psihologija s skupinsko dinamiko in drugi, nam pokaže, da so imeli/imamo socialni pedagogi, vsaj kar se teoretičnega znanja tiče, dobro podlago za delovanje v šolski svetovalni službi (Škoflek, 2008).

2.3.1 OPREDELITEV IN NALOGE ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja v 67. členu (2007) opredeljuje naloge šolske svetovalne službe in profile, ki te naloge lahko opravljajo:

»V javnem vrtcu oziroma šoli deluje svetovalna služba, ki svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem; sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja vrtca oziroma šole in opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela ter opravlja poklicno svetovanje.

Svetovalna služba sodeluje pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami.

¹ Glej: Uradni list RS, št. 12/1996

Delo svetovalne službe opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi.

Pri opravljanju poklicnega svetovanja se povezuje z Republiškim zavodom za zaposlovanje«.

Nekoliko bolj določene, pa vseeno široko zastavljene, so Programske smernice svetovalne službe za osnovne šole pri definiranju delovanja šolskih svetovalnih služb, ki opredeljujejo, da je »temeljni vzgojno-izobraževalni cilj vrta oziroma šole ter v tem okviru tudi temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo« (Programske smernice, 1999).

Delovna področja svetovalnega delavca v šoli, kot jih našteje Ogrinova (1999), so:

- sprejemanje šolskih novincev;
- poklicno usmerjanje;
- individualno in skupinsko svetovanje učencem;
- pedagoško delo z učitelji in starši;
- sodelovanje z vodstvom šole pri razvoju šole;
- analitično spremljanje vzgojno-izobraževalnih procesov;
- povezovanje z zunanjimi institucijami.

Področje delovanja šolske svetovalne službe je precej široko zastavljeno in kot tako vpeto v celotno dogajanje šole (tako v odnosu do šole kot ustanove, kot v odnosu do učiteljev, staršev, učencev, vodstva in širše javnosti).

2.3.2 SOCIALNI PEDAGOG V ŠOLSKI SVETOVALNI SLUŽBI

Vloga socialnega pedagoga znotraj šolske svetovalne službe postane relevantna s pripoznavanjem pomembnosti socialne integracije otrok v današnji, vse bolj storilnostno usmerjeni šoli, pri kateri Krajncan (1997) izpostavi mehanizme selekcije in uspeha. Uspeh je

pri tem pomemben socializacijski dejavnik, saj se deviantnost določa na podlagi tega, ali si uspešen ali ne, pomemben dejavnik selekcije pa je kvantificiranje znanja, ki sloni predvsem na učenju na pamet nepreglednih količin (nepomembnih) podatkov. Ob tem se zaradi pretežno storilnostno naravnane pedagoškega dela, kateremu marsikateri učenec ni kos, kažejo težave pri učencih kot problemi na vzgojnem in socializacijskem področju. Naloga socialnega pedagoga, ki iz tega izhaja, je, da skuša znotraj šolskega konteksta dojeti razsežnost šolskega dogajanja in poskuša vplivati nanj.

Poleg funkcije integracije, s katero socialni pedagog izboljšuje in ustvarja pogoje za boljši razvoj in integracijo učencev z dajanjem opore, z različnimi pedagoškimi programi in svetovanjem, Tuggener (v Skalar, 1993) vidi delo socialnega pedagoga še v funkciji preventive in kompenzacije. Preko preventive pomaga posameznikom oblikovati bolj učinkovite vedenjske strategije, s kompenzacijo skuša odpravljati različne primanjkljaje.

Znotraj svetovalne službe naj bi bilo delo socialnih pedagogov usmerjeno na naslednja področja (Muhlum, v Skalar, 1993):

- preventivno socialno pedagoško delo;
- socialno pedagoške intervencije;
- koordinacija projektov, povezave z zunanjim okoljem.

2.3.2.1 PREVENTIVNO DELO

Glede na časovno dimenzijo preventive poznamo primarno, sekundarno in terciarno preventivo (kurativo). Namen primarne preventive je preprečiti, da pride do motnje oz. težave. Zajema vse ukrepe, ki skrbijo za izboljšanje družbenih razmer in pogojev. Sekundarna preventiva vključuje intervencije na začetku razvoja težav, ko so težave že prisotne, a poskrbimo, da se ne razvijajo naprej. Navadno so te intervencije intenzivnejše, saj so usmerjene bolj ozko in zajemajo ali posameznika ali skupino. Terciarna preventivna oz. kurativa pa je usmerjanje v zmanjševanje obstoječe motnje oz. problema in njenih posledic (Krajncan, 2007).

Delo socialnega pedagoga je na področju preventivnega dela usmerjeno v učenje socialnega učenja in v krepitev osebnostnega razvoja otrok. Dejavnosti, ki jih socialni pedagog v ta namen lahko izvaja, so klubi učencev, otroški parlament, raziskovalno delo mladih, šolski plesi, mladinski tabori, športne dejavnosti, umetniška ustvarjanja, (vrstniška) mediacija in podobne dejavnosti.

2.3.2.2 SOCIALNOPEDAGOŠKE INTERVENCIJE

Socialno pedagoške intervencije temeljijo predvsem na naslednjih teoretskih konceptih: psihoanalitični, humanistični, komunikacijski in interakcijski, sistemsko razumevanje, skupinskodinamični koncept ter koncept skupinskega in skupnostnega dela (Kobolt, 1997). S poznavanjem osnovnih teoretskih konceptov in iz njih izvirajočih metod ter tehnik dobi socialni pedagog osnovno izhodišče, s katerim poizkuša razumeti posamezne socialne situacije in posameznika.

2.3.2.3 KOORDINACIJA PROJEKTOV

Naloga socialnega pedagoga znotraj svetovalne službe je tudi »odpiranje« šole zunanji javnosti in povezovanje šole z drugimi akterji. Tako si mora socialni pedagog prizadevati, da bi se v šolsko delovanje vključevala različna društva, prostovoljci, organizacije, centri. S tem spodbuja izmenjavo izkušenj in pridobivanje dodatnih znanj.

2.3.2.4 POMEMBNOST TIMA

Zaradi svoje kompleksne povezanosti tako pedagoških, psiholoških kot tudi socialnih vprašanj je za šolsko svetovalno službo najbolj optimalno, če ima sestavo tima. V osnovi je v šolsko

svetovalno službo spadal profil psihologa, pedagoga ali socialnega delavca. Kasneje sta se jim pridružila še socialni pedagog in defektolog.

S tem omogočamo večdimenzionalni pristop in celostno obravnavo, saj psihologi diagnosticirajo otroka, pedagogi in defektologi se ukvarjajo s specifičnimi učnimi težavami, socialni delavci so usmerjeni v delo z družino, socialni pedagogi pa naj bi bili osredotočeni na otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami. Skalar (1993; str. 38) tako opredeli vlogo socialnega pedagoga v šolski svetovalni službi: »Njegova glavna naloga naj bi bilo integriranje hendikepiranih, razvojno prizadetih, motenih, socialno iztirjenih, marginaliziranih posameznikov ali skupin v širšo socialno skupnost oziroma glavni tok ter razvoj v smeri pomoči posamezniku pri razvojnih procesih v smeri emancipacije, osebne in socialne integracije.«

»Bistvo timskega dela je v tem, da vsak član tima stimulatивно vpliva na druge člane, s tem pa spreminja tudi kakovost prispevka posameznikov k skupni rešitvi. Take odločitve so bolj ustvarjalne, saj z medsebojnim vplivanjem posamezniki spoznavajo ugotovitve, predloge in ideje za razreševanje problemov drugih članov tima, kar v kombinaciji z lastnimi spoznanji in idejami omogoča spet kvalitativno nova spoznanja in nove ideje« (Jelenc, 1999).

Vsak član tima tako osvetli problem s svojega področja, za katerega je specializiran, skupna rešitev pa ne predstavlja vsote stališč in mnenj, ampak pomeni skupno integracijo vseh informacij. Pri tem moramo še posebej socialni pedagogi, ki se šele borimo s priznavanjem pomembnosti socialno pedagoškega vidika, paziti, da gre za horizontalno povezanost članov tima in ne vertikalno, pri kateri prevladuje en strokovnjak, ki prevzame avtoriteto nad ostalimi. Dobro sodelovanje med člani tima ni pomembno samo zaradi uspešnosti skupnega reševanja problemov, temveč tudi zaradi vplivanja medsebojnih odnosov, ki veljajo znotraj tima, na samo delo, kot tudi na šolsko klimo in s tem na učitelje, učence in vodstvo.

2.3.2.5 SODELOVANJE Z UČITELJI

Kot sem že omenila, je v storilnostno usmerjeni šoli zelo pomemben mehanizem uspeha. Od uspeha je odvisen vpis otroka na višjo stopnjo šolanja, pridobitev štipendije, sprejem v dijaški

ali študentski dom, možnost vključitve v projekte in tečaje. V te storilnostne naloge pa je ujet tudi učitelj. »Njegova učinkovitost je merljiva z uspešnostjo učencev, spričo predvidenega preverjanja nacionalnih standardov, zunanjega preverjanja znanja in prizadevanja za mednarodno primerljivost učnih rezultatov učenca ...« (Skalar, 1996; str. 46). V takšnem okviru se učitelj ne more ukvarjati s skupinskimi in individualnimi intervencijami, s konflikti, z evidentiranjem in razreševanjem socialne problematike učencev.

Tukaj nastopi šolska svetovalna služba, ki naj bi vlogo šole kot izkustvenega prostora uresničila preko funkcije individualnih razvojnih in socializacijskih ciljev. Vse prevečkrat pa je v tako storilnostno naravnani šoli šolska svetovalna služba (in s tem delo socialnega pedagoga znotraj učiteljskega kolektiva) razumljena kot pomoč pri gašenju požarov. Svetovalni delavec je pri tem postavljen v vlogo servisne službe, pri čemer mu zmanjkuje časa za opravljanje njegovih primarnih nalog. Zato Ogrinova (1999) vidi pomembno nalogo šolske svetovalne službe v tem, da se povezuje z učitelji in jim omogoča »uvid« v svojo in šolsko situacijo.

Dejstvo je, da so učitelji usposobljeni za delo s tako imenovanimi »pridnimi učenci«. Težave nastanejo, ko dobijo v razred za njih vedenjsko neobvladljivega učenca. Sodelovanje šolske svetovalne službe z učiteljem tako ne pomeni, »da je učitelj odgovoren samo za poučevanje (to je njegova osnovna, ne pa edina odgovornost). Ker vsakodnevno vstopa v interakcijo, je seveda pomemben tudi kot njihov vzgojitelj. Takšna opredelitev dela nujno zahteva, da učitelj in svetovalni delavec med seboj enakovredno sodelujeta, skupaj načrtujeta pomoč učencu« (Ogrin, 1999; str. 165). Naloga socialnega pedagoga pri tem je, da pomaga učiteljem bolje spoznati in razumeti družinske procese.

Pri tem še enkrat poudarjam enakovredno sodelovanje med strokovnjakoma, kajti strah in nelagodje učiteljev lahko pripeljeta do nesodelovanja s socialnim pedagogom. Socialni pedagog mora biti zato precej previden pri izbiri načina, s katerim bo pristopil do učitelja. »Naloga socialnega pedagoga je ponuditi učitelju strokovni nasvet na tak način, da se učitelj ob tem ne bo počutil ogroženega, razvrednotenega in izpostavljenega pred učenci ali kolektivom« (Grünfeld, 1997; str. 20).

2.3.2.6 SODELOVANJE S STARŠI

Vloga šole je v socializaciji glede na družino bolj kompenzacijska ali komplementarna in kooperativna (Intihar in Kepec, 2002). Od tega je potem odvisno, kako so starši vključeni v šolo: kot klienti, pomočniki ali kot partnerji. Tako se pojavita dve strateški usmeritvi sodelovanja – odnos do staršev v smislu partnerstva ali odnos šole do staršev kot do stranke. V Evropi je prvi koncept značilen za decentralizirane, drugi za centralizirane sisteme.

V centraliziranih sistemih je podpirano predvsem kompenzacijsko sodelovanje, v katerem so starši v podrejeni vlogi klientov. Stiki s starši kot s strankami so bolj formalnega značaja, predvsem individualni, sodelujejo pri realizaciji šolskega programa v smislu pomoči otroku doma. Ti sistemi niso namenjeni raznolikim vsebinam in oblikam dela, staršem ne dajejo možnosti participacije, s katero bi se lahko šola prilagajala socialnemu okolju in prispevala k večjemu usklajevanju socializacije otrok doma in v šoli.

V decentraliziranih sistemih je večji poudarek na partnerskem, komplementarnem in kooperativnem odnosu. Učitelji in šola dobijo več svobode v odločanju, več strokovne avtonomije, kar ima za posledico raznolikost šol. Pri tem lahko veliko doseže socialni pedagog, ki zgradi neposreden, partnerski odnos s starši. Starši so tako pri tem dejavno vključeni v šolske organe, upravljanje in vodenje šole, ustvarjalno so vključeni v program pedagoškega in drugega dela na šoli.

Slovenija naj bi podpirala partnersko sodelovanje šole in staršev, saj v Beli knjigi (2000) omenja, da naj bi temeljne sistemske poteze razmerja med starši in šolo opredeljevala šolska zakonodaja in kurikularna prenova, ki omogoča staršem večji vpogled v delo šole in mehanizme za soodločanje, hkrati pa določa mejo, ki jo postavlja strokovnost učiteljev in drugih strokovnih delavcev.

In katere so konkretne oblike sodelovanja? Murnova (1994) predstavi naslednji izbor skupinskih oblik dela: roditeljski sestanki, odprti dnevi šol in hospitacije, razstave, proslave, izleti, ekskurzije, mentorstvo staršev pri interesnih dejavnostih in sodelovanje pri dnevni dejavnostih, obiski staršev v razredu in predstavitve poklicev, družabna srečanja, svet staršev. Ne gre pozabiti tudi na individualne stike, pri katerih je delo bolj poglobljeno in se lahko staršem bolj približamo.

Socialni pedagog lahko na šoli organizira tudi šolo za starše, s čimer pomaga k izboljšanju odnosov med starši in njihovimi otroci. Njen namen je poleg edukativne naravnosti tudi podpora, saj se starši srečujejo v skupinah z drugimi starši, vidijo, da imajo tudi drugi podobne izkušnje, in si tako medsebojno pomagajo.

Za uspešno sodelovanje med šolo in starši je predvsem pomembno, da so tako eni kot drugi zadovoljni s svojim pedagoškim poslanstvom. Starši bodo zadovoljni s spoznanjem smisla njihovega sodelovanja, če bodo dobili občutek in osebno izkustvo, da so prispevali pomemben delež k ciljem, ki vodijo k uspešnemu razvoju in napredku njihovega otroka.

2.3.2.7 SODELOVANJE Z UČENCI

Zaradi širokega polja dela, ki ga socialni pedagog opravlja na šoli, je njegovo delo še najmanj vezano na delo v pisarni - zlasti pri delu z učenci. Navadno se učenec sreča s svetovalno službo takrat, ko pride do težav, kot so »špricanje«, nasilje, droge ... Socialni pedagog se mora s svojim delom približati učencem, zato je pomembno, da ima šola razvite komunikacijske centre (čajnice, igralnice), prostore za konjičke, packališča, klepetalnice, potepanja, poulično delo, interesne skupine, doživljajsko pedagogiko, različne tečaje (Krajncan, 1997). Preko tega se razvije živahna dinamika, spodbujajo se interesi, nove potrebe, razvijajo se socialne kompetence, spretnosti in doživljajske vrednote. Na takšen način je socialnemu pedagogu omogočeno delo tako s skupino kot s posameznikom, pri tem pa se izognemo stigmatizaciji.

Socialni pedagog deluje tudi v razredu. Zanj predstavlja razred vir informacij, zato se mora vanj čim večkrat vračati. Razred predstavlja skupino, v kateri so tako učenci, ki so potrebni določene obravnave, kot tisti, ki je ne potrebujejo. Ker problemi nastajajo v interakcijah z drugimi učenci v razredu, je prav, da jih znotraj tega tudi rešujemo, ne pa da motečega učenca izvzamemo iz razreda in ga na ta način še bolj stigmatiziramo. Z delom v razredu se učenci učijo v socialnih interakcijah reševati probleme, pri tem pa nobenega ne izpostavimo.

2.3.2.8 SODELOVANJE Z VODSTVOM IN ZUNANJIMI INSTITUCIJAMI

Če hoče biti šolska svetovalna služba integralni del šolskega kolektiva, mora razvoj učencev povezovati s stalnim razvojem šole. Pri tem pa je njena učinkovitost odvisna predvsem od učiteljev, pa tudi vodstva. »V praksi se je potrdilo, da ima ŠSS (šolska svetovalna služba, op.a.) v povezavi z vodstvom šole pomembno vlogo pri ustvarjanju splošne klime v šoli, pri oblikovanju in ustvarjanju pogojev za kulturo medosebnih odnosov in komuniciranja, pa tudi pri načrtovanju vizije šole (Klinar, 2000; str. 47)«.

Tudi raziskava, ki so jo opravili M. Resman, J. Musek, J. Bečaj, G. Čačinovič-Vogrinčič in T. Bezić (Bečaj, 1999) kaže, da imajo vodstveni delavci veliko stika s svetovalnimi delavci. Na naslednje trditve: s svetovalno službo imam redne oblike stikov zaradi posvetovanja o opravljenem delu in delu, ki nas čaka; s svetovalno službo se zelo pogosto srečujemo tudi mimo dogovorjenih rednih sestankov; delavci šolske svetovalne službe so mi pomembna opora pri uresničevanju načrtov svojega in šolskega dela; je s pritrdilnimi odgovori odgovorilo med 84 % in 92,6 % vodstvenih delavcev. Več kot polovica vodstvenih delavcev v svoje naloge vključuje tudi svetovalne delavce oz. pri opravljanju svojih nalog pričakuje pomoč s strani svetovalnih delavcev. Te naloge so predvsem: povezava šole s starši (skrb za roditeljske sestanke, govorilne ure); priprava pedagoško-problemskih konferenc; predlog letnega delovnega načrta; spremljanje dela skupnosti učencev; priprava ocenjevalnih konferenc; aktivni učiteljev; skrb za šolski red in disciplino; strokovno izobraževanje učiteljev; timsko delo, vodenje komisij.

Tudi svetovalni delavci so ocenili sodelovanje z vodstvom pozitivno. 90 % jih z vodstvom šole na splošno dobro sodeluje, 83 % jih ima v vodstvu šole vedno ali vsaj pogosto oporo za uresničevanje načrtov svetovalnega dela, ki si ga sami zastavijo, 80 % pa jih pravi, da jim vodstvo običajno zaupa, da nanje računa in se o strokovnih stvareh z njimi posvetuje kot s partnerji.

Šolska svetovalna služba z zbiranjem informacij o šoli in njenem delu ter z njihovo interpretacijo pomembno pripomore k načrtovanju šolskega procesa. Pri tem ne sme biti zgolj izvajalka nekih navodil, ampak mora enakovredno sodelovati pri vzpostavljanju navodil in pravil.

Socialni pedagog kot svetovalni delavec v šoli sodeluje tudi z drugimi institucijami, predvsem v vlogi koordinatorja. Tako lahko sodeluje s centri za socialno delo (pri reševanju problematike posameznega učenca), s svetovalnimi centri in zdravstvenimi domovi (pri reševanju velikih stisk ali bolezni), s policijo ali pravosodjem (v primerih kaznivih dejanj in prekrškov; pri predstavitvi institucij), s poklicnimi in srednjimi šolami (pri poklicnem usmerjanju), z nevladnimi organizacijami (pri vključevanju prostovoljcev v šolski prostor, pri humanitarnih dejavnostih).

Če končno pogledamo, so dela in naloge socialnega pedagoga v šoli naslednja (Grünfeld, 1997):

- pomagati učitelju pri delu z učno in vzgojno problematičnimi učenci;
- predlagati in svetovati učitelju različne metode in načine dela za delo z učno in vzgojno problematičnimi učenci;
- predlagati učitelju ustrezne metode in načine dela za vzpostavljanje kakovostnih odnosov med njim in oddelkom;
- pomagati oblikovati pozitivno razredno vzdušje, pozitivne odnose med učenci;
- nuditi individualno pomoč posameznim učencem, ki imajo težave v družini;
- nuditi pomoč pri vključevanju novincev, pripraviti razred na novega člana;
- odkrivati pozitivne lastnosti posameznika in na njih graditi posameznikovo samopodobo;
- prepričati učitelje, učence in tudi starše o vrednosti posameznika za razred;
- svetovati staršem, kako ravnati in pomagati svojemu otroku, kako ga seznaniti z neprijetnimi informacijami (ločitev, selitev);
- organizirati delavnice, seminarje za starše in učence o za zdravje pomembnih temah;
- seznanjati starše z razredno problematiko in skupaj z njimi iskati rešitev;
- sodelovati z drugimi socialnimi pedagogi in z njimi izmenjavati izkušnje ter na tak način pridobiti dodatna znanja iz prakse.

2.4 VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI ZAVODI

Otroci s čustvenimi in vedenjskimi težavami spadajo v skupino otrok s posebnimi potrebami. Za njih Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2007) določa specifične načine in oblike izvajanja vzgoje in izobraževanja. Tako se te otroke usmerja v izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem ali se jim nudi dodatno strokovno pomoč v obliki vzgojnih, socialno-integrativnih, preventivnih, kompenzacijskih in korekcijskih programov (izvajajo jih šole v rednih oddelkih) ali pa se jih usmerja v vzgojne programe v zavodih za otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami, pri katerih je zaradi motenj ogrožen njihov zdrav razvoj, oziroma ogrožajo okolico v tolikšni meri, da potrebujejo vzgojo v zavodu. V Sloveniji imamo trenutno 7 takšnih zavodov za vzgojo in izobraževanje, 3 mladinske domove in pa en prevzgojni dom:

- Vzgojno-izobraževalni zavod Frana Milčinskega Smlednik
Ustanovljen je bil že leta 1946, namenjen pa je osnovnošolskim otrokom, za katere imajo organizirane štiri vzgojne skupine, srednješolcem pa je namenjena stanovanjska skupina Ježek v Guncljah.
- Vzgojni zavod Slivnica
Sprejemajo mlade od 14. do 18. leta starosti. Za njih imajo organizirane tri vzgojne skupine in pa eno stanovanjsko skupino v Velenju.
- Vzgojni zavod Planina
Sprejemajo otroke od 1. razreda dalje in jih vključujejo v pet vzgojnih skupin. Za nekoliko samostojnejše otroke in mladostnike pa je v Postojni namenjena stanovanjska skupina Postojna.
- Vzgojno izobraževalni zavod Višnja Gora
Ob ustanovitvi 1948. leta je bil zavod namenjen samo dekletom, danes pa je zavod namenjen vsem mladostnikom med 14. in 18. letom. V ta namen imajo oblikovanih pet vzgojnih skupin in eno stanovanjsko skupino Brod v Ljubljani.
- Vzgojni zavod Kranj
Oblikovanih ima pet stanovanjskih skupin: Kranj, Črnava, Stražišče, Škofja Loka in Mlaka, za šoloobvezne otroke.
- Osnovna šola Veržej

Eno izmed treh enot OŠ Veržej (poleg vrtca in osnovne šole) predstavlja enota dom. Namenjena je osnovnošolskim otrokom, ki bivajo v šestih skupinah.

- **Zavod za vzgojo in izobraževanje Logatec**
Zavod sprejema mlade med 14. in 21. letom starosti. V matični enoti v Logatcu imajo za mlade namenjene tri vzgojne skupine, v Ljubljani pa imajo ustanovljeno stanovanjsko skupino Rdeča kljuka, ki je namenjena bolj samostojnim.
- **Mladinski dom Malči Beličeve**
Mladinski dom sprejema otroke od 6. do 14. leta starosti, ki so razporejeni v šest vzgojnih skupin.
- **Mladinski dom Jarše**
V Mladinski dom Jarše sprejemajo otroke od 12. do 18. leta starosti, za njih pa imajo oblikovane štiri stanovanjske skupine: Kokos, Hiša, Zeleni tir in Črnuška Gmajna. Pomemben del mladinskega doma predstavlja tudi Produkcijška šola.
- **Mladinski dom Maribor**
Pet stanovanjskih skupin Mladinskega doma Maribor je namenjenih otrokom in mladim od 8. do 18. leta starosti.
- **Prevzgojni dom Radeče**
V prevzgojni dom je običajno vključena populacija mladostnikov s težjimi kaznivimi dejanji in s težjimi čustvenimi in vedenjskimi težavami. Mladostniki so razporejeni v štiri skupine, med katerimi je možen prehod: matična vzgojna skupina s polodprtim režimom, oddelek brez drog, odprti oddelek in posebna vzgojna skupina.

Večina literature in tudi zakonodaja ne loči posebej zavodov za vzgojo in izobraževanje, mladinskih domov in stanovanjskih skupin, ampak jih največkrat poimenuje s skupnim imenom zavodi. Zato bom tudi sama v diplomskem delu uporabljala pojem zavodi, s čimer bom mislila tako na vzgojno izobraževalne zavode in mladinske domove kot tudi stanovanjske skupine. Kljub temu se mi zdi pomembno razlikovanje med temi ustanovami, zato v nadaljevanju predstavljam njihove značilnosti..

2.4.1 MLADINSKI DOMOVI

Mladinski domovi sprejemajo predvsem vzgojno ogrožene otroke, ki iz različnih vzrokov (vzgojna nesposobnost, ogroženost otrok s strani staršev, psihično in fizično nasilje v družini, alkoholizem, neurejene družinske in stanovanjske razmere, zlorabljanje, odklanjanje otroka, zanemarjanje ...) ne morejo živeti doma in je zato nujna začasna izločitev iz družine. Otroci imajo čustvene in vedenjske težave, večina pa je hkrati tudi učno manj uspešna. V dom jih usmerjajo centri za socialno delo (v nadaljevanju CSD), namen bivanja pa je zagotovitev varnega in zdravega osebostnega razvoja.

2.4.2 ZAVODI ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Zavodi za vzgojo in izobraževanje imajo pri nas najdaljšo tradicijo pri delu z otroki s čustvenimi in vedenjskimi težavami. V zavode otroke ravno tako usmerjajo CSD, lahko pa izda sklep o izreku vzgojnega ukrepa oddaje v vzgojni zavod tudi sodišče (v primeru, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje). Sodišče izreče oddajo v vzgojni zavod mladoletniku, glede katerega je treba poskrbeti za njegovo vzgojo in prevzgojo pod stalnim vodstvom in nadzorstvom strokovnih vzgojiteljev (Kazenski zakonik, 2004). Namen zavodske vzgoje je nudenje pogojev za varen in zdrav osebostni razvoj (kompletno oskrbo), kompenzacija razvojnih primanjkljajev in vrzeli v kognitivnem, čustvenem in socialnem razvoju, po potrebi pa tudi medicinska oskrba (splošna medicinska, pedopsihiatrična, psihoterapevtska in pdb.) (Priloga k Vzgojnemu programu).

2.4.3 STANOVANJSKE SKUPINE

Stanovanjska skupina je ena od organizacijskih oblik vzgoje in izobraževanja, namenjena bivanju 6 do 8 mladostnikov, ki so bolj sposobni samostojnega in odgovornega življenja. Življenje v njej je urejeno po zgledu družinske skupnosti, s tremi do petimi vzgojitelji,

skupina prebiva v samostojni stanovanjski hiši ali večjem stanovanju v urbanem okolju. Navadno gre za povsem samostojne vzgojne enote (nekateri so tako samostojne, da za lastno gospodinjstvo skrbijo brez gospodinje ali gospodarja), v nekaterih primerih je to tudi zadnja faza zavodske obravnave. Lahko tudi več stanovanjskih skupin predstavlja skupnost mladinskega doma ali vzgojnega zavoda.

2.4.3.1 MLADINSKO STANOVANJE

Kot posebna oblika stanovanjske skupine se pri nas pojavlja mladinsko stanovanje. »Mladinsko stanovanje je oblika dela, namenjena mladostnikom in mladostnicam, ki so bili nameščeni v stanovanjsko skupino in so dosegli cilje, postavljene ob sprejemu, nimajo pa možnosti vrnitve domov oziroma takoj po odpustu samostojno zaživeti, saj poleg finančne pomoči potrebujejo tudi redno spremljanje in oporo s strani vzgojitelja (mentorja)« (Mržek in Krajncan, 2010).

Mladostnik tako največkrat živi v najetem stanovanju (delno mu finančno pri tem pomaga vzgojna ustanova), nadaljuje šolanje oziroma je zaposlen, pomoč in oporo pri prevzemanju odgovornosti na njegovi poti proti samostojnosti mu pri tem predstavlja vzgojitelj.

2.4.4 PREVZGOJNI DOM

Eno izmed možnosti vzgojnega ukrepa, ki ga izda sodišče, pa predstavlja oddaja v prevzgojni dom. Pri odločanju za ta ukrep sodišče upošteva naravo in težo storjenega kaznivega dejanja ter okoliščine. Običajno populacijo prevzgojnega doma predstavljajo mladostniki, ki so bili predhodno že obravnavani v drugih vzgojnih ustanovah in imajo težje čustvene in vedenjske težave.

2.4.5 VZGOJNI PROGRAM

Podlago za delo v vzgojnih zavodih predstavlja Vzgojni program, ki »vsebuje strokovno in znanstveno utemeljena izhodišča, smernice, metode in oblike za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov z motnjami vedenja in osebnosti« (Vzgojni program, 2004). Izhajajoč iz tega poznamo naslednje vrste vzgojnih programov (prav tam):

- Vzgojno-preventivni programi

V času otrokovega bivanja v zavodu je potrebno otroku zagotoviti vse pogoje za njegov zdrav razvoj osebnosti. Tako se kmalu po sprejemu (po enem mesecu) skupaj s starši in otrokom oblikuje individualizirani vzgojni program, v katerem se predvidi pogoje in ukrepe za uspešno obravnavo. Pomemben element tega programa je tudi vnaprej dogovorjen čas bivanja otroka v ustanovi.

Ustanova si mora prizadevati, da otrok v času bivanja ne doživlja novih travmatskih izkušenj, ampak mu mora dati občutek varnosti; da s starši vzpostavlja korekten sodelovalni odnos, ki je še posebej pomemben takrat, ko se otrok vrača nazaj v družino; da do otroka pristopa pozitivno, s poudarkom na močnih področjih in ne z usmerjenostjo k težavam. Vse to deluje preventivno.

- Kompenzacijski programi

Razvojni primanjkljaji in vrzeli so največkrat, kot jih opredeljuje Horvatova (2000, str. 15), »nastali zaradi vzgojne zanemarjenosti, nepravilnega vzgojnega delovanja, socialne marginalnosti in subkulturnega socialnega okolja ...«. Odražajo se v celotnem osebnostnem razvoju, splošni učni in delovni neuspešnosti, splošni nemotiviranosti in v socialni neuspešnosti. Zato so nujni kompenzacijski cilji na fizičnem, zdravstvenem, šolskem področju, pri vzpostavljanju navad ...

- Osebnostno in socialno integrativni programi

Otrok v neugodnih družinskih razmerah razvije občutke manjvrednosti, ki jih kompenzira z obrambnim vedenjem – disocialno strategijo preživetja. Poleg uvida v osebno problematiko je potrebno otroku ponuditi učenje pozitivnih izkušenj, doživljanje adekvatnih čustev, mu omogočiti čim več situacij, v katerih se bo lahko pozitivno potrjeval, doživljal uspešnost.

- Kurativni programi

Gre za zdravstvene, psihoterapevtske postopke, ki so namenjeni izboljšanju psihičnih in psihosomatskih stanj (nevrotične motnje, psihomotorične motnje, avtoagresivnost, motnje hranjenja, govorne motnje, tiki, odvisnost od psihoaktivnih snovi).

2.4.5.1 NAČELA

Poleg načel Vzgojnega programa (2004) (načelo timskega dela; individualizacija; pozitivna vzgojna usmerjenost; aktivna vloga in soodgovornost otroka ali mladostnika v procesu lastnega razvoja; kompenzacija razvojnih zaostankov in vrzeli; kontinuiranost vzgojno-izobraževalnega procesa; sodelovanje z družino; načelo integracije, inkluzije in normalizacije) zavodski pogoji življenja zahtevajo še nekoliko bolj specifična načela (Priloga k Vzgojnemu programu):

- Načelo organiziranosti po družinskem modelu
Vzgojiteljski par (ali več vzgojiteljev) prevzema tako očetovsko kot materinsko vlogo. Vzgojitelji so v vlogi nadomestnih staršev in otrokom/mladostnikom zagotavljajo varnost, zaščito, razumevanje in sprejemanje. Pravila se sprejemajo z medsebojnim dogovarjanjem in so jih vsi dolžni upoštevati. Otroci in mladostniki skupaj z vzgojitelji skrbijo za urejenost bivalnih in skupinskih prostorov.
- Načelo samoregulacije (samourejanja)
Poudarja pomen aktivne vloge otrok in mladostnikov. Le-ti predstavljajo soupravljalce in so osebno odgovorni za vse, kar se dogaja v vzgojni ustanovi. Namen tega je pridobivanje življenjskih izkušenj in socialnih strategij.
- Načelo koedukacije
Skupine so po starosti in spolu mešane, saj predstavlja mešana skupina neko naravnost družinskega modela in s tem optimalni vzgojni in socializacijski model. S tem načelom se uveljavlja tudi načelo normalizacije.
- Načelo tveganja
Vedno gre za »izračunavanje« stopnje tveganja. Matični vzgojitelj oz. strokovni tim skupaj z otrokom/mladostnikom presoja, ali je posameznik pripravljen na dejavnosti in izzive, ki se odvijajo zunaj in znotraj skupine.
- Načelo avtonomije vzgojne enote (vzgojne/stanovanjske skupine)

Bistvo načela je zagotavljanje relativne avtonomije stanovanjske skupine glede na matično ustanovo (tako glede oddaljenosti kot glede financiranja, oblikovanja programa ...).

Pri načelih dela v vzgojnih zavodih je potrebno poudariti tudi princip regionalizacije, ki sestoji iz decentralizacije in dekoncentracije. Z decentralizacijo in dekoncentracijo se izognemo ali zmanjšamo stigmatizacijo, saj zgoščenost zavodov na enem prostoru pripelje do tega, da jih soseska prepozna kot element problematičnosti, uporabniki se začnejo tudi sami obnašati po pričakovanjih in otrok/mladostnik se potem težko izmuzne kolektivnim procesom pripisovanja značilnosti.

Otroci naj bi se z namestitvijo v zavod popolnoma odpovedali prejšnjemu življenjskemu slogu, v začetnih tednih naj bi bili prepovedani obiski, spremeniti bi bilo potrebno identifikacijske simbole, vse naj bi začeli na novo. Vse to naj bi se počelo z namenom razbitja stare identitete.

Takšne zahteve so lahko za otroka/mladostnika usodne, saj ima namestitvev otroka/mladostnika v oddaljen vzgojni zavod za posledico, da se pretrgajo vsa socialna razmerja, vsi pomembni kraji, znanja in kompetence postanejo nesmiselni. Otrok oz. mladostnik postane razpet med trenutnim zavodom in krajem od prej, zaradi česar ima potem težave v oblikovanju identitete, kar lahko pripelje do potlačitve, izkoreninjenosti in izgube identitete.

Z razvejano mrežo vzgojnih zavodov lahko zagotovimo, da ostajajo odnosi sklenjeni, pri načinu življenja pride do kvalitativne spremembe, izkušnje se samo dopolnjujejo, ni diskontinuitete in vse to pripomore k temu, da se otroci lažje česa naučijo. Ni tolikšnega prilagajanja na novo okolje in stiki s starši so lahko mnogo bolj pogosti, kot bi bili sicer (Krajnčan, 2006 in Krajnčan, 2008).

2.4.5.2 DELO S SKUPINO

Temeljni pristop dela v zavodu je skupinski, temeljna oblika pri tem pa je vzgojna/stanovanjska skupina. Skupinsko delo je s svojimi značilnostmi skupinske dinamike pomembno pri ustvarjanju ugodne klime, ki bo otroku/mladostniku nudila oporo in pomoč pri

reševanju težav, pri izvajanju vsakodnevnih opravil ter obveznosti skupine. Skupina skupaj ustvari določena pravila, ki veljajo v njej, in na podlagi tega vrši »nadzor« nad posamezniki, da se jih držijo. Skupaj se določijo in razporedijo naloge, ki jih je potrebno opraviti za nemoteno bivanje. Tudi nekatere dejavnosti potekajo skupaj: učenje, kuhanje, obroki, gospodinjstva opravila, preživljanje prostega časa ... Ustvari se torej soodvisnost vseh članov skupine. Konec koncev je v skupinsko dogajanje vključen tudi vzgojitelj sam, kar mu pomaga pri navezavi pristnejšega odnosa z otrokom/mladostnikom, ki predstavlja osnovo za njegovo uspešno delo.

2.4.5.3 INDIVIDUALNO DELO

»Individualni vzgojni pristop je nujen, kadar mladostnik nima izkušenj s skupino in se v njo šele uvaja ali pa skupina še ni na taki razvojni stopnji, da bi se lahko odzivala na probleme posameznika, kadar gre za probleme posameznika, ki v skupini izstopa z drugačnostjo ali težavnostjo in ga je potrebno obravnavati posebej, da se lahko postopoma vključi v skupino, kadar gre za obravnavanje izrazito individualnih problemov posameznika, kadar gre za mladostnikov intimni svet in ima varovanec potrebo po individualnem pogovoru z vzgojiteljem« (Horvat, 2000; str. 15-16).

Individualno delo pride do izraza v stanovanjskih skupinah, kjer je večji poudarek na konkretnih življenjskih izkušnjah, saj se mlade vzgaja k samostojnosti in se jih navaja na prevzemanje odgovornosti. Mladi tako iz konkretnih življenjskih situacij (npr. skrb za denar, prehrano, čista oblačila, higieno) pridobivajo praktična znanja za samostojno življenje. »Vzgojitelj dela skupaj z njimi, jih usmerja, spodbuja, hkrati pa se med njim in otrokom oziroma mladostnikom naveže pristnejši odnos, ki je pomemben tudi za reševanje drugih osebnih težav, ki jih ima otrok oziroma mladostnik« (Kiehn, 1997, str. 51). »Vzgojitelj je tisti, ki zavzema vlogo »pomembnega odraslega« in uči otroka umetnosti življenja. Vsakodnevna »rutinska« opravila v skupini postanejo lahko nosilci medsebojnih odnosov in podlaga za učenje obvladovanja tistih nalog, ki jih otrok še ne obvlada« (prav tam, str. 52).

2.4.6 SOCIALNI PEDAGOG KOT VZGOJITELJ

»Vzgojitelji otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami so lahko univerzitetni diplomirani socialni pedagogi in diplomanti predhodnih višjih in visokih študijskih programov (specialni pedagogi za motnje vedenja in osebnosti, profesorji defektologije za motnje vedenja in osebnosti, profesorji socialne pedagogike). Vzgojno delo lahko opravljajo tudi diplomanti višjih in visokih pedagoških programov, ki so opravili dopolnilno socialno-pedagoško izobrazbo« (Priloga k Vzgojnemu programu).

Socialno pedagoško znanje je torej strokovna podlaga, ki jo morajo imeti vzgojitelji v zavodih. Poleg strokovne izobrazbe pa potrebujejo vzgojitelji še toliko drugih sposobnosti (za kuhanje, manjša hišna popravila, smisel za oblikovanje prostočasnih aktivnosti), pri čemer je (verjetno še najbolj) pomembna njihova osebnost. »Od vzgojiteljeve osebnosti na področju mladinske stanovanjske oskrbe se zahteva predvsem naslednje: osebnostna zrelost, sposobnost navezovanja in vzdrževanja odnosov, sposobnost odločanja, integrativne sposobnosti, visoka stopnja fleksibilnosti in refleksijske sposobnosti, pa tudi ustvarjalnost in volja do eksperimentiranja« (Kiehn, 1997, str. 55).

Vzgojitelj mora biti dovolj trdna in zrela osebnost, da je lahko sposoben prenesti obremenitve, ki jih doživlja v skupini, saj je intenziteta odnosov pri tem delu zelo velika. Vzgojitelj »investira v gojence svoje delo in čustva, nanje se jezi, z njimi se veseli, jih navdušuje in odvrča, nanje prenaša odgovornost in jih osamosvaja, nudi in odkriva vrednote, uvaja jih v skrivnosti« (Skalar, v Škoflek, 1991).

Kaj pa lastnosti vzgojiteljev? »Delavci v naših stanovanjskih skupinah so našli naslednje lastnosti, ki jih mora imeti strokovni delavec v stanovanjski skupini: komunikativnost, doslednost, senzibilnost, kreativnost in organiziranost, v igri pa so imeli še potrpežljivost, prilagodljivost, moderatorstvo, mobilnost, animatorstvo, praktična znanja in smisel za humor« (Kiehn, 1997; str. 44).

Delo socialnega pedagoga kot vzgojitelja v največji meri zajema delo z otrokom (tako individualno kot skupinsko), delo z otrokovimi starši (poznavanje družinske situacije kot osnova za oblikovanje individualnega programa, sodelovanje staršev pri oblikovanju individualnega programa, pri spremljanju tega programa, pri vzpostavljanju boljših družinskih

odnosov, obiski na domu, telefonski pogovori), sodelovanje s šolami (obiskovanje govornilnih ur, spremljanje šolske uspešnosti), sodelovanje s CSD (ob sprejemu ali odpustu, pregledne konference, telefonski pogovori, vzgojna poročila, obveščanje ob večjih kršitvah) ter sodelovanje s širšim družbenim okoljem (zdravstvene službe, policija, sodstvo, krajevna skupnost).

2.4.7 POMEN SUPERVIZIJE

Idealno bi bilo, če bi se služba vzgojitelja zaključila s koncem delovnega časa. A največkrat ni tako, saj težave in problemi stanovalcev ali nesoglasja znotraj tima velikokrat obremenjujejo vzgojitelje še potem, ko so že zdavnaj doma, po koncu delovnika.

Delo v zavodih zahteva od vzgojiteljev veliko osebno vpletenost in lastno angažiranost, s čimer je vzgojitelj izpostavljen obremenitvam. Bližina do oskrbovanih otrok je eden temeljnih pogojev za uspešno delo, po drugi strani je ravno zaradi tega obremenjujoča. Vzgojitelj se mora znati pri tem čustveno diferencirati, ko ima otroke rad, vendar jih ne »posvoji«.

Vzgojitelj se mnogokrat počuti odgovornega za neuspeh otroka/mladostnika in njegov neuspeh doživlja kot lastnega. V delo je velikokrat vloženega dosti truda, a redki so primeri, ko se vzgojitelju zdi, da je ta trud tudi poplačan. Pri tem je pomembno, da delamo po majhnih korakih in se veselimo majhnih dosežkov. Ker vzgojitelji predstavljajo lik očeta ali matere, se zato negativne izkušnje otrok z lastnimi starši prenašajo na vzgojitelje. Otroci ravno tako krivdo in vzroke za njihov bivanje iščejo v vzgojiteljih.

Posebno področje dela predstavlja tudi delo s starši. »Ko mladega človeka iztrgamo iz njegove domače družine, je to vsekakor občutna zarez v njegovem razvoju, prav taka pa je tudi za družino« (Kiehn, 1997; str. 161). »Napotitev otroka ali mladostnika v zavod za vzgojo in izobraževanje je poseg v družino, ki običajno povzroči številne čustvene reakcije staršev in otrok, pri starših občutke krivde zaradi lastne vzgojne neuspešnosti, pri otroku strah pred (neznanim) zavodom« (Priloga k Vzgojnemu programu). Tako se lahko pri starših pojavi odpor do kakršnegakoli sodelovanja, ki pa je nujni pogoj za uspešno delo in vrnitev otroka v domače okolje.

Težave se lahko pojavljajo tudi znotraj tima. Timi so sestavljeni tako iz vzgojiteljev kot vzgojiteljic, med njimi pa se pojavljajo razlike v mišljenju. Trenja, ki jih je potrebno razrešiti, se pojavljajo zaradi spolnih razlik, različnih teoretičnih pristopov, starostnih razlik, fluktuacije kadra ...

Pri vsem tem se pokaže, kako zelo je pomembna in nujna supervizija, ki poskrbi za psihohigieno vzgojiteljev. »Supervizija je poseben učni proces, katerega namen je spodbujanje refleksije in samorefleksije delavca ter dvig njegove strokovne pristojnosti, praviloma v poklicih, ki vključujejo čustveno intenzivnost in metodično zahtevno delo z ljudmi« (Dekleva, 1995; str. 9, v Žorga in Kobolt, 2006, str. 133-134).

Supervizija lahko poteka individualno, skupinsko ali kombinirano in ponuja vzgojiteljem podporo, spoznavanje samega sebe, refleksijo. Omogoča jim, da preko lastnih izkušenj prihajajo do novih strokovnih in teoretičnih spoznanj.

2.5 DIJAŠKI DOMOVI

»Domovi učencev v srednjem usmerjenem izobraževanju so vzgojno-izobraževalne organizacije posebnega družbenega pomena. Namenjene so učencem, ki se šolajo in usposablajo zunaj kraja stalnega bivališča. Učencem dajejo celostno oskrbo, zagotavljajo jim pogoje za življenje in za učenje, omogočajo jim zdravo in ustvarjalno izrabo prostega časa in skrbijo za njihovo vzgojo« (Janković, 1988; str. 1).

V Sloveniji imamo v šolskem letu 2010/2011 skupno 40 dijaških domov, od tega 18 samostojnih dijaških domov, 18 dijaških domov pri srednjih šolah in pa 4 zasebne dijaške domove. Skupno je v njih nastanjenih 5276 dijakov, 28 učencev in 1052 študentov višjih in visokih šol (podatki o študentih visokih šol so delni). Kapacitete v dijaških domovih so slabo zasedene, saj dijaki zasedajo komaj polovico le-teh (podatki Ministrstva za šolstvo in šport, 2011).

Opaziti je, da se zmanjšuje tako število dijakov vpisanih v srednje šole, kot tudi število dijakov, ki so nastanjeni v dijaških domovih (leta 2002/2003 vpisanih 7.457 dijakov v dijaških domovih, 2010/2011 pa vpisanih 5.276 dijakov v dijaških domovih). Odstotek dijakov, vpisanih v dijaški dom, se od leta 2002/2003 naprej giblje med 6,1 % in 7,2 % vseh dijakov (prav tam).

2.5.1 MODELI DIJAŠKIH DOMOV

Glede na storitve, ki jih ponujajo dijaški domovi, poznamo naslednje modele (Skalar, 2004):

- Izobraževalni modeli dijaških domov

Poleg svoje primarne dejavnosti, celostne oskrbe dijakom in vajencem sekundarnega izobraževanja, ponujajo domovi okolju ostale vzgojne in izobraževalne storitve. Gre za izvajanje vzgoje in izobraževanje za osnovnošolce, mladostnike, odrasle, ljudi s posebnimi potrebami (npr. učenje tujih jezikov, univerza za tretje življenjsko obdobje,

različni krožki, popoldanske aktivnosti, seminarji, tabori ...). S tem se izkoristi obstoječa infrastruktura in človeški viri (dijaški domovi imajo to prednost pred drugimi ponudniki, saj ponujajo tudi možnost bivanja in prehrane).

- Socialni modeli dijaških domov

Poleg primarne dejavnosti ponujajo okolju popoldansko varstvo šoloobveznih otrok, dnevne centre, različne oblike samopomoči, različne organizirane oblike družabnih srečanj ... Vse te dejavnosti, poleg izkoriščanja infrastrukture in človeških virov, delujejo preventivno.

- Turistični modeli dijaških domov

Ta model je v Sloveniji precej pogost. Dijaki domovi tako ponujajo tudi turistične storitve: mladinski in šolski turizem, sindikalni turizem, turizem za starejše, turizem za invalide, občasni in ostali turizem. Pri tem je potrebno paziti, da zaradi dodatnih dejavnosti ni motena primarna dejavnost.

- Kombinirani modeli dijaških domov

Poleg osnovne dejavnosti se dijaški domovi ukvarjajo s ponudbami in izvajanjem storitev, za katere imajo pogoje in jih okolje hkrati potrebuje. Prednost tega modela je, da se odziva na trenutne potrebe, obenem pa je precej zahteven, saj zahteva vsakokratno prilagajanje in nenehno odvisnost od okolja, v katerem je.

2.5.2 FUNKCIJE DIJAŠKIH DOMOV

Dijaški dom ima kot del vzgoje in izobraževanja tri pomembne osnovne funkcije, ki jih navajam v nadaljevanju (Rosić, 1996).

2.5.2.1 SOCIALNA FUNKCIJA

Dijaški domovi igrajo pomembno vlogo pri blaženju in reševanju problema socialne neenakosti mladih v vzgoji in izobraževanju, saj poizkušajo nuditi enake pogoje za vzgojo

mladih iz vseh družbenih slojev. Mladim iz nižjih družbenih slojev omogočajo možnost šolanja in predstavljajo pomemben medij socialne komunikacije. Za uspešno delo vzgojitelja je nujno poznavanje socialnega ozadja dijaka, njegove družine in drugih značilnosti. Te informacije nam omogočajo bolj učinkovito komunikacijo ter delovanje skupaj z dijakom in za dijaka.

2.5.2.2 PSIHOLOŠKA FUNKCIJA

Psihološka funkcija temelji na ustvarjanju dobre klime v dijaškem domu, znotraj katere bodo lahko dijaki sodelovali, zadovoljili svoje potrebe in se osebno razvijali. Mladi v domu potrebujejo varnost, zaupanje, zadovoljstvo, možnost komuniciranja, pomoč pri prilagajanju na nov način življenja, nasvet ali informacijo, kar pa je možno doseči samo z vzajemnim delom dijaka in vzgojitelja. Splošna klima, način dela v domu, način vodenja, vzdrževanje domskega reda, kakovost komunikacije med dijakom in vzgojiteljem, vse to vpliva na psihološko funkcijo.

2.5.2.3 PEDAGOŠKA FUNKCIJA

V pedagoškem smislu so dijaški domovi prostor medsebojne pomoči (vloga poučevanja), napotkov in svetovanja (informativna vloga), učenja in ocenjevanja dela (kontrolna funkcija doma).

S pedagoško funkcijo se skuša izpolniti razvojne potrebe dijakov, ustvariti delovno klimo, klimo sodelovanja in spoštovanja, spodbuditi dvosmerno komunikacijo, razviti potrebo po učenju, sistematičnosti, osvajanju novih znanj. Delo v dijaškem domu izhaja iz spoštovanja dijakove osebnosti, njegove svobode izražanja, spodbujanja sodelovanja in zagotavljanja pravočasne obveščenosti. Pedagoško delo vključuje načrtovane ukrepe, konkretno delo,

razgovore, napotke, pomoč, potrpljenje, motiviranost in polno odgovornost. Glavni namen pedagoške naloge je vzgoja dijakov.

2.5.3 VZGOJNA SKUPINA

Vzgojna skupina predstavlja temeljno obliko vzgojnega dela v dijaškem domu. Je formalna skupina, ki po normativih šteje 28 dijakov (Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva, 2010). Vzgojna skupina se oblikuje v začetku šolskega leta in jo vodi vzgojitelj. »Za vzgojno skupino pripravlja vzgojitelj vzgojni načrt, večji del njegovih posegov se nanaša na vzgojno skupino, v zvezi z vzgojno skupino ga tudi zanima, kako je uresničil svoje strokovne zamisli in vzgojne smotre« (Skalar, 1980; str. 171).

Vzgojna skupina nudi vsakemu posamezniku določen življenjski prostor, vzgojitelj pa posredno ali neposredno skrbi za osnovne potrebe dijakov. Vzgojna skupina dijaku začasno nadomešča njegovo družino, vzgojitelj pa prevzema naloge staršev.

Temeljna funkcija vzgojne skupine je, kot izhaja iz njenega imena, vzgojna. Njena najpomembnejša naloga je razvijanje komunikacijskih odnosov. Dijaki se medsebojno dogovarjajo o delu, si delo delijo in skupaj ocenjujejo uspeh pri delu. S tem se krepi njihova kritičnost in samokritičnost, spodbuja se iniciativnost, oblikuje se odgovornost in smisel za aktivnosti (Rosić, 1996).

2.5.3.1 VZGOJNA MOČ SKUPINE

Človek je socialno bitje in kot tak je odvisen od skupin, katerim pripada in v katerih zadovoljuje svoje potrebe. Skupina predstavlja za človeka naravno okolje, kateremu je izpostavljen in zaradi katerega je pripravljen zanemariti svoje individualne motive. To poteka preko mehanizmov imitacije, sugestij, identifikacije, socialnega pritiska ter čustev simpatije in antipatije (prav tam).

Največji vpliv na razvoj osebnosti ima primarna skupina, s katero se posameznik najlažje identificira. Pomembna pa je tudi sekundarna skupina, ki prav tako pomembno vpliva na posameznika. Sekundarno skupino tako predstavlja tudi vzgojna skupina v dijaškem domu. »Raziskave so pokazale npr. izjemen vpliv skupinskega soglasja na odločitve in na vedenje članov skupine. Zato je lahko delo vzgojitelja jalovo, če skuša vplivati na posameznika, ne da bi pri tem upošteval, kakšne reakcije pri skupini bi izzvale spremembe pri enem izmed njenih članov. Odobravanje ali neodobravanje referenčne skupine je za posameznikovo aktivnost pomembnejše od vzgojiteljevih sugestij, pričakovanj ali zahtev« (Skalar, 1980; str. 179-180).

Skalar (prav tam) vidi vpliv skupine tudi v bolj neposredni pedagoški vrednosti:

- Norme in pravila, sprejeta v skupini, sprejemajo dijaki kot svoje norme, za razliko od norm, ki jih posredujejo vzgojitelji. Zato so spremembe v stališčih ali v vedenju, ki so posledica skupinskih vplivov, trdnjše in trajnejše kot tiste, do katerih prihaja na relaciji dijak-vzgojitelj.
- Znotraj skupine dijak usklajuje svoja stališča s stališči ostalih v skupini, to ga spodbuja k razmišljanju, vodi do novih spoznanj in pospeši proces dozorevanja odnosov, ki postajajo manj individualno usmerjeni in manj egocentrični.
- Znotraj skupine se dijaki naučijo tovarištva, solidarnosti in poslušanja do individualnih posebnosti in težav pri vrstnikih.
- V skupini se dijaki naučijo kulturne in pristne komunikacije, naučijo se primerne vedenja.
- Skupina prav tako pospešuje proces osamosvajanja in zorenja. Posameznika spodbuja k storilnosti in dosežkom, daje mu oporo v osebnih stiskah in kritičnih situacijah.

2.5.4 DELO VZGOJITELJA V DIJAŠKEM DOMU

Vzgojitelj predstavlja nosilca vzgojnega dela v dijaškem domu, je organizator in usmerjevalec vzgojnega procesa. Organizira življenje in delo v vzgojni skupini, sodeluje s starši in učitelji na šoli, opravlja medskupinsko vzgojno delo in še druge naloge po naročilu ravnatelja.

Njegovo delo je tako vpeto med domsko skupnost, njegovo vzgojno skupino in med posameznike iz njegove vzgojne skupine.

Vzgojna skupina je velika kot šolski razred, a naloge vzgojitelja so veliko več kot le poučevanje, so tudi skrbniške, vzgojne in izobraževalne. Za uspešno, poglobljeno delo mora spoznati vsakega dijaka posebej, se vsakemu osebno približati.

Nekaj osnovnih nalog vzgojitelja (Starkl, 1999):

- dijaka spremlja in obravnava od začetka do konca bivanja v domu;
- vodi dijaka k najboljšim možnim učno-vzgojnimi rezultatom;
- prevzema skrb in odgovornost za dijakovo osebno rast in razvoj;
- skrbi za uspešno delovanje vzgojne skupine in celotnega doma;
- dijake pozitivno spodbuja, živi in dela z njimi, sodeluje z njimi.

Pšundrova (1992) opredeli naslednje naloge v dijaškem domu, ki se neposredno seveda tičejo tudi vzgojitelja:

- zagotavljanje ustreznih pogojev za življenje in delo;
- skrb, da bi zaščitili učenca, mu zagotovili obstoj, socialno varnost, da bi zaščitili njegovo zdravje, socialno in osebno integriteto, skrb za skladnost vedenja oz. delovanja posameznikov in skupin z veljavnimi internimi in splošnimi družbenimi normami, skrb za zaščito ustanove, njene integritete in kontinuitete delovanja;
- nudenje opore in pomoči učencem pri prilagoditvenih težavah, v konfliktnih situacijah, v katere zaidejo v domu in zunaj njega, v težavah pri učenju, kot tudi v osebnih stiskah in težavah;
- organizacija učne pomoči in skrb za učni uspeh učencev, organizacija dejavnosti iz rednega programa dela, kot tudi tistih, za katere dajejo pobude učenci, organizacija življenja in dela v domu;
- zastopanje posameznikovih interesov in skupine pred pedagoškimi in vodstvenimi delavci v domu, v šoli, v delovni organizaciji in drugje, če se to izkaže kot potrebno, koordiniranje notranjih in zunanjih vplivov;
- pedagoški posegi, kot so svetovanje, vodenje in usmerjanje, stimuliranje in oviranje, kot tudi korigiranje na individualni ravni, pri delu s skupinami in med skupinami, posegi v skladu z vzgojnimi smotri;

- prevzemanje mentorske vloge pri dejavnostih prostega časa in v komisijah domske skupnosti.

Vzgojitelj v času mladostnikovega bivanja v dijaškem domu prevzema nekatere naloge staršev in sebe postavlja na to mesto - nadomešča starševsko vlogo. Pri tem mora paziti, da predstavlja dober model identifikacije, saj je vzor, po katerem se dijaki zgledujejo. Pri svojem delu mora biti strpen in dosleden, dijaku mora dajati občutek varnosti. Ravno tako je, kot že tolikokrat doslej, poudarjena tudi komunikacija, ki predstavlja osnovo medsebojnega spoštovanja. Za vsakega dijaka si mora vzeti čas, saj manj časa in pozornosti zmanjšujeta bližino in povečujeta distanco v njunem medsebojnem odnosu.

Pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu pa se vzgojitelj poslužuje predvsem naslednjih metod (Starkl, 1999): metode poučevanja (temeljna metoda dela v vzgoji); metoda navajanja (vaja, navajanje); metoda preprečevanja (vzгляд vzgojitelja, delo, marljivost, doslednost, moč stališč in prepričanj); metoda aktivnega sodelovanja in vključevanja (ugodna klima, komunikacija z dijaki); metoda kulturnih vplivov (dejavnost vzgojiteljev in dijakov); metoda preprečevanja (predvidevanje oz. preventiva, kazen, prepoved, zahteva, opomin, nadzor, grožnja, ukor).

2.6 ZASEBNE NEPROFITNE VOLONTERSKE ORGANIZACIJE

Zasebne neprofitne volonterske organizacije (v nadaljevanju ZNVO) so bile ponovno odkrite šele v začetku 80. let, ko se je pojavila kriza države blaginje. Ponovno zato, ker je bil sicer pomen teh organizacij že prej konceptualiziran, a premalo operacionaliziran. Državi blaginje in njenim javnim neprofitnim organizacijam so očitali neučinkovitost, ki se je kazala v prevelikih nesorazmerjih med vse večjimi stroški in dejanskimi rezultati, ki niso rastle v skladu s tem. Prav tako so jim očitali tudi neuspešnost v smislu nesorazmerja med večjimi stroški in cilji, katerih niso bili sposobni zadovoljiti (Kolarič, Černak-Meglič in Vojnovič, 2002).

Tako R.M. Kramer (1981, v prav tam, str. 15) predstavi javne neprofitne organizacije kot »rigidne in odporne proti spremembam, zaradi česar so sposobne ponuditi le ene in iste uniformirane in standardizirane storitve; izvajajo le kurativne programe in ne omogočajo sodelovanja uporabnikov«. Nasproti jim postavi zasebne neprofitne organizacije kot »fleksibilne, adaptivne, sposobne ponuditi zmeraj nove storitve po meri uporabnikov; izvajajo preventivne programe in omogočajo visoko stopnjo sodelovanja uporabnikov« (prav tam).

2.6.1 SPLOŠNI DRUŽBENI INTERES, JAVNI INTERES, SKUPNI INTERES

Splošni družbeni interes predstavlja tista ravnanja, katerih rezultati koristijo vsem. Splošni družbeni interes narekujejo javne avtoritete, ki jim ljudje podelimo legitimnost z volilnimi glasovi. S tem postane splošni družbeni interes javni interes, ki predstavlja javno dobro in je dostopno vsem pod enakimi pogoji. Za uresničevanje javnega dobrega javne avtoritete ustanovijo javne neprofitne organizacije. Lahko uporabijo tudi drugo možnost, da uresničevanje teh ciljev »naročijo« pri zasebnih organizacijah. Obstaja pa tudi tretja možnost,

ki je, da zasebne organizacije same uresničujejo cilje, ki so v javnem interesu, javne avtoritete pa jih pri tem posredno podpirajo (prav tam).

Problem se pojavi, ker javni interes predstavlja interes večine, pri tem pa se prezre interes manjšine. Tukaj nastopi vloga državljanov, da sami svoje skupne interese postavijo v funkcijo splošnega družbenega interesa. Tako se oblikuje skupno dobro, ki ima vzajemno korist – tako korist za določeno skupino ljudi kot korist za državo.

Javne neprofitne organizacije tako uresničujejo javni interes, zasebne neprofitne organizacije pa tako javni kot tudi skupni interes. ZNVO, ki delujejo v javnem interesu, so društva, združenja, zasebni zavodi, fundacije, skladi, socialna podjetja, verske, cerkvene organizacije. Članski klubi/društva/združenja, zbornice in druga poslovna združenja, sindikati in politične stranke pa predstavljajo ZNVO, ki delujejo v skupnem interesu.

Socialni pedagogi se veliko zaposlujejo predvsem v društvih, ki imajo status delovanja v javnem interesu. Ta status se podeli društvom, ki delujejo na področju »kulture, vzgoje in izobraževanja, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, izvajanja družinske politike, varstva človekovih pravic, varstva okolja, varstva živali ...« (Zakon o društvih, 2006). Status delovanja v javnem interesu si lahko pridobijo tudi društva, katerim je zaradi njihove splošne koristne dejavnosti priznan poseben status, ali je določeno, da je njihova dejavnost humanitarne narave (prav tam).

Delo socialnega pedagoga se pojavlja v ZNVO v vlogah animatorja različnih skupin, vodje prostovoljnega dela ali skupin za samopomoč, organizatorja mladinskih delavnic, svetovalnega dela s posamezniki, ozaveščevalca na različnih področjih socialno pedagoškega dela (brezdomci, migranti, droge ...). Njegova področja obsegajo socialno integracijo, svetovanje, preventivno delo, vzgojo in podobno.

2.6.2 DELO S PROSTOVOLJCI

Obstoj in delovanje ZNVO sta v veliki meri odvisna od prostovoljskega dela. V letu 2011 (ki je proglašeno tudi za Evropsko leto prostovoljstva) je bil sprejet dolgo pričakovan Zakon o prostovoljstvu (2011), ki ureja to področje. Zakon določa prostovoljstvo in njegov namen,

temeljna načela prostovoljstva, pogoje opravljanja organiziranega prostovoljstva, pravice in obveznosti prostovoljcev in prostovoljskih organizacij.

Kot prostovoljno delo je tako v 2. členu tega zakona opredeljena družbeno koristna brezplačna aktivnost posameznikov, ki s svojim delom, znanjem in izkušnjami prispevajo k izboljšanju kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter k razvoju solidarne, humane in enakopravne družbe. S prostovoljskim delom se krepi medsebojna solidarnost ljudi, spodbuja se razvoj človeških zmožnosti in vseživljenjskega razvoja, zagotavlja se družbena povezanost in sodelovanje pri reševanju problemov posameznikov in družbe.

2.6.2.1 SOCIALNI PEDAGOG – MENTOR PROSTOVOLJCEM

Z novim zakonom je po novem določeno tudi, da morajo prostovoljske organizacije (pravne osebe zasebnega prava, ki so vpisane v vpisnik prostovoljskih organizacij) zagotoviti mentorstvo prostovoljcem, če je to potrebno zaradi narave prostovoljskega dela ali če prostovoljec izrazi potrebo po mentorstvu. Mentorstvo obsega organizacijo prostovoljskega dela in podporo prostovoljcu pri opravljanju prostovoljskega dela v skrbi za kakovostno izvajanje prostovoljskega dela.

Delo mentorja obsega »načrt vključevanja prostovoljcev, jasne naloge za prostovoljce, predstavitev nalog in pravil prostovoljcem, dogovori, povezava z uporabniki, spremljanje prostovoljcev, koordiniranje prostovoljcev in njihovega dela, izobraževanja itd.« (Oblak, 2010; str. 55). Menim, da je socialni pedagog še kako primeren profil strokovnjaka - mentorja za delo s prostovoljci, ker ima po eni strani dobro razvit občutek za potrebe uporabnikov, ki so velikokrat potisnjeni v marginalno, po drugi strani pa zna s svojimi znanji in z občutkom za sočloveka tudi prostovoljce motivirati za njihovo prostovoljsko delo.

Izrednega pomena je tudi usposabljanje prostovoljcev, ki, kot navaja Žorga (2002), poteka na dveh ravneh:

- Na praktični oz. izkustveni ravni temelji usposabljanje prostovoljskih delavcev na istih načelih, ki naj bi jih prostovoljci uveljavljali pri svojem praktičnem delu. V procesu

usposabljanja naj bi zato doživeli enake izkušnje, kot jih bodo pozneje omogočili doživeti drugim, katerim bodo pomagali.

- Teoretska raven pa predstavlja poznavanje teorije, ki je koristna zato, ker omogoča prostovoljcu boljšo percepcijo celote in uspešnejše pojasnjevanje posameznih procesov, situacij in oblik vedenja.

Mentor prostovoljcev predstavlja organizatorja in koordinatorja dela prostovoljcev. Od njega se zahteva dobro poznavanje timskega in projektne delo, sposobnosti vodenja in planiranja, usklajevanje dela prostovoljcev, usklajevanje med potrebami in željami uporabnikov ter zmožnostmi prostovoljcev, reševanje konfliktov, spremljanje in supervizijo, pripravo usposabljanj ter izobraževanj, iznajdljivost in samoiniciativnost, ustvarjalnost in, ne nazadnje, kar je še najpomembnejše, sposobnost motiviranja prostovoljcev za delo.

2.7 KADROVSKA SLUŽBA

Kadrovska služba je del vsakega podjetja in je usmerjena v delo s kadri (zaposlenimi, delavci) in v reševanje vprašanj, povezanih z njimi. Ne ukvarja se samo z njihovim strokovnim delovanjem, izobraževanjem, nagrajevanjem, temveč tudi z osebnostnim razvojem zaposlenega.

Florjančič in Kavran (1994) ločita dva osnovna strokovna profila kadrovskih strokovnjakov. Prvi je generalist, široko izobražen, strokovnjak za splošne kadrovske zadeve, seznanjen je z vsem, kar se nanaša na kadrovske zadeve. Ukvarja se s problemi organiziranja kadrovskih nalog in vodi organizacijske enote, v katerih so združena vsa opravila v zvezi s kadri. Drugi profil pa je specialist. Ta je usmerjen na opravljanje posameznih nalog znotraj kadrovske službe, npr. specialist za izobraževanje, za odnose med zaposlenimi. Za majhna podjetja so značilni generalisti, v večjih podjetjih pa zaradi kompleksne razvejanosti kadrovske službe bolj prevladujejo specialisti.

Organizacijo kadrovskega področja lahko ločimo glede na operativni ali strateški vidik. V operativnem vidiku so zajete tradicionalne kadrovske naloge, kamor štejemo zaposlovanje in nameščanje, usposabljanje, odpuščanje, njen glavni cilj je, da so naloge pravočasno opravljene in da so kadri na razpolago za določeno delo. Strateški vidik pa zajema naloge načrtovanja, vodenja, izobraževanja/usposabljanja, spremljanja kadrov in osebni razvoj zaposlenih (Možina in drugi, 1998).

2.7.1 VLOGA KADROVSKE SLUŽBE

Florjančič (2004) definira kadrovske službe kot planiranje, usmerjanje, usklajevanje, kontrolo in razvoj mreže kadrovskih procesov v celi organizaciji, ki se nanašajo predvsem na: ocenjevanje kadrovskih potreb, odkrivanje kadrovskih resursov, preskrbovanje podjetja s kadri, izbiranje ustreznih kandidatov, njihovo nameščanje na delovne naloge, premeščanje ob spremenjenih pogojih, družbeno in delovno izobraževanje, ustrezno informiranje, skrb za

njihovo socialno varnost in delovna razmerja, varstvo pri delu, delitev osebnih dohodkov ter proučevanje in razvoj organizacijskih razmerij.

Ulrichov model (Ivanuša-Bezjak, 2006) kadrovskih vlog pa zajema naslednje vloge:

- strateški partner menedžmentu (svetovalna vloga);
- upravljalec sprememb (dvig zmožnosti spreminjanja, upravljanje organizacijske kulture, organizacijsko učenje);
- zastopnik zaposlenih (vključevanje zaposlenih, usmerjanje in učenje, urjenje vodij, zastopanje interesov zaposlenih);
- funkcionalni strokovnjak (izboljšave organizacijskih sistemov in procesov, izboljšati učinkovitost kadrovskega podsistema).

2.7.1.1 UPRAVLJANJE S ČLOVEŠKIMI VIRI

Upravljanje s človeškimi viri (HRM – ang. Human Resource Management) pomeni način pridobivanja, motiviranja, razvoja in upravljanja kadrovskih virov v organizaciji s pomočjo kadrovskih služb oziroma oddelkov ter v njih zaposlenih kadrovskih strokovnjakov (Možina, 2002). Stone (1998, v Greenwood 2002; str. 261) upravljanje s človeškimi viri definira kot: »... produktivna uporaba ljudi za doseganje strateških organizacijskih ciljev in zadovoljevanje potreb posameznega zaposlenega«.

Znotraj tega sta se tako razvila dva modela upravljanja s človeškimi viri (v nadaljevanju UČV): trdi in mehki način upravljanja (Florjančič, 2004). Mehki model je bolj socialno naravnani in gleda na človeka kot na socialno bitje z vsemi svojimi potrebami in lastnostmi. Nasprotno trdi model gleda na človeka zgolj kot na delovno silo, ki jo je potrebno čim bolj izkoristiti in iz nje dobiti največ, kar se da.

Podjetja in organizacije se v postmoderne, hitro spreminjajoči se družbi vse bolj zavedajo, da je uspeh organizacije v največji meri odvisen prav od ljudi, njihovih zaposlenih – človeškega kapitala. Zato se vse več pozornosti namenja pravilnemu in uspešnemu upravljanju le-tega.

Kadrovski strokovnjaki naj bi tako pri organizaciji kadrovske službe in tudi pri izobraževanju delavcev izhajali iz naslednjih predpostavk (Florjančič, 2004):

- da je človek celota fizioloških in anatomskih lastnosti, zaradi česar morajo poznati psihofiziologijo dela in higiensko-tehnično zaščito;
- da je človek celota obrambnih mehanizmov in teži k varnosti, zaradi česar je pomembno, da poznajo psihologijo, socialno psihologijo, sociologijo dela in tudi varstvo pri delu;
- da je človek celota intelektualnih, izkustvenih, emotivnih in afektivnih lastnosti, zaradi česar je pomembno, da poznajo strukturo, teorijo in procese izobraževanja, informatiko, antropologijo, psihologijo dela;
- da je človek celota socialnih lastnosti, etičnih načel ter občutka pravice in pravičnosti, zaradi česar je pomembno, da poznajo sociologijo, etiko, pravo in psihologijo.

2.7.2 MESTO SOCIALNEGA PEDAGOGA V KADROVSKI SLUŽBI

Če ob vseh teh nalogah in kompetencah, ki jih mora imeti kadrovski strokovnjak, pogledamo predmetnik programa socialna pedagogika² in kompetence³, ki jih tekom študija pridobijo študenti programa socialna pedagogika, potem je umestitev vloge socialnega pedagoga v kadrovske službe še kako smiselna.

Intervjuvanci, ki jih navaja Pavlovičeva (2010) in s katerimi se je o vlogi socialnega pedagoga na kadrovske področju pogovarjala, vidijo vlogo socialnega pedagoga predvsem pri naslednjih nalogah kadrovske službe: usposabljanje vodij za delo z ljudmi, izobraževanje za delavce, pomoč zaposlenim v stiskah, letni razgovori, ugotavljanje izobraževalnih potreb,

² Glej: Pregled celotnega programa socialna pedagogika na (<http://www.pef.uni-lj.si/index.php?id=168>)

³ Glej: Krajncan, M. (2007): Praktično pedagoško usposabljanje: socialna pedagogika: priročnik. Ljubljana, Pedagoška fakulteta

vodenje karier posameznika, vodenje kadrovskih projektov, svetovanje pri zaposlitvi, sprejem novih delavcev, coaching, merjenje zadovoljstva zaposlenih, analiza osebnih razgovorov ...

Predvsem je smiselna umestitev socialnega pedagoga v kadrovsko službo, ki je organizirana strateško, saj je večji poudarek na delu z ljudmi, kar pa je tudi glavno področje dela socialnega pedagoga. Strateško organizirana služba pa se bolj pojavlja v večjih organizacijah, z bolj razvito kadrovsko službo, kot pa v manjših, kjer se po večini bolj ukvarjajo z administracijo. Strateško usmerjena kadrovska služba daje posebno pozornost razvoju kadrov, kamor bi se socialni pedagog lahko vključil s svojo zmožnostjo empatije in komunikacijsko odprtostjo, s sodelovalnim in timskim delom ter s poznavanjem in razumevanjem razvojnih zakonitosti, razlik in potreb posameznika.

2.8 BELA KRAJINA

Bela krajina je pokrajina na jugovzhodu Slovenije, ki obsega 580 km² in s tem dobra 2,5 % celotnega ozemlja Slovenije. Omejujejo jo Gorjanci, Kočevski rog in reka Kolpa. Sestavljajo jo tri občine: Črnomelj (14.700 prebivalcev), Metlika (8.400 prebivalcev) in Semič (3.800 prebivalcev), večja gospodarska in kulturna središča so poleg omenjenih občin še Vinica, Adlešiči, Dragatuš, Stari trg, Suhor in Gradac.

Bela krajina je med gospodarsko slabše razvitimi pokrajinami v Sloveniji, stopnja registrirane brezposelnosti je v letu 2009 znašala nad 11 % (povprečje v Sloveniji je bilo 9,1 %), a se za leto 2011 napoveduje še bolj črn scenarij, saj je predvideno zaprtje največjega podjetja v Beli krajini, Secop, ki zaposluje nekaj manj kot 1000 ljudi. S tem se bo, kot ocenjujejo, brezposelnost povečala na 15 %. Velika je tudi stopnja dolgotrajne brezposelnosti (brezposelnost, ki traja več kot eno leto), ki je leta 2009 znašala med 5,0 in 5,9 % med vsem aktivnim prebivalstvom v pokrajini. Če so podatki o brezposelnosti nadpovprečni, pa so podatki o mesečnih plačah podpovprečni. Povprečna bruto plača na zaposlenega pri pravnih osebah je v letu 2009 v Metliki in Črnomlju znašala med 1.100 in 1.199,99 €, v Semiču pa celo manj kot 1.099,99 € (povprečje v Sloveniji je bilo 1.438,96 €)⁴.

2.8.1 PONUDBA VZGOJE, IZOBRAŽEVANJA IN SOCIALE

Na področju vzgoje in izobraževanja imamo v Beli krajini 6 vrtcev, ki so bodisi samostojni, bodisi so enote pri osnovnih šolah: Vrtec Otona Župančiča Črnomelj, VVE pri OŠ Komandanta Staneta Dragatuš, VVE pri OŠ Stari trg ob Kolpi, OŠ Vinica, enota vrta, Otroški vrtec Metlika in OŠ Belokranjskega odreda Semič, enota vrtec Sonček.

V Beli krajini imamo tudi 8 osnovnih šol: OŠ Mirana Jarca Črnomelj, OŠ Loka Črnomelj (podružnica Adlešiči in podružnica Griblje), OŠ Komandanta Staneta Dragatuš, OŠ Vinica, OŠ Stari trg ob Kolpi, OŠ Metlika, OŠ Podzemelj, OŠ Belokranjskega odreda Semič ter OŠ

⁴ Vir: SURS

Milke Šobar Nataše, ki izvaja prilagojene izobraževalne programe z nižjim izobrazbenim standardom in posebne programe vzgoje in izobraževanja.

Na področju srednješolskega izobraževanja imamo dve srednji šoli in sicer Srednjo šolo Črnomelj, ki ponuja programe gimnazijski maturant, strojništvo SPI, strojni tehnik in ekonomski tehnik, ter Srednjo šolo Metlika, ki ponuja program predšolska vzgoja. Starostnikom sta na voljo Dom starejših občanov Črnomelj in Dom starejših občanov Metlika. V Beli krajini imamo tudi dijaški dom, ki se nahaja v Črnomlju, Varstveno delovni center Črnomelj z dnevnima enotama Črnomelj in Vinica ter bivalno enoto v Črnomlju, Center za socialno delo v Črnomlju in Metliki ter še ogromno društev, ki poleg športnih in kulturnih aktivnosti pokrivajo tudi socialna področja (Društvo Sožitje Bela krajina, Društvo invalidov Črnomelj, Območno združenje Rdečega križa Črnomelj, Romsko društvo Rom Semič, Romsko društvo Rom Črnomelj, Društvo prijateljev mladine Metlika, Društvo prijateljev mladine Adlešiči, Župnijska karitas Metlika in podobno).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 RAZISKOVALNI PROBLEM

Socialna pedagogika s svojim delovanjem posega na različna področja in je vpeta v celotno družbeno dogajanje. Študijski program Socialna pedagogika opremi študente z različnimi znanji in jim s tem ponudi široko paleto možnosti, kjer se lahko zaposlijo.

Tako se socialni pedagogi zaposlujejo v šolah kot svetovalni delavci znotraj šolske svetovalne službe; kot vzgojitelji v vzgojnih zavodih in v dijaških domovih; v nevladnih volonterskih organizacijah, kjer pomemben del njihovega dela predstavlja delo s prostovoljci, in v zadnjem času tudi v podjetjih, znotraj kadrovske službe, kjer skrbijo za razvoj kadrov in za upravljanje s človeškimi viri.

Ker je Bela krajina precej majhna in nerazvita regija, je delo socialnih pedagogov znotraj nje malo poznano in s tem zapostavljeno, diplomanti socialne pedagogike si šele utirajo pot za svoje delovanje.

3.2 CILJI IN NAMEN

Namen mojega diplomskega dela je analizirati različne oblike socialno pedagoškega delovanja. Cilj je, na podlagi predstavitve različnih oblik socialno pedagoškega dela na konkretnih primerih znotraj Bele krajine, ugotoviti, kakšne so dejanske potrebe po socialni pedagogiki in s tem po socialnih pedagogih v Beli krajini. Raziskati želim, koliko je socialna pedagogika znotraj nje razširjena, koliko socialnih pedagogov je zaposlenih znotraj nje, na katerih delovnih mestih so socialni pedagogi zaposleni in kakšne so potrebe po socialno pedagoškem delovanju.

3.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

- Kakšno je poznavanje in kakšna je razširjenost socialne pedagogike v Beli krajini?
- V katerih ustanovah in na katerih področjih so zaposleni socialni pedagogi?
- Kaj je delo socialnih pedagogov?
- Katere kompetence so potrebne za opravljanje dela na socialno pedagoških področjih?
- S čim so socialni pedagogi dobro opremljeni in kaj pogrešajo?
- Kje se še pojavljajo potrebe po delovanju socialnih pedagogih v Beli krajini?

3.4 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

3.4.1 VZOREC RAZISKOVALNIH OSEB

V vzorec so vključene tri enote in samo ena od teh je po izobrazbi socialni pedagog. Vse tri osebe delajo na področjih, kjer se zaposlujejo tudi socialni pedagogi. Prva oseba dela v mladinskem centru, druga na osnovni šoli in tretja v dijaškem domu.

Klemen Vitkovič je predsednik sveta zavoda Mladinskega centra Bit v Črnomlju. Po izobrazbi je ekonomist in redno zaposlen, a deluje prostovoljno v mladinskem centru Bit že od njegove ustanovitve. Je tudi eden od pobudnikov za ustanovitev mladinskega centra. Aktivno je vključen v delovanje mladinskega centra, skrbi pa predvsem za finančni del delovanja in evropsko prostovoljsko službo.

Ravnateljica, s katero sem opravila intervju, je po izobrazbi magistra socialne pedagogike. Takoj po diplomi se je zaposlila v šolski svetovalni službi in to delo opravljala kar 12 let. Letos teče tretje leto, odkar opravlja delo ravnateljice na eni izmed manjših osnovnih šol v Beli krajini.

Tretji intervjuvanec je Boštjan Matjašič, vzgojitelj v edinem dijaškem domu, ki ga imamo v Beli krajini, v Dijaškem domu Črnomelj. Vzgojitelj je že 10 let in opravlja vlogo tako matičnega vzgojitelja kot tudi vlogo svetovalnega delavca, saj ima dijaški dom samo eno vzgojno skupino, ki vključuje 20 deklet, zvečer pa poskrbi tudi za tri fante s posebnimi potrebami, ki prav tako bivajo v dijaškem domu. Njegovo delo poteka samo popoldan, med 15. in 22. uro.

3.4.2 IZBOR RAZISKOVALNIH INSTRUMENTOV

Raziskovalni instrument predstavlja delno strukturiran intervju. Pri delno strukturiranem intervjuju si »raziskovalec poleg splošne sestavine intervjuja, v kateri postavi cilje, ki naj bi jih z intervjujem dosegel, vnaprej pripravi tudi nekaj bistvenih vprašanj, navadno odprtega tipa, ki jih postavi vsakemu vpraševancu, preostala vprašanja pa oblikuje sproti med potekom intervjuja« (Sagadin 1995b, Drever 1997, v Vogrinc 2008, str. 109).

Pri vsakem intervjuju sem izhajala iz teoretičnih predpostavk o določenih področjih delovanja socialne pedagogike (zasebne neprofitne volonterske organizacije, šola, dijaški domovi). Pred posameznimi intervjuji sem si pripravila oporne točke, ki so mi služile za oporo pri vodenju intervjujev.

Z izbrano metodo sem želela odgovoriti na raziskovalna vprašanja.

3.4.3 POSTOPEK RAZISKOVANJA

Sogovornike sem našla preko ustanov, v katerih delujejo. Z njimi sem se po telefonu ali elektronski pošti predhodno dogovorila za čas in kraj intervjuja. Pri vseh sogovornikih je intervju potekal na njihovem delovnem mestu. Med intervjuji ni bilo motečih dejavnikov, tako da so pogovori potekali brez prekinitev.

Prva dva intervjuja sta potekala 14. in 16. maja, zadnji intervju je bil zaradi začetnih težav pri pridobivanju kontakta izveden 29. maja.

V vseh treh primerih je intervju trajal slabo uro, po intervjuju v dijaškem domu in mladinskem centru sta mi sogovornika še dodatno razkazala prostore. Sogovorniki so bili precej zgovorni, tako da sem izvedela, kar me je zanimalo.

Intervjuje sem po predhodnem dogovoru z intervjuvanci snemala in jih potem prepisala. Za snemanje sem se odločila, ker sem tako lažje sledila pogovoru, sam prepis je bil bolj objektivni in je omogočal večkratno preverjanje in poslušanje. Uporabila sem parafraziran zapis.

3.4.4 POSTOPKI OBDELAVE ZBRANIH PODATKOV

Za obdelavo zbranih podatkov sem uporabila parafrazirane prepise intervjujev. Pri kodiranju sem uporabila induktivni pristop, kar pomeni, da sem določala kode med samo analizo besedila. Pri induktivnem pristopu raziskovalec oblikuje abstraktne pojme iz empiričnih podatkov (Vogrinc, 2008).

Za obdelavo podatkov sem uporabila odprto kodiranje. Struss in Corbin (1990, v Vogrinc, 2008) definirata odprto kodiranje kot postopek razčlenjevanja, pregledovanja, primerjanja, konceptualiziranja in kategoriziranja podatkov; rezultat odprtega kodiranja je seznam kod, ki se pozneje razvrstijo v kategorije. V prepisanih intervjujih sem najprej podčrtala dele intervjuja, ki so se mi zdeli pomembni, in jim določila kode prvega reda. V prvem intervjuju s Klemnom iz mladinskega centra je bilo teh kod 76, v drugem intervjuju z ravnateljico je bilo kod 156, v tretjem intervjuju z vzgojiteljem Boštjanom pa je bilo teh kod 128.

Kodam prvega reda sem v nadaljevanju pripisala kode drugega reda. V prvem intervjuju je bilo kod drugega reda 15, v drugem intervjuju 24, v tretjem intervjuju pa je bilo kod drugega reda 25. Na koncu sem kodam drugega reda določila še kategorije. Kategorije v prvem intervjuju s Klemnom iz mladinskega centra so naslednje (6): ustanovitev, delovanje, sredstva, ponudba, težave, prihodnost. Kategorije v drugem intervjuju z ravnateljico so (7): o sebi, področja dela, delo z učitelji, starši, profili za šolsko svetovalno službo, o preobremenjenosti, socialna

pedagogika v Beli krajini. Kategorije iz tretjega intervjuja z Boštjanom, vzgojiteljem iz dijaškega doma, so (8): osnovni podatki o dijaškem domu, kako poteka dan v domu, aktivnosti, delo v dijaškem domu, delo s fanti s posebnimi potrebami, stiki s starši, hostel, vzgojitelj.

3.5 ANALIZA IZVEDENIH INTERVJUJEV

3.5.1 ANALIZA PRVEGA INTERVJUJA (intervju s Klemnom Vitkovičem)

3.5.1.1 ODPRTO KODIRANJE

Tabela 1: Prikaz kod 1. reda, kod 2. reda in kategorij za prvi intervju

Kode 1. reda	Kode 2. reda	Kategorije
1. Privatni zavod	OBLIKA	USTANOVITEV
2. Ustanovitelji KBŠ in MKK 59. Ustanovitev v sodelovanju s KBŠ in MKK 60. Občina zagotovila začetna sredstva	USTANOVITELJI	
4. Edini MC v Beli krajini 5. Ustanavlja se še v Metliki 70. Pokrivajo trenutno celo Belo krajino, čeprav večinoma Črnomelj	POKRITOST	
6. Zajema prostore MC in pa klub 7. Konec novembra se bodo selili 8. Že nekajkrat selili, ampak je to OK	INFRASTRUKTURA	DELOVANJE

9. Pomembno je, da ostanejo v mestnem jedru		
<p>3. Financirajo ustanovitelji, občina, Urad za mladino, Mladi v akciji</p> <p>50. Županja je naklonjena</p> <p>51. V letu 2012 je obljubljen povečanje sredstev</p>	FINANCERJI	SREDSTVA
<p>52. Kadri iz MC so zelo dobri kadri</p> <p>53. Delajo vse prostovoljno</p> <p>54. Ni nobenega zaposlenega</p> <p>55. Direktor dobi nekaj malega</p> <p>56. Predvsem povračilo potnih stroškov in telefona</p> <p>57. Čim več ljudi se mora obrniti zaradi neformalnih izkušenj</p> <p>58. Ni potrebe po redno zaposlenem</p>	ZAPOSLENI	
<p>10. Programi za mlade z manj priložnostmi</p> <p>11. Rehabilitacija invalidov na delovnem mestu</p> <p>12. Zavod Papiot</p> <p>15. Projekt 60 + za starejše</p> <p>16. Dodatna sredstva za vzdrževanje športnih igrišč</p>	PROGRAMI in PROJEKTI	PONUDBA

<p>29. Pomagajo napisat CV, prošnjo za službo</p> <p>37. Projekti mladinskih pobud</p> <p>38. Pomagali monociklistom, Športnemu društvu Rudar, Folklorni skupini Zeleni Jurij</p> <p>39. Po vaseh prezentirajo Mladi v akciji</p> <p>40. Poskusijo nagovoriti</p> <p>41. Pomoč pri prijavah</p> <p>42. Mini projekti</p> <p>43. Obnavljanje košarkarskih obročev</p> <p>44. Pomoč pri kresovanje</p>		
<p>17. Klubski program</p> <p>18. Alternativna kultura</p> <p>19. Ni velike obiskanosti koncertov, a pomembno je, da to je</p> <p>20. 20-30 letnih koncertov</p>	<p>KONCERTI</p>	
<p>21. Prostor v klubu za vadbo</p> <p>28. Računalnica za socialno ogrožene</p> <p>30. Društvom nudijo prostor za svoja srečanja</p>	<p>NUDENJE PROSTOROV</p>	
<p>22. Svetovalnica za preprečevanje zasvojenosti</p> <p>23. LAS</p> <p>24. Presežek pričakovanj</p>	<p>SVETOVALNICA</p>	

<p>25. Nasilje v družini, spolno nasilje, vse</p> <p>26. Dodatni termin bo imela svetovalka</p> <p>27. Ni sicer strokovno usposobljena svetovalka, ima izkušnje znotraj družine</p>		
<p>31. Mednarodno aktivni</p> <p>32. Edini MC v mreži SEEYN</p> <p>33. Razpis za izmenjavo za Sicilijo</p> <p>34. EVS</p> <p>35. Iščejo partnerje za EVS</p> <p>36. Res dobre izkušnje z EVS</p>	<p>MEDNARODNO SODELOVANJE</p>	
<p>45. Bi si želeli biti še večji suport</p> <p>49. Lahko bi več naredili, a so problem sredstva</p> <p>67. Problem je denar</p> <p>69. Problem niso ideje, problem je denar</p>	<p>DENAR</p>	<p>TEŽAVE</p>
<p>46. Problem je kader</p> <p>47. Mladi študirajo v Ljubljani in tam ostanejo</p> <p>48. Vse bolj virtualno delujejo</p> <p>71. Bela krajina kadrovske boga</p> <p>72. Država bi morala dati denar za sofinanciranje prve zaposlitve</p> <p>73. Mlad človek mora biti velik patriot, da</p>	<p>KADER</p>	

tukaj ostane		
61. Želja je še zrasti 62. Začeli se bodo ukvarjati tudi s socialnim podjetništvom 64. Temu županja naklonjena	NAČRTI	PRIHODNOST
63. Pokriti bi bilo potrebno še neorganizirano mladino 65. Postaviti stojnico in predstaviti 66. Nogometni turnir mladi sami organizirajo 68. Želja imeti 25 mini dogodkov letno, ki jih organizirajo mladi, oni samo finančno pomagajo 74. Da bi bila mladina bolj aktivna 75. Da bi bolj migali 76. Da bi postali dobri aktivni državljani	VIZIJA	

3.5.1.2 UTEMELJENA TEORIJA

Mladinski center Bit je privatni zavod, njegova ustanovitelja sta Klub belokranjskih študentov (KBŠ) in Mladinski kulturni klub (MKK). Trenutno je edini mladinski center v Beli krajini in pokriva celotno Belo krajino, »čeprav večinoma Črnomelj«, kot pravi Klemen, predsednik sveta zavoda. V ustanavljanju je še mladinski center v Metliki in Črnomaljški jim pri tem

pomagajo: *»mi pomagamo sedaj sicer Metličanom pri oblikovanju njihovega, ampak tam so letos nekaj zakomplicirali in niso dobili statusa pri Uradu za mladino«.*

Bit financirajo *»10 % ustanovitelji, 25 % občina, drugo pa razpisi Urada za mladino (Ministrstva za šolstvo in šport) ter Mladi v akciji«.* *»MKK nas v bistvu ne financira, ampak naš program poteka v MKK«.* Denarja je premalo, saj je idej veliko, a zaradi finančnih omejitev ne morejo vseh uresničiti. Leta 2012 se obeta povečanje sredstev, saj je županja naklonjena njihovim programom in jih podpira.

V mladinskem centru nimajo nobenega zaposlenega, vse poteka bolj ali manj na prostovoljni bazi. *»Direktor sicer dobi nekaj malega, mi ostali pa za povrnitev stroškov pa telefona«.* Tudi nimajo potrebe po stalni zaposlitvi nekoga, saj podpirajo izmenjavo neformalnih izkušenj, kot pravi Klemen: *»Tukaj se mora obrniti čim več ljudi, da se pridobi neformalnih izkušenj«.* Vrednost pridobljenih neformalnih izkušenj se kaže s tem, da so kadri, ki so bili v mladinskem centru, sedaj zaposleni tudi na občini in, kot pravi on, *»so sedaj tam eni boljših kadrov«.*

Prostori mladinskega centra zajemajo informacijsko pisarno in pa klub, oboje pa se nahaja v starem mestnem jedru Črnomlja. Center se je že nekajkrat selil, kar pa se zdi Klemnu čisto OK, *»da se malo menjamo«.* Tudi letos se bodo do konca novembra preselili, ker jim trenutna hiša predstavlja energetski problem. Njihova želja je selitev v prostore črnomaljskega gradu, ki se nahajajo v mestnem jedru, *»to pa zato, ker v mestnem jedru tako ostanemo, ker naše mestno jedro rabi nekaj takega«.*

Ponudba dejavnosti, ki jih izvaja center, zajema programe in projekte, ki jih sami organizirajo in se odvijajo znotraj centra; koncerte v MKK; ostalim društvom posojajo prostore za svoja srečanja; znotraj mladinskega centra imajo organizirano svetovalnico za preprečevanje zasvojenosti; zelo pomemben del njihovega delovanja pa predstavlja mednarodno sodelovanje.

Eden izmed programov, ki trenutno poteka v mladinskem centru preko Zavoda Papilot, je rehabilitacija invalidov na delovnem mestu, saj, kot pravi Klemen, *»mi damo veliko za mlade z manj priložnostmi«.* Tako se sedaj v centru rehabilitira fant, ki mora oddelati 100 ur na mesec, in izkušnje so res dobre. Kot pravi Klemen: *»In to res pozitivno na njega vpliva. Res neverjetno. Kako hoče biti on koristen, skrbi za računalnico, zdaj bo začel en projekt 60+, da*

bo skozi na voljo starejšim, ker obvlada računalnike, da jim bo pokazal, kako se kaj napiše, kako se kaj poišče. To bo začel ravno naslednji teden.» Računalnica je na voljo tudi socialno ogroženim, prostovoljci iz Bit-a jim pomagajo narediti CV, prošnjo za službo. *»Kar je za ene nepredstavljivo, ampak sem hodijo taki, ki doma nimajo računalnikov*«.

Kot je bilo že na začetku pri financiranju omenjeno, pridobijo pomemben del sredstev za izvajanje programov tudi preko programa Mladi v akciji, kjer prijavljajo mladinske pobude. K prijavljanju pobud spodbujajo tudi ostala društva, saj *»gremo vsako leto po vaseh pa prezentiramo to Mladi v akciji, jih poizkusimo nagovoriti, da to poizkusijo*«. Na takšen način so pomagali že različnim športnim in kulturno-umetniškimi društvom, da so se prijavili in pridobili sredstva. Z mini projekti, kot jih imenuje Klemen, poizkusijo pomagati mladim, ki pokažejo interes, da bi radi nekaj naredili, spremenili. V zvezi z njimi si Klemen želi: *»Jaz bi si želel recimo 25 takih mini dogodkov letno, ki bi jih neorganizirana mladina naredila, mi bi jim pa finančno pomagali*«. A kot vedno je problem imeti denar, četudi samo za nakup pokalov za podelitev na nogometnem turnirju, ki ga organizirajo mladi.

Pomemben segment delovanja mladinskega centra predstavlja klubski program, ki ponuja alternativno kulturo in poteka v prostorih MKK. Letno se tako v klubu zvrsti 20-30 koncertov, ki sicer niso najbolj obiskani, *»ampak mislimo, da to eno mesto rabi. In bi lahko naredili komercialni koncert, ampak to že imajo tako kafiči, to ne predstavlja potem dodane vrednosti*«. Poleg izvedbe koncertov pa so prostori kluba namenjeni tudi za vadbo mladim skupinam, ki izkažejo resnost pri svojem delu.

Mladinski center izvaja tudi koordinacijo aktivnosti za Lokalno akcijo skupnost (LAS), ki se ukvarja s problematiko zasvojenosti. Tako poteka vsako sredo v prostorih mladinskega centra svetovalnica, kjer je na voljo svetovalka, ki je imela znotraj družine izkušnjo z drogo in lahko svetuje ter pomaga na podlagi lastnih izkušenj. Začetna pričakovanja v zvezi s svetovalnico so bila skromna, a pokazalo se je, da so potrebe po tem velike. *»Ko smo to začeli, sem rekel, da tudi če bo samo eden poklical, v enem letu, bom vesel. Ampak svetovalki poka, to skozi kličejo. Od nasilja v družini, spolnega nasilja, vse. Ko vidiš ... to je taka štala pri nas. In bo sedaj še en termin imela (svetovalka, op.a)*«.

Mladinski center Bit odlikuje tudi njihova mednarodna aktivnost. So edini mladinski center v Sloveniji, ki je vključen v mrežo mladinskih centrov Jugovzhodne Evrope SEEYN (South Eastern European Youth Network). Klemen pove: *»Smo kar precej močni, tako da nas veliko*

vabijo na seminarje.« Mednarodno veliko sodelujejo tudi preko EVS-ja (European Voluntary Service), tako da so imeli že prostovoljce iz Danske, Francije, Romunije, Latvije in Srbije, ki pridejo za pol leta in tukaj voluntirajo (pomagajo v klubu, letake delijo, organizirajo osebne projekte). Kaj prostovoljci počnejo, je največ odvisno od njih samih, koliko so osebno angažirani. Tako da so nekateri tudi zdolgočaseni, imajo pa predvsem zelo pozitivne izkušnje, eno predstavi Klemen: *»Danka je recimo ful lepo slikala in je potem naredila dobrodelno dražbo«*.

Področje, ki si ga še želijo pokriti, je področje neorganizirane mladine. Tudi tukaj imajo podporo županije, kar se kaže tudi v tem, da je županja pred kratkim odobrila dodatna sredstva za materialne stroške mladim, ki sami obnavljajo igrišče pri OŠ Mirana Jarca. Tudi Klemen si želi, da *»ta mladina, ki znam, da je sposobna, da bi se bolj zaktivirala. Da bi hoteli kaj migat. Da bi si sami delali košarkaške turnirje, da bi se mladina samoaktivirala, da bi postali dobri aktivni državljani«*.

Velik problem, ki se pojavlja v Beli krajini, je, da vse več mladih po končanem študiju ostaja v Ljubljani. In tudi zaradi tega je, kot pravi Klemen, *»Bela krajina kadrovsko boga«*. Edini ukrep, ki bi mlade pritegnil, da se po končanem šolanju vrnejo v Belo krajino, je po njegovem mnenju, *»da bi država morala dati denar, da ti, ko doštudiraš, da se nekje zaposliš, in da država da tvojemu delodajalcu 2-3 letno subvencijo za tvojo plačo. Ker mlad človek je toliko sposoben, da bo potem v dveh letih toliko naredil, da bo za njih tržno zanimiv«*. Tudi sami imajo težave, tako kot večina mladinskih organizacij, z mladimi, ki so *»večinoma študenti in so skozi v Ljubljani, oni niso tukaj«* in tako že skoraj vse stvari znotraj mladinskega centra potekajo zgolj virtualno, preko spleta. Mladi gredo študirat v Ljubljano, si že v času študija mnogi poiščejo kakšno zaposlitev in potem v Ljubljani tudi ostanejo. Bela krajina jim ne predstavlja izziva. In ja, še kako je potem res, *»da mora biti mlad človek res pravi patriot, da ostane tukaj«*.

3.5.2 ANALIZA DRUGEGA INTERVJUJA (z ravnateljico)

3.5.2.1 ODPRTO KODIRANJE

Tabela 2: Prikaz kod 1. reda, kod 2. reda in kategorij za drugi intervju

Kode 1. reda	Kode 2. reda	kategorije
81. Kot človek vedno pripravljena na odprt iskren pogovor 82. Po karakterju umirjena, ne eksplodira 83. Človek, ki pozitivno gleda na zadeve 84. Sogovornika to umiri, da res začne poslušati, da sliši	OSEBNOSTNE LASTNOSTI	O SEBI
19. SP imamo velik čut za delo z ljudmi, predvsem z ljudmi, ki so drugačne vedenjske odzivnosti, tudi učitelji in starši 20. Prednost je, ker zna blažiti konflikte 22. Pomaga, da ima čut dela z ljudmi 23. Ima mehanizme za skupno sodelovanje, iskanje skupne poti 85. SP znanja, ti dajo širok spekter dela z	ZNANJA, KI JI JE PRIDOBILA S ŠTUDIJEM SOCIALNE PEDAGOGIKE	

<p>različnimi ljudmi</p> <p>86. Zna prodreti do ljudi, da zaupajo</p> <p>87. Pomembno si je pridobiti ljudi, da ti zaupajo, ta znanja ji je dal študij</p> <p>88. Zna delati z ljudmi, ljudi zna umiriti, pomiriti, ne dati lažno upanje</p> <p>101. Svetovalni delavec posega na vsa področja, vse je v eni osebi</p> <p>102. Tukaj se socialni pedagogi izkažemo, ker imamo širino, ki smo jo pridobili znotraj študija</p>		
<p>2. Bila je prva generacija socialnih pedagogov z nazivom profesor</p> <p>3. Naziv profesor – to je kar naenkrat odprlo vrata tudi v šole</p> <p>4. Takoj dobila zaposlitev; najprej 70 % svetovalno delo na tej šoli, 30 % na drugi šoli</p> <p>5. Najprej opravljala delo šolskega svetovalnega delavca</p> <p>54. Ravnatelj jo zaposli v »kompletu«</p> <p>126. Tudi predhodnik izbral njo - SP pred</p>	<p>NJENA PROFESIONALNA POT</p>	

<p>psihologom, ker je bolj široko</p> <p>127. Izkazalo se je kot dobra izbira</p> <p>129. Sama uspešno zastopa SP, to se pokaže tudi z izvolitvijo za ravnateljico</p>		
<p>55. Dodatno je zaradi ur delala še v podaljšanem bivanju</p> <p>56. Spremljala učence s težavami</p> <p>57. Pomagala pri domačih nalogah</p> <p>58. Poskrbela za sprostivne dejavnosti</p> <p>59. Izvajala različne dejavnosti</p> <p>60. Izkoristila vsa znanja sebi v prid</p>	<p>DELO V PODALJŠANEM BIVANJU</p>	<p>PODROČJA DELA</p>
<p>9. Kot ŠSS opravljala tudi pedagoško vodenje šole</p> <p>10. Hospitirala pri učiteljih</p> <p>11. Vodila pedagoško dokumentacijo</p> <p>12. Ukvarjala z najrazličnejšimi težavami učencev</p> <p>13. Vstopala v stik s starši</p> <p>14. Svetovala učiteljem</p> <p>41. Delo individualno</p> <p>42. Delo individualno preko razreda</p>	<p>DELO ŠOLSKEGA SVETOVALNEGA DELAVCA</p>	

<p>6. Zdaj je ravnateljica, teče tretje leto</p> <p>7. Za ravnateljstvo odločila zaradi poznavanja specifičnosti šole, razmer, kolektiva</p> <p>8. Razlika med delom ravnateljice in ŠSS zelo velika</p> <p>15. »Padla« v ekonomske vode, ki ji ne ležijo toliko</p> <p>16. SP znanje potisnila na stran</p> <p>17. Priučiti se gospodarstvenih in ekonomskih zadev</p> <p>18. Ji koristi, ker zna delati z ljudmi</p>	<p>RAVNATELJEVANJE</p>	
<p>133. Šolska ambulanta</p> <p>134. Posvetovalnica za učence in starše</p> <p>135. Razvojna ambulanta</p> <p>136. Zavod za izobraževanje in kulturo</p> <p>137. CSD</p> <p>138. Policijska postaja</p> <p>139. Srednje šole</p> <p>140. Zavod za zaposlovanje</p> <p>141. Zavod za šolstvo</p>	<p>SODELOVANJE Z DRUGIMI USTANOVAMI</p>	

<p>142. Vse ustanove, ki ponujajo izobraževanje ali pomoč pri izvedbi dejavnosti</p>		
<p>24. Odvisno je, kakšen status ima šolski svetovalni delavec na šoli</p> <p>25. Tukaj prej ni bilo svetovalnega delavca</p> <p>26. Bili so mobilni svetovalni delavci</p> <p>27. Ljudje v ustanovi ga niso zaznavali kot del kolektiva</p> <p>31. Na začetku, ko je prišla, je bilo precejšnje nezaupanje</p> <p>32. Starejši kolektiv, navajeni sami delati</p> <p>33. Bali pred odkritjem svojih lastnih nepravilnosti</p> <p>34. Potrebovala precej časa, da je prodrla do njih</p>	<p>ZAČETNE TEŽAVE Z UČITELJI PRI VZPOSTAVLJANJU ODNOSA</p>	<p>DELO Z UČITELJI</p>
<p>28. Bil je neke vrste gasilec</p> <p>29. Pol zadev ni prišlo do njega</p> <p>30. Pomembno delovanje tukaj in zdaj</p>	<p>TEŽAVE MOBILNEGA SOCIALNEGA PEDAGOGA</p>	
<p>44. Pomagalo je, da so začeli uvajati program Korak za korakom in devetletko</p> <p>45. Učitelji so jo sedaj potrebovali</p>	<p>UČITELJI UVIDIJO, DA JO POTREBUJEJO</p>	

<p>46. Učitelji so se prestrašili novosti</p> <p>47. Bila je vezni člen</p> <p>48. Naenkrat so bili vsi na začetku</p> <p>49. Začel se je spreminjati sistem, vsi so postali enaki</p> <p>50. Učitelji so jo potrebovali pri stvareh, kjer so bili prej avtonomni in suvereni</p> <p>51. To je bil pomemben premik</p> <p>52. Dela se je mogla otepati</p>		
<p>35. Izkažeš se s svojim delom</p> <p>36. Izkažeš se s tem, kakšen si kot oseba</p> <p>37. Veliko dnevnih kontaktov z učitelji</p> <p>38. Ponujaš nasvete</p> <p>39. Delo z učenci, ki imajo težave</p> <p>40. Povabili v razred, naj spremlja določene učence</p> <p>43. Kasneje zaželjeni pri spremljanju učne (ne)uspešnosti</p> <p>53. Spremembe so omogočile, da so jo ljudje spoznali</p>	<p>NAČINI, KAKO SE IZKAZATI IN PRIDOBITI SODELOVANJE UČITELJEV</p>	
<p>65. Včasih bilo več dela s starši, staršu razložiti,</p>	<p>VČASIH</p>	<p>STARŠI</p>

<p>da ima otrok težave</p> <p>66. Starši začutili strah, z mojim otrokom je nekaj narobe</p> <p>70. Včasih starša sram priznati, da ima otrok težave</p> <p>71. Starš dolgo časa ni sprevidel</p>		
<p>21. Starš si danes upa prej poseči na področje, ki ni njegovo</p> <p>67. Zdaj starš sam velikokrat poišče pomoč, prosi za pomoč</p> <p>68. Pomoč je res kot dodatna strokovna pomoč, ne jemljejo kot nekaj slabega</p> <p>72. Zdaj jih starši včasih prehitijo</p> <p>79. Znajo prisluhniti</p> <p>80. Vejo, kje poiskati informacije</p> <p>147. Starši so bolj dovzetni</p>	DANES	
<p>73. Pozna se, da je majhna, podeželska šola</p> <p>74. Starši spoštujejo učitelja</p> <p>75. Problematični so posamezni starši, ki se zavedajo pravic, pa premalo dolžnosti</p> <p>76. Starši velikokrat negativni in nezaupljivi</p>	DELO S STARŠI	

zaradi lastnih negativnih izkušenj 77. Pomembne so pozitivne izkušnje, ki jih dobijo starši 78. Starši na vasi so »gnetljivi« 89. Jasno začrtati naloge, pristojnosti in meje 90. Imeti enakovreden odnos s starši		
92. Socialni delavci imajo preozko znanje 93. Socialni delavci tam, kjer je možnost več ljudi v ŠSS 94. Kjer je socialni delavec sam, je bogi	SOCIALNI DELAVCI	PROFILI ZA ŠOLSKO SVETOVALN O SLUŽBO
96. S psihologi nima toliko izkušenj 97. Običajno se psihologi sklicujejo in vežejo na testne rezultate, so testno usmerjeni 98. Ne dajo toliko na osebni stik, pogovore, razgovore	PSIHOLOGI	
91. Za poklic ŠSS primerna socialni pedagog in pedagog 95. Še najbolj poleg SP vidi pedagoge 99. Pedagogi in socialni pedagogi smo najbolj vešči tega	PEDAGOGI IN SOCIALNI PEDAGOGI	
107. Pomembno je, da tudi dobre stvari sporočaš	PODROČJA IZ	O PREOBRE -

<p>staršem</p> <p>108. Nadarjeni učenci</p> <p>109. Poklicna orientacija</p> <p>110. Delaš z vsemi starši, z vsemi otroki</p> <p>111. Imaš lepše zadeve za sporočit</p> <p>112. Od tukaj črpaš moč, da preobremenjenost ni toliko opazna in vidna</p>	<p>KATERIH ČRPA MOČ IN ENERGIJO</p>	<p>MENJENOST</p>
<p>100. Preobremenjenost je velika</p> <p>103. Ni ji bil problem vseh področij pokrivati</p> <p>104. Je pa preobremenjenost velika</p> <p>106. Reševati težave, srečevati se s problemi, ni prijetno, te notranje izčrpa</p>	<p>NEPRIJETNE STVARI</p>	
<p>105. Ne glede na število otrok so stvari obremenjujoče</p> <p>113. Je pa normativ res velik</p>	<p>VELIKI NORMATIVI</p>	
<p>1. Še nekaj socialnih pedagogov v Beli krajini</p> <p>121. Na začetku večkrat zamenjali s socialnim delavcem</p> <p>122. Razlagala, kaj je socialni pedagog, kaj se še zaposluje</p>	<p>POZNAVANJE SOCIALNE PEDAGOGIKE</p>	<p>SOCIALNA PEDAGOGIKA V BELI KRAJINI</p>

<p>123. Ljudi si mogel naučiti</p> <p>124. Zdaj vedno bolj poznajo</p> <p>125. Deloma zaradi oseb, ki so že v tem prostoru in so se izkazale</p> <p>128. Ljudje so poznali samo psihologa, pedagoga in socialnega delavca</p>		
<p>114. Krasno bi bilo, da sta dva strokovnjaka v šSS, ne glede na število oddelkov</p> <p>115. Eden od njih je sigurno socialni pedagog, ravno zaradi širine znanja</p> <p>116. Ampak je utopično mišljenje narediti premik med normativi in standardi</p> <p>120. Tudi sama bi raje zaposlila SP</p> <p>151. Večina potrebuje specialno pedagoško pomoč</p> <p>152. Se pojavljajo tudi odločbe za socialnega pedagoga</p> <p>153. Tudi sama je nudila pomoč kot socialni pedagog</p> <p>154. Kolegica iz druge šole že potrebovala socialnega pedagoga, je bil problem najti ga</p>	<p>POTREBE PO SOCIALNIH PEDAGOGIH V ŠOLI</p>	

<p>155. Glavnina je sicer specialno pedagoška pomoč, se pa kažejo premiki</p> <p>156. SP izvajalci dodatne strokovne pomoči</p>		
<p>61. Težave se sedaj drugače vodi</p> <p>62. Odločbe za otrok s PP so se pojavile, status učenca s PP</p> <p>63. Zgodaj se opazi te otroke</p> <p>64. Včasih si dlje časa iskal</p> <p>69. V pojmovanju težav je sedaj tudi velika razlika</p> <p>143. Zdaj smo bolj senzibilni za otroke s PP</p> <p>144. Vedno več odkritih otrok s PP že v vrtcih</p> <p>145. Imajo že v vrtcu odločbe otroci</p> <p>146. Zgodaj se opazi in odreagira</p> <p>148. Se lažje vse skupaj izpelje</p> <p>149. Zdaj smo bolj odpri, bolj vidimo stvari</p> <p>150. Je pa precejšnji finančni zalogaj, zlasti za vrtce, ki jih financira občina</p>	<p>STANJE NA PODROČJU DELA Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI</p>	
<p>117. Definitivno SP kot eden izmed članov v zunanjih ustanovah pri delu z učenci s težavami</p>	<p>KJE SO ŠE POJAVLJAJO MOŽNOSTI ZAPOSLOTITVE SOCIALNIH</p>	

<p>118. SP članica tima pri Posvetovalnice za učence in starše, tukaj je prednost, da smo prodrli</p> <p>119. Nedvomno so različne ustanove zadovoljne z delom SP in njegovo širino</p> <p>130. Misli, da perspektiva za SP je</p> <p>131. Na CSD SP bolj težko, čeprav bolj pri delu z Romi bi ta kader potrebovali</p> <p>142. Mogoče še šola s PP</p>	<p>PEDAGOGOVI</p>	
--	-------------------	--

3.5.2.2 UTEMELJENA TEORIJA

Ravnateljica, s katero sem imela intervju, je socialna pedagoginja in trenutno opravlja delo ravnateljice, pred tem pa je opravljala delo šolskega svetovalca. Spada v prvo generacijo socialnih pedagogov, ki so jih imenovali profesorji socialne pedagogike in ravno naziv profesor jim je takrat odprl vrata tudi na področje dela v šolah.

Možnost za zaposlitev po diplomi se ji je ponudila še preden je diplomirala, zato je hitro diplomirala in se takoj po diplomi zaposlila na eni izmed šol v Beli krajini, v šolski svetovalni službi. Sicer jo je šola na začetku v 30 % delila z drugo šolo, po treh letih pa se je ravnatelj odločil, da je ne deli več, ampak jo zaposli v celoti.

Na začetku je imela precej težav z učitelji na šoli, saj predhodno šola ni imela svetovalnega delavca, ampak so imeli mobilnega socialnega pedagoga, kar pomeni, »da se je do večje šole svetovalni delavec enkrat ali dvakrat na teden pripeljal, pa reševal določene težave«. In zato ga ljudje v ustanovi niso zaznavali kot del kolektiva, poleg tega pa »pol zadev do njega sploh ni prišlo, ker so mogli odreagirati tukaj in zdaj, ne pa ob sredah, ko bo prišel«. Tako se je na začetku srečevala s precejšnjim nezaupanjem kolektiva. Kot pravi: »Bil je tudi starejši

kolektiv, ki so bili bolj navajeni sami delati in ki so se tudi bali, lej, zdej bo pa mogoče tudi pri meni odkrila kakšno nepravilnost.« Zato je potrebovala veliko časa, da je prodrla do njih in se izkazala s svojim delom. Veliko je bila v dnevnih kontaktih z učitelji, jim ponujala nasvete, tudi z učenci, ki so imeli kakršnekoli težave.

Dokončno si je zaupanje učiteljev pridobila z uvajanjem programa Korak za korakom in z uvajanjem devetletke, saj so se učitelji soočili z novostmi, ki so jih prestrašile, sama pa je takrat kot svetovalna delavka predstavljala vezni člen. Pravi: *»Ker smo bili zdej kar naenkrat vsi na začetku, nič več ja, mam 30 let delovne dobe, sem preizkušena učiteljica, kaj boš ti meni, k še eno leto nimaš delovne dobe, svetovala. Zdej smo bli pa vsi enaki, ker sistem se je začel spreminjati in so me rabili. Rabili so me pri stvareh, kjer so bili prej popolnoma avtonomni in suvereni. In to je bil premik*«.

Kot šolska svetovalna delavka je opravljala pedagoško vodenje šole, hospitirala je pri učiteljih in vodila pedagoško dokumentacijo, ukvarjala se je s težavami posameznih učencev, vstopala je v stik s starši, ki so imeli otroka, ki je bil težaven, svetovala je učiteljem pri delu s takšnimi učenci. Njeno delo je potekalo tako individualno kot tudi v razredu. Del svoje obveznosti je opravljala tudi v podaljšanem bivanju, kar ji je prav tako predstavljalo izziv in je izkoristila vsa znanja sebi v prid, *»ker sem spremljala učence s težavami, jim pomagala pri domačih nalogah, poskrbela za sprostivne dejavnosti, se šla različne dejavnosti*«.

Za profil šolskega svetovalnega delavca se ji zdi, poleg socialnega pedagoga, najbolj primeren še pedagog. Socialni delavci naj bi imeli preozko znanje za delo v šolskem prostoru, oziroma vidi zanje prostor *»tam, kjer je možnost treh v šolski svetovalni službi in potem ožje področje socialni delavec vzame*«. S psihologi sicer nima toliko izkušenj, a zanje meni, da so običajno *»to ljudje, ki se sklicujejo in vežejo na kakšne testne rezultate, so bolj testno usmerjeni. Sicer analize pridejo marsikdaj prav, ampak ne dajo toliko na osebni stik in na pogovor, razgovore*«. Osebnega stika in pogovorov smo po njenem mnenju najbolj večji ravno pedagogi in socialni pedagogi. Nas, socialne pedagoge, odlikuje tudi to, da imamo neko širino, ki smo jo pridobili znotraj študija, in nam ni problem pokrivati šolske svetovalne službe v eni osebi, saj posegamo poleg dela na svojem področju tudi na področja samo socialnega delavca ali pa psihologa.

Reševati težave, srečevati se s problemi, normativi, ki veljajo za šolsko svetovalno službo, to niso prijetne stvari, takšne stvari te notranje izčrpajo. Preobremenjenost je velika. Zato *»si je*

potrebno najdit, ko si v takšni službi, vedno spregovorit tako z učenci kot s starši, kaj prijetnega za sporočit, kaj lepega«. Med bolj prijetne naloge šolske svetovalne službe tako spada delo z nadarjenimi učenci, oblikovanje individualiziranega programa za njih, poklicna orientacija. »Tukaj se najde človek not, ker delaš pa z vsemi starši, z vsemi otroki in so zopet tudi lepše zadeve za sporočit, za predebatirat skupaj s starši in od tukaj črpaš tisto moč, da preobremenjenost ni toliko opazna in vidna«.

Zdaj se sogovornica preizkuša še v vlogi ravnateljice, teče njeno tretje leto prvega mandata. Za to vlogo se je prijavila, ker je že kot svetovalna delavka spoznala specifiko šole, razmere, kolektiv. Razlika med delom šolske svetovalne službe in delom ravnateljice je precejšnja in velik del svojega socialno pedagoškega znanja je bila primorana s prevzemom ravnateljstva potisniti na stran ter se posvetiti ekonomskim in gospodarskim področjem. Ji pa znanja, ki jih je pridobila tekom študija, pridejo še kako prav, ker, kot sama pravi, *»znam delati z ljudmi in moram reči da mi, socialni pedagogi, imamo velik čut za delo z ljudmi. Z različnimi ljudmi, ki so drugačne vedenjske odzivnosti in takšni so tudi odrasli, s katerimi delam, pa naj bo to učitelj, naj bo to starš, naj bo to nekdo, ki se s čimerkoli ne strinja, pa ti pride jasno povedat. In znam te konflikte blažiti. In tukaj vidim to prednost, ki jo imam kot svetovalna delavka tudi zdej pri odnosih z ljudmi«.* Socialna pedagogika ji je dala širok spekter znanja, ravno za delo z različnimi ljudmi, s katerimi se srečuje. *»Da znam prodreti do ljudi, da čutijo zaupanje. In čim si ti pridobiš človeka, da ti zaupa, potem je vse ostalo z lahkoto rešljivo. In to mi je študij dal«. Zase pravi, da zna ljudem prisluhni, jih zna umiriti, pomiriti, jim ne dajati lažnega upanja, ampak jasno načrtovati pristojnosti in meje.*

Nekatere sposobnosti, ki ji pridejo prav pri njenem delu, gre pripisati tudi osebnostnim značilnostim. *»Ker sem človek, ki je vedno pripravljen na pogovor, odprt iskren pogovor. Moram reči, hvala bogu sem tudi po karakterju takšna, da sem umirjena, da ne eksplodiram, tudi takrat, ko sprejmeš kakšno grdo kritiko, s kakšnimi grdimi besedami obogateno. In tudi sem človek, ki pozitivno gleda na zadeve. Najbrž to sogovornika tudi umiri in pripravi, da začne res poslušati. Pa ne samo poslušati. Da sliši«.*

Pri delu s starši se pozna, da je šola majhna, na podeželju. Tukaj starši učitelja spoštujejo, zanje ravnateljica pravi, da so »gnetljivi«, v pozitivnem smislu – *»znajo prisluhni, da niso starši, ki bi ob prvi težavi, ob prvem nezaupanju dvignili slušalko pa naredili prijavo na ministrstvo, ampak vejo, kam se pridejo pozanimati in dobiti več informacij«. »Se pojavljajo*

konflikti, se pojavljajo težave, ampak to so posamezni starši. So posamezni starši, ki se zavedajo pravic, pa premalo dolžnosti, ampak vsak rabi svoj čas«.

Starši so velikokrat negativni in nezaupljivi ravno zaradi lastnih negativnih izkušenj, ki so jih imeli s šolo. Zato so pomembne pozitivne izkušnje, ki jih pridobijo v stiku s šolo, da se njihovo mnenje počasi preoblikuje. Z njimi je potrebno imeti enakovreden odnos. Tudi pomoči danes starši ne jemljejo kot nekaj slabega, ampak kot dodatno strokovno pomoč. Včasih je bilo s starši več dela, da si jim prikazal, da ima njihov otrok težave, »tako so začutili tisti strah, aha, z mojim otrokom je nekaj narobe, želijo ga prešolati na šolo s prilagojenim programom. Zdaj je pa to drugače. Zdej starš velikokrat sam poišče pomoč in reče: z mojim otrokom je nekaj narobe, vidim, da mu ne gre, doma delam z njim, dejte nam pomagat«. Starši so danes bolj dovtetni za te stvari, veliko prej poiščejo dodatne informacije, včasih pa je bilo starša »dobesedno sram priznat, da ima težavo, dolgo časa ni sprevidel«.

Z ravnateljico sva se pogovarjali tudi o razpoznavnosti socialne pedagogike v Beli krajini, za katero pravi, da je zmeraj boljša. »Na začetku, ko sem bila sama, so me večkrat zamenjali s socialnim delavcem in potem sem razlagala, da ne, pa sem povedala, kaj je prvotno, kje so bili socialni pedagogi zaposleni, kje se še največ zaposlujejo, kaj je tisto moje ožje delo«. Največ so seveda poznali psihologe, pedagoge in socialne delavce. Zdaj ljudje vedno bolj poznajo socialne pedagoge, tudi zaradi njihove prisotnosti in zadovoljstva z njihovim delom. Tudi ko je njen predhodnik, ravnatelj, iskal svetovalnega delavca, je imel na razpolago ali zaposliti socialnega pedagoga ali psihologa. In je izbral njo, socialno pedagoginjo, saj kot pravi, »ker je pač v tej smeri slišal in enostavno gledal naprej, je rekel ne, psiholog mi bo preozek, bom vzela socialnega pedagoga. In se mu je potem vsak dan potrdilo, da je bil izbor pravilen, ker je res potem dobil več, kot bi dobil od katerega drugega strokovnjaka«. Nenazadnje se je to potem potrdilo tudi s tem, da so ji zaupali petletni mandat vodenja šole.

Poleg moje sogovornice sta v Beli krajini še dve socialni pedagoginji, obe ravno tako delata v šoli. Ena naj bi bila (po podatkih sogovornice) zaposlena v šolski svetovalni službi, druga v oddelku podaljšanega bivanja.

Potrebe po socialnih pedagogih se kažejo tudi že v odločbah komisij za usmerjanje otrok s PP (posebnimi potrebami), kjer je sicer največkrat zahtevana specialno pedagoška pomoč, a pojavljajo se tudi že odločbe z zahtevo po socialnih pedagogih. Tako pove, da »kolegica iz S. je imela prav enega učenca, ki je potreboval socialno pedagoško pomoč, je bil socialni

pedagog tisti, ki je bil zahtevan, in je že imela probleme, ker pač ni osebe ustrezne te smeri našla».

Stanje na področju otrok s PP je danes drugačno, kot je bilo v preteklosti. Bolj smo senzibilizirani, bolj smo odprti, bolj vidimo stvari, težave so drugače vodene, pojmovanje je drugačno, pojavile so se odločbe, statusi otrok s PP. *»Že zelo zgodaj se takšne učence opazi in poskrbi, da potem skladno s svojimi zmogljivostmi napredujejo, včasih pa recimo ni bilo, si jih dlje časa iskal in jim potem tudi pomagal«.* Vedno več je odkritih otrok s PP že v vrtcih, kar pa predstavlja velik finančni zalogaj, predvsem za občine, ki vrtce financirajo.

Možnosti za zaposlitev socialnih pedagogov ravnateljica vidi, poleg šolske svetovalne službe, kjer bi morala biti vsaj dva strokovna delavca ne glede na normative in standarde in bi bil eden od njiju socialni pedagog, še v različnih zunanjih ustanovah pri delu z učenci s težavami. Tudi kot člane timov, tako kot *»v Novem mestu, na Posvetovalnici za učence in starše je tudi socialna pedagoginja, ena izmed članic tima«.* Mogoče tudi na CSD pri delu z Romi ali na šolah s prilagojenim programom. Vsekakor meni, da perspektivo imamo, kar nakazuje tudi to, *»da so nedvomno različne ustanove zadovoljne z delom in širino dela socialnega pedagoga«.*

3.5.3 ANALIZA TRETJEGA INTERVJUJA (intervju z Boštjanom Matjašičem)

3.5.3.1 ODPRTO KODIRANJE

Tabela 3: Prikaz kod 1. reda, kod 2. reda in kategorij za tretji intervju

Kode 1. reda	Kode 2. reda	Kategorije
1. Prostoru uprave 2. Vrtar	PROSTORI DIJAŠKEGA DOMA	OSNOVNI PODATKI O

<p>3. Kuhinja</p> <p>4. Prostori za bivanje (sobe, računalniška učilnica, kabinet – baza za sprejem, prostor kjer je televizija – ustvarjalni del)</p> <p>5. En oddelek vrtca, za romske otroke</p> <p>6. V kleti pa prostor za ples z metodiko, ping pong</p> <p>49. Eno nadstropje je samo dijaški dom, drugo nadstropje je pa za potrebe hostla</p> <p>55. Multimedijška učilnica</p> <p>56. Najlepša terasa v Črnomlju</p>		<p>DIJAŠKEM DOMU</p>
<p>62. Ta dijaški dom kot ena »oaza«, najbližji v Novem mestu, potem Ljubljana</p> <p>63. Vprašanje obstoja še naprej</p>	<p>POTREBE IN OBSTOJ DIJAŠKEGA DOMA</p>	
<p>51. 36 postelj - 12 sob po 3 postelje za dijake</p> <p>52. Dijakinje v nižjih razredih v sobah po več</p> <p>53. Starejše dijakinje tudi same</p>	<p>KAPACITETE</p>	
<p>66. Financiranje iz javnih sredstev</p> <p>67. Zaslužek od opravljanja storitve nudenja prenočišč</p> <p>68. Kar se zasluži s hostlom, se vrača nazaj</p>	<p>FINANCIRANJE</p>	

<p>7. 20 deklet, ki obiskujejo vzgojiteljsko šolo v Metliki</p> <p>8. 3 fantje, ki obiskujejo šolo s prilagojenim programom</p> <p>38. Danka, na mladinski izmenjavi</p>	<p>TRENTNI STANOVALCI V DOMU</p>	
<p>16. Dopoldne ravnateljica poskrbi</p> <p>25. Zjutraj so vsi več ali manj budni ob 6-ih</p> <p>26. Odhod avtobusa proti Metliki ob 6.20</p> <p>27. Nočna zjutraj preveri stanje po sobah</p> <p>28. Če kdo ostane, da je bolan, zapiše v knjigo</p>	<p>DOPOLDNE</p>	<p>KAKO POTEKA DAN V DOMU</p>
<p>9. Popoldne od 15-ih do 22-ih</p> <p>10. Od 15-ih do 17-ih so učne ure, odmor, potem punce kaj ustvarjajo</p> <p>11. Ob 18-ih je večerja</p> <p>12. Prosto do 22-ih – se luči ugasnejo</p>	<p>POPOLDNE</p>	
<p>17. Ponoči je trenutno študentka, ki nadomešča sodelavko na porodniški</p> <p>18. Nočna skrbi, da je ponoči vse v redu</p> <p>19. Ni velikega dela, mora pa biti prisotna</p> <p>20. Od 22-ih do 6-ih zjutraj</p>	<p>PONOČI</p>	

<p>22. Z nočnim nemirom ni težav</p> <p>23. Sicer naj bi bil ob 22-ih, ampak so popustljivi</p> <p>24. Nočna skuša problem sama rešiti, če ne, ga zapiše v knjigo, pa potem popoldanski uredi</p> <p>32. Gre za neko sigurnost</p>		
<p>34. Za vikende punce odhajajo domov</p> <p>35. Izjemoma ostajajo, če imajo obveznosti</p> <p>36. Sedaj imajo eno dijakinjo, ki za vikend ostaja po dogovoru s starši</p> <p>37. Je samostojna</p>	<p>VIKEND</p>	
<p>13. Pogledat kaj v Laterno</p> <p>14. Športne aktivnosti v bližnji dvorani</p> <p>15. Nabiranje kostanja</p>	<p>PROSTOČASNE DEJAVNOSTI</p>	<p>AKTIVNOSTI</p>
<p>104. OŠ s posebnimi potrebami Milke Šobar Nataše</p> <p>105. Srednja šola Metlika</p> <p>106. Društvo prijateljev Metlika</p> <p>107. Bit</p> <p>108. MKK</p> <p>109. Z vsemi, ki pokažejo interes za sodelovanje</p>	<p>SODELOVANJE Z DRUGIMI USTANOVAMI</p>	

<p>110. Kjer se pojavi potreba po sodelovanju</p> <p>111. Laterna</p> <p>112. Zdravstveni dom</p> <p>113. Knjižnica</p> <p>114. Vrtci</p>		
<p>86. Delo poteka individualno</p> <p>87. V malih skupinah</p> <p>88. S celo skupino</p> <p>89. Odvisno od potreb</p>	OBLIKE DELA	DELO V DIJAŠKEM DOMU
<p>31. Prosti izhodi do 21-ih pozimi striktno, drugače popustljivi</p> <p>32. Zunanji obiski po sobah so prepovedani</p> <p>33. Lahko so obisku v avli</p> <p>44. Kadijo lahko zunaj</p>	DOMSKI RED	
<p>46. Pri učni pomoči jim vzgojitelj pomaga</p> <p>47. Medsebojna pomoč med dekleti</p> <p>48. Služenje družbeno koristnega dela</p>	UČNA POMOČ	
<p>43. Do alkohola pride pri kakšnih rojstnih dnevih, ni kot problem</p> <p>45. Drog ni</p>	PROBLEMI/TEŽAVE	

<p>30. Ker so same punce ni strahu glede discipline, pretefov</p> <p>39. Punce so ful pridne</p> <p>40. ¼ letos odličnih</p> <p>41. Ni vzgojnih težav</p> <p>42. Se veliko pogovarjajo</p> <p>80. Nekatero punce imajo družinske težave</p> <p>81. Ni toliko vzgojnih problemov, kot da se pogovarjajo</p>	<p>VZGOJNO DELO</p>	
<p>90. Punce se dobro razumejo s fanti, ki so otroci s PP</p> <p>91. Gre za zbadanje, nedolžno, na lep način med obojimi</p> <p>92. Ni nobenih komplikacij</p> <p>93. Fantje so za sebe, imajo svojo sobo, zdaj imajo še posebej računalnik</p> <p>94. Skupaj gledajo TV</p> <p>95. Fantje velikokrat pomagajo pri računalniških težavah</p>	<p>ODNOS MED FANTI IN DEKLETI</p>	<p>DELO S FANTI S POSEBNIMI POTREBAMI</p>
<p>21. Skrb za jemanje zdravil za otroke s PP</p> <p>96. Lokostrelstvo</p>	<p>DELO VZGOJITELJEV S FANTI</p>	

<p>97. Spremlja na določenih zadevah (natečaj Evropa v šoli)</p> <p>98. Za nagrado pelje v Dolenjske Toplice</p> <p>99. Imajo fantje svojo matično vzgojiteljico, ki je prisotna od 12-ih do 19-ih</p> <p>100. Zvečer poskrbi, da se uredijo za spanje</p> <p>101. Se pogovarjajo</p> <p>102. Fantje obožujejo računalnike</p> <p>103. Gledajo fuzbal</p>		
<p>72. Dosti slabo</p> <p>75. Ni potrebe po večjem sodelovanju</p> <p>76. Vzgojitelj kliče starše, ko je v dilemi, če ga »nategujejo« dijakinje</p> <p>77. Starši sami kličejo naslednji dan po roditeljskem sestanku, če se ga niso udeležili</p> <p>78. Če starše zanimajo ocene, pokličejo na šolo</p> <p>79. Pokličejo za čisto praktične zadeve (je vse v redu, odsotnost zaradi bolezni)</p>	<p>SODELOVANJE S STARŠI</p>	<p>STIKI S STARŠI</p>
<p>70. Stik s starši predvsem preko telefona</p> <p>71. Mogoče še kdaj na govorilnih urah, če starši utegnejo</p>	<p>OBLIKE STIKOV</p>	

<p>73. Imeli v preteklosti roditeljske sestanke, a se niso obnesli</p> <p>74. Zdaj dajo telefonsko številko in so stalno dosegljivi za starše</p>		
<p>60. Dijaški domovi samo s funkcijo dijaških domov samo še v Ljubljani, Mariboru, Celju</p> <p>61. V manjših krajih pomanjkanje srednješolskih programov, gospodarska kriza</p>	<p>HOSTEL KOT DOPOLNILA DEJAVNOST</p>	<p>HOSTL</p>
<p>50. Ponavadi spijo kakšni delavci, nastopajoči na koncertih v MKK, večji dogodki</p> <p>54. Ob večjih dogodkih – Jurjevanje je kapaciteta tudi 100</p> <p>57. Največja obiskanost hostla je od aprila do novembra</p> <p>58. Trenutno je približno 15 oseb – povprečje</p> <p>59. Letna obiskanost 1000 nočitev</p> <p>64. Večje skupine sprejemajo v času šolskega leta samo ob vikendih, ko dijakov ni</p> <p>65. Manjše skupine pa lahko čez celo leto</p>	<p>KAPACITETE IN OBISKANOST HOSTLA</p>	
<p>82. Vzgojitelji so kot starši</p> <p>83. Punce ga včasih kličejo »naš očka in mami«</p>	<p>VZGOJITELJ V VLOGI STARŠA</p>	<p>VZGOJITELJ</p>

<p>84. Od nedelje do petka nadomeščaš očeta in mamó</p> <p>85. Ni naporno, je pa odgovornost</p>		
<p>69. Vsak mora obvladati vse, kompletno delo (svetovalni delavec, spremljevalec, receptor, snažilka, čistilka, sobarica)</p> <p>123. Vzgojitelj je lahko marsikdo, ni potrebne točno določene izobrazbe</p> <p>124. Da ima posluš za otroke, mladino</p> <p>125. Da jih razume, jih spodbuja</p> <p>126. Da se proba skupaj z njimi učiti in zabavat</p> <p>127. Iti z njimi čez kakšno zanimivo ali manj zanimivo izkušnjo</p> <p>128. Ni mnenja, da so domski pedagogi idealni kader, z najboljšo možno izobrazbo</p>	<p>O PROFILU VZGOJITELJA</p>	
<p>115. Ogromno znanja gre mimo</p> <p>116. Na začetku šolskega leta si v katalogu izobraževanj izbere izobraževanje za vzgojitelje</p> <p>117. Pripada 5 dni na leto</p> <p>118. Svetovalno delo v dijaških domovih</p>	<p>IZOBRAŽEVANJE VZGOJITELJEV</p>	

119. Super je, ker se povežeš z drugimi		
120. Vidiš, kakšne so situacije pri drugih, kako poteka delo, kakšne so novitete, slabosti, prednosti, narediš neke primerjave		
121. Tega je bolj, a je dobro, da ohranjaš stik		
122. Dobro bi bilo, če bi bilo tega več		

3.5.3.2 UTEMELJENA TEORIJA

V Dijaškem domu Črnomelj trenutno biva 20 dijakinj, ki obiskujejo Srednjo šolo Metlika, trije fantje, ki obiskujejo šolo s prilagojenim programom OŠ Milke Šobar Nataše, in študentka iz Danske, ki je sicer na mladinski izmenjavi. Dijaški dom ni polno zaseden, saj imajo kapacitete za kar 36 otrok in dijakov. Je pa zasedenost vsekakor večja, kot je bila pred desetimi leti, ko so imeli v dijaškem domu letno tudi samo 5 dijakov, ki so takrat obiskovali Srednjo šolo v Črnomlju. Ker ima stavba dijaškega doma dovolj prostora za nudenje še več prenočišč, so delno prostore preuredili v hostel.

Dijakom je tako v dijaškem domu namenjeno prvo izmed dveh nadstropij doma, v katerem se nahajajo triposteljne sobe, učilnica za učenje oz. računalnica, učilnica za prostočasne dejavnosti, kabinet oz. baza za sprejem in kopalnica. V istem nadstropju ima svojo učilnico tudi en oddelek vrtca za romske otroke, isti prostor je med vikendi namenjen čajni kuhinji. Med tednom obratuje kuhinja v pritličju doma, ki skrbi za prehrano dijakov, hkrati pa ponujajo malice in kosila tudi za zunanje obiskovalce. Dijakom je na voljo tudi uporaba kletnih prostorov, kjer imajo prostor za ples z metodiko in mizo za namizni tenis, kot tudi podstrešnih prostorov, kjer se nahajata multimedijaska učilnica in, kot pravi moj sogovornik vzgojitelj Boštjan, *»najlepša terasa v Črnomlju«*. Dom je lepo in pred kratkim na novo opremljen, tudi z zunanjim videonadzorom in domofonom.

Za vzgojno delo skrbita v dijaškem domu dva vzgojitelja, popoldanski in nočni. V dopoldanskem času je na voljo ravnateljica doma, delo popoldanskega vzgojitelja opravlja vzgojitelj Boštjan, nočni vzgojitelj je trenutno študentka, ki nadomešča vzgojiteljico, ki je na porodniškem dopustu. Delo popoldanskega vzgojitelja poteka od 15-ih do 22-ih. *»Okrog 15-ih do 17-ih sledijo učne ure, potem je odmor, potem ponavadi kaj ustvarjajo punce za šolo velikokrat. Potem ob 18ih je večerja, potem je pa zopet prosto do 22-ih, ko se morajo luči ugasniti po sobah«.*

Delo nočnega vzgojitelja je predvsem skrb, da je ponoči vse v redu. *»Pride ponavadi ob 10-ih zvečer in je do 6-ih zjutraj, predvsem zaradi otrok s posebnimi potrebami tudi, kakšna zdravila, če mora kateri otrok kakšna zdravila vzeti, je pozorna na te zadeve itd.«* Boštjan pove, da z nočnim nemirrom ni nekih problemov, so popustljivi, tako da mir velikokrat ni ravno ob 22-ih, ob 23-ih, pol dvanajstih pa že. *»Tudi če je kakšen problem ... ona (nočna vzgojiteljica, op.a) ga skuša sama rešiti, če se čuti, da je za to kompetentna, če ne, zapiše v knjigo, in se potem jaz naslednji dan pogovorim z njimi, da zakaj je bilo tega treba, ali ni dovolj, da se enkrat reče, da se muziko stiša, da je ob 22-ih mir, da nismo sami, da so še v sosednjih sobah drugi, ki bi radi spali, če vi ne ...«.* Zjutraj so ponavadi že vsi budni ob 6-ih zjutraj, saj punce ob 6.20 že čaka avtobus za v šolo. Delo nočnega vzgojitelja je potem še zjutraj pogledati po sobah, če so vsi odšli ali je kdo ostal, ugotoviti, zakaj je ostal. Nočni vzgojitelj predvsem predstavlja *»neke vrste sigurnost, če je vse OK«.*

Za vikende punce odhajajo praviloma domov, se pa zgodi, da imajo kdaj še kakšne obveznosti. Prav tako imajo sedaj v domu eno punco, ki se je z družino zmenila, da ostaja tudi za vikende v domu. *»In ima potem ključke od spodnjih vrat, pa od teh zgoraj, pa seveda od sobe in potem sama skrbi, je samostojna«.*

Kot pove Boštjan, večjih problemov s puncami nimajo, *»ni nekega strahu, da bi se preteпали ali ne vem kaj počeli«.* Punce so zelo pridne in letos bo kar $\frac{1}{4}$ vseh, ki bivajo v domu, odličnih. Učno pomoč znotraj vzgojne skupine jim nudi matični vzgojitelj. *»Pa če jaz ne znam, zna pa mogoč kolegica iz nočne, pa pride prej, pa pomaga. Al pa pol tudi po 10-ih, čeprav naj bi šle po deseti spat«,* oziroma se poslužujejo tudi medsebojne pomoči, *»drgač pa prosim katero, ki bolj zna, da če bi lahk tisti k ne razume gluh pomagala, pa ji razložila. Pa se pol zmenimo«.* Pred kratkim so imeli tudi izkušnjo s punco, ki je svoje družbeno koristne ure opravila kot učno pomoč v domu.

Boštjan poudari, da se zelo dobro razumejo, se tudi veliko pogovarjajo. Delo v dijaškem domu poteka individualno, v malih skupinah, s celo skupino. *»Ovisno, kaj se grem, kje me kdo potrebuje, zaradi česa tam sem«*. Pri nekaterih puncah so prisotne družinske težave. Ravna ta punca, *»ki ostaja med vikendi, je zamenjala šest rejniških družin, preživela Zavoda Višnja Gora, Smlednik in še katerega«*. Tako Boštjan razloži, da ni toliko vzgojnih problemov, kot to, da se potem veliko s puncami pogovarjajo: *»Itak se pogovarjaš sedem ur na dan z njimi o vsem«*.

Težav z drogami nimajo, se kdaj primeri kakšen alkohol, ob praznovanju rojstnih dni, kajenje je tako ali tako prepovedano v sobah, lahko punce zunaj pred domom kadijo. Prav tako so prepovedani zunanji obiski po sobah, je pa dovoljen sprejem obiskovalcev v avli v pritličju. Kar se tiče prostih izhodov, imajo punce do 21-ih možnost izhodov. *»Pozimi striktno, ker je bistveno prej noč, manj hodijo ven, manj se zunaj dogaja. Zdaj proti koncu šolskega leta, ko se še zunaj dost dogaja, ko je toplo, pa bolj dovolimo ...«*.

Stiki s starši dijakinj v največji meri potekajo preko telefonskih klicev. So imeli v preteklosti organizirane tudi roditeljske sestanke, a je bila obiskanost slaba. Tako so se odločili, da bolj uvedejo telefonsko komuniciranje. *»Potem smo lepo napisali, vzgojitelj ta pa ta je vsak dan v službi od 15-ih do 22-ih. Kadarkoli se lahko oglasite, pokličete, vedno ima službeni telefon v žepu, na to in to številko. Karkoli vas zanima«*. Starši tako največkrat pokličejo zaradi praktičnih zadev, *»je pri vas vse v redu, al pa če so otroci bolni, se javijo ... čisto tako, praktične zadeve. Ni nekih nepotrebnih klicev«*. Vzgojitelj pa pokliče starša *»predvsem, ko sem v dilemi kaj narediti, ali sem skeptičen glede česa, če me »nategujejo« (dijakinje; op.a.) glede česa«*.

Stike s starši tako Boštjan oceni kot *»dosti slabo«*, saj se je že zgodilo, *»da prvi letnik, prvi dan, so jih v začetku septembra pripeljali v dijaški dom in potem se v bistvu nismo videli do maturanstskega«*. Mogoče se kdaj z njimi srečajo še na govorilnih urah, ko utegnejo priti. Ni po drugi strani niti potrebe po večjem sodelovanju, saj imajo lahko preko telefona redne stike, ki na žalost niso toliko neposredni. Nadomeščati očeta in mamo od nedelje do petka, pravi Boštjan, ni toliko naporno, kot je odgovorno delo. Ga že punce včasih za hec kličejo kar *»naš očka in mami«*.

O profilu vzgojitelja Boštjan pove, da ni toliko pomembna ta formalna izobrazba, ki jo vzgojitelj ima, ampak je za vzgojitelja bolj pomembno *»sam, da ma posluh za otroke,*

mladino, da jih razume, da jih spodbuja, da se proba skupaj z njimi učiti in zabavat, iti z njimi čez kakšno zanimivo ali manj zanimivo izkušnjo».

V dijaškem domu bivajo tudi trije fantje, ki obiskujejo šolo s prilagojenim programom. Fantje sicer imajo svojo matično vzgojiteljico, ki je prisotna od 12-ih do 19-ih, večerni čas pa z njimi preživi Boštjan. Ko jih ona zapusti, potem Boštjan prevzame skrb zanje: *»malce poskrbim, fantje gredo tuširanje, pranje zob. Potem ne vem, kaj boste danes? Obožujejo računalnike, kak fuzbal pogledamo, se pogovarjamo. Nimam nekega konkretnega dela z njimi«.* Jih spremlja predvsem na različnih zadevah (natečaji ...) kot spremljevalec, hodi z njimi na lokostrelstvo, *»v torek jih peljem na kopanje v Dolenje Toplice, kot nagrado ob zaključku šolskega leta«.*

Odnos med puncami v domu in fanti je dober. Boštjan pove: *»Super se razumejo. Gre za zbadanje, ampak čisto tako, nedolžno, na lep način. Zabavno je no. Ni nobenih komplikacij zaradi tega«.* Fantje se sicer držijo bolj zase, imajo svojo sobo, a prostočasne dejavnosti potekajo skupaj, skupaj gledajo televizijo, uporabljajo računalnike. Jim je Boštjan še dodatno nastavil računalnik samo za njihovo uporabo. Si tudi medsebojno pomagajo, fantje predvsem puncam pri kakšnih računalniških težavah.

Pomemben del delovanja dijaškega doma predstavlja hostel, ki lahko sprejme 50 oseb skozi vse leto, v času šolskih počitnic in med vikendi pa do 72 oseb. Ob večjih dogodkih, kot je Jurjevanje, lahko v hostlu spi tudi do 100 ljudi. Obiskanost je največja od aprila do novembra, letna obiskanost pa je 1000 nočitev. Trenutno prenočuje v hostlu 15 ljudi, kar je tudi neko povprečje, saj *»pri nas ponavadi spijo kakšni delavci, ki pridejo oddelati svoje«.* Hostel jim predstavlja pomembno dopolnilno dejavnost, kot tudi veliki večini ostalih dijaških domov, saj *»dijaški domovi kot dijaški domovi funkcionirajo samo še v večjih mestih, kot je Ljubljana, Maribor, pa mogoče Celje. V manjših krajih ni nekih srednješolskih programov, kar bi jih pritegnilo, pa tudi ta kriza, ki je«.* Hostel predstavlja predvsem pomemben vir financiranja, poleg javnih sredstev, ki jih dobijo. In verjetno je tudi to eden izmed razlogov, da v Črnomlju sploh imamo dijaški dom in nas Boštjan označi *»mi smo tukaj kot ena oazica, kulk smo majhni. Poleg nas je še Novo mesto, v Sevnici ga ni več, v Kočevju ga ni več ... potem do Ljubljane nič«.*

3.6 INTERPRETACIJA

Kot izhodišče za interpretacijo sem uporabila raziskovalna vprašanja.

Kakšno je poznavanje in kakšna je razširjenost socialne pedagogike v Beli krajini?

Profil socialnega pedagoga v Beli krajini ni ravno razširjen, saj imamo samo tri socialne pedagoginje, vse zaposlene v osnovnih šolah. Največkrat nas zamenjujejo s socialnimi delavci, tudi s pedagogi. Osebnostno se mi večkrat primeri že to, da moram ljudem pojasnjevati, da ta program ne poteka na Filozofski fakulteti ali na Fakulteti za socialno delo, pač pa na Pedagoški fakulteti.

Si pa počasi utiramo pot k večji razpoznavnosti in sicer na dva načina. Najprej tako, da ljudi seznanjamo s tem, kdo socialni pedagog je, kaj počne, katere kompetence ima; pri drugem načinu pa se izkažemo predvsem s svojim znanjem ter delovanjem in na takšen način širimo dober glas o socialnih pedagogih. Kot je tudi intervjuvanka omenila, največ k razpoznavnosti doprinesejo ravno osebe, ki se že pojavljajo v tem prostoru, ki so se izkazale in so bili potem ljudje zadovoljni z njimi.

Podatki Zavoda RS za zaposlovanje (A. Gorše Dolinar, osebna komunikacija, 2011), kjer imajo na voljo podatke o novosklenjenih zaposlitvah na osnovi predhodne prijave prostega delovnega mesta, kažejo, da so se univerzitetni diplomirani socialni pedagogi v letu 2010 in v letošnjem prvem tromesečju najpogosteje zaposlovali na področju izobraževanja (58 oseb) ter zdravstva in socialnega varstva (13 oseb), sledi trgovina⁵ (4 osebe). Med delodajalci so, kot je mogoče sklepati tudi iz podatkov, največ prevladovali osnovne šole. Na področju Bele krajine v lanskem in letošnjem letu žal ni bilo nobene zaposlitve oseb s tako izobrazbo.

⁵ Kot so mi razložili na Zavodu RS za zaposlovanje, gre za trgovino na drobno.

V katerih ustanovah in na katerih področjih so zaposleni socialni pedagogi?

Socialne pedagoginje, ki delujejo v Beli krajini, so zaposlene v osnovnih šolah. Ena socialna pedagoginja je zaposlena v šolski svetovalni službi, druga je zaposlena v oddelku podaljšanega bivanja, predhodno je delala z romskimi otroci, tretja socialna pedagoginja, moja sogovornica, je trenutno ravnateljica šole. Ravno tako je pred ravnateljevanjem več kot 10 let opravljala naloge šolskega svetovalnega delavca, vendar si jo je v začetku šola delila še s sosednjo šolo. Po treh letih jo je ravnatelj zaposlil v celoti, a svojo polno obveznost je opravljala še v oddelku podaljšanega bivanja.

Moja druga dva intervjuvanca, Klemen iz mladinskega centra in Boštjan iz dijaškega doma, sicer nista socialna pedagoga, a delujeta na področjih, ki jih lahko pripišemo tudi socialnim pedagogom. Za Boštjanovo področje, delo v dijaškem domu, bi lahko rekli, da predstavlja klasično socialno pedagoško delo, saj so program Socialna pedagogika leta 1991 preoblikovali iz takratnega vzgojitelja defektologa MVO, ki je predhodno združil programa Domska pedagogika in Domska vzgoja (Skalar 2004 in Škoflek 2008).

Kljub temu, da so potrebe po izobraževanju zaposlenih v dijaških domovih posredno pripeljale do oblikovanja socialne pedagogike v Sloveniji, pa imam občutek, da je delo v dijaških domovih, vsaj kar se socialnih pedagogov tiče, bolj v zatonu. Že pregled diplomskih nalog v COBISS-u⁶ pokaže, da je bilo v zadnjih desetih letih napisanih manj kot 10 diplomskih nalog znotraj Pedagoške fakultete v Ljubljani, pri katerih bi ključno besedo predstavljala besedna zveza dijaški dom. Ravno tako je Vzgojni program za dijaške domove še iz leta 1999.

Tudi znotraj samega izobraževanja na fakulteti izvemo o dijaških domovih zelo malo. Področja dijaških domov smo se dotaknili zgolj pri Didaktiki in metodiki socialno pedagoškega dela ter pri Teoretičnih osnovah zavodske vzgoje (ki je bil izbirni predmet). Mogoče je razlog tudi v dejstvu, da je bilo v zadnjih letih veliko dijaških domov zaprtih, kot pravi tudi Boštjan: »In dijaški domovi, so jih v bistvu zapirali kot po tekočem traku. Mi smo tukaj kot ena oazica, kulk smo majhni. Poleg nas je še Novo mesto, v Sevnici ga ni več, v Kočevju ga ni več ... potem do Ljubljane nič.« In še tisti, ki so ostali, se zaradi svojega

⁶ Kooperativni online bibliografski sistem in servisi, dostopen na www.cobiss.si, pregled na dan 09.06.2011.

preživetja poleg vzgojne dejavnosti, ukvarjajo največkrat še s turistično. Tudi Skalar (2004) kot enega izmed modelov dijaških domov navaja turistični model. Kot pravi Boštjan: *»Dijaški domovi kot dijaški domovi funkcionirajo samo še v večjih mestih, kot je Ljubljana, Maribor, pa mogoče Celje. V manjših krajih ni nekih srednješolskih programov, kar bi jih pritegnilo, pa tudi ta kriza, ki je.«* Turistični model je v Sloveniji precej pogost, ponuja naslednje turistične storitve: mladinski in šolski turizem, sindikalni turizem, turizem za starejše, turizem za invalide in ostali turizem. Pri tem je potrebno seveda paziti, da zaradi vseh dodatnih dejavnosti, ki potekajo na ta račun, ne trpi primarna dejavnost. V črnomaljskem dijaškem domu v ta namen ponujajo možnost prenočitve večjim skupinam samo med vikendi in v času počitnic, ko v dijaškem domu ni dijakinj, medtem ko je možna nastanitve manjših skupin skozi celotno leto.

Predstavljajo pa zasebne neprofitne volonterske organizacije, torej področje dela, kjer deluje Klemen, pri socialnih pedagogih precej večjo priljubljenost, ravno nasprotno kot dijaški domovi. Področje mladinskega dela, projektne dela, dela v skupini, uličnega dela, dela z marginalnimi skupinami, preventivno delo, izvajanje socialnih delavnic ... vse to so znanja, za katera mislim, da jih študent po štirih letih študija socialne pedagogike dodobra osvoji. Kot kažejo tudi podatki, področje zdravstva in socialne varnosti predstavlja drugo najpogostejše področje zaposlitve socialnih pedagogov v lanskem letu ter v prvem tromesečju letošnjega leta⁷.

Kaj je delo socialnih pedagogov?

Znotraj šolske svetovalne službe je moja sogovornica predstavila naslednje naloge: pedagoško vodenje šole, hospitiranje pri učiteljih, vodenje pedagoške dokumentacije, ukvarjanje z najrazličnejšimi težavami učencev, stiki s starši, svetovanje učiteljem ... Pri tem je veliko sodelovanja z različnimi drugimi ustanovami: šolsko ambulanto, Posvetovalnico za učence in starše, razvojno ambulanto, Zavodom za izobraževanje in kulturo, Centrom za socialno delo, policijsko postajo, srednjimi šolami, Zavodom za zaposlovanje, Zavodom za šolstvo, skratka z vsemi, ki bodisi ponujajo izobraževanje ali pa pomoč pri izvedbi dejavnosti. Kot lahko

⁷ Glej aplikacijo: ZRSZ: <http://apl.ess.gov.si/eSvetovanje/TrgDela/Statistika/Default.aspx?t=0>

vidimo, se področja delovanja nekako prekrivajo tudi s področji delovanja svetovalnega delavca v šoli, kot jih našteje Ogrinova (1999): sprejemanje šolskih novincev, poklicno usmerjanje, individualno in skupinsko svetovanje učencem, pedagoško delo z učitelji in starši, sodelovanje z vodstvom šole pri razvoju šole, analitično spremljanje vzgojno izobraževalnih procesov, povezovanje z zunanjimi institucijami.

Delo šolskega svetovalnega delavca poteka na različnih ravneh, ne samo na ravni z učenci, starši in učitelji, vsekakor pa zelo pomemben del njegovega delovanja, ki na zunaj mogoče niti ni viden, predstavlja sodelovanje z vodstvom – ravnateljem šole pri ustvarjanju splošne klime v šoli, pri načrtovanju vizije šole, kot opora pri uresničevanju načrtov, pri uvajanju sprememb. Ravno slednje, uvajanje sprememb, je pri moji sogovornici predstavljal premik pri njenem delu z učitelji, saj so se učitelji z uvajanjem programa Korak za korakom in uvajanjem devetletke kar malce prestrašili novosti in so jo potrebovali pri stvareh, kjer so bili prej popolnoma suvereni in avtonomni. Ravno te spremembe so pripeljale do uvida, kako potreben je svetovalni delavec na šoli tudi za učiteljski kolektiv.

Boštjanovo delovno področje v dijaškem domu predstavlja delo matičnega vzgojitelja. Od ostalih matičnih vzgojiteljev se razlikuje po tem, da imajo v Dijaškem domu Črnomelj samo eno vzgojno skupino, pa še ta je po normativih manjša, kot je predvideno. Zato, kar se tiče dijaškega doma, opravlja tako nalogo matičnega vzgojitelja, kot tudi delo svetovalnega delavca, po 19-ih pa prevzame skrb tudi za tri fante s posebnimi potrebami. Ravno zaradi majhnosti dijaškega doma in storitev hostla mora biti pri opravljanju svojega dela zelo vsestranski. *»Ja, sej ti pravim, včasih sneg kidam zunaj, potem sem svetovalni delavec, pa spremljevalec, pa receptor, pa snažilka, čistilka, sobarca. Praktično vsak od nas mora obvladati kompletno delo.«*

Njegov delovnik je samo popoldne in sicer med 15. in 22. uro. Njegovo delo poteka tako individualno, v malih skupinah, kot tudi s celo skupino, kot pravi sam, je: *»Odkvisno kaj se grem, kje me kdo potrebuje, zaradi česa tam sem.«*

Vzgojitelj v času mladostnikovega bivanja v dijaškem domu prevzema tudi nekatere naloge staršev in sebe postavlja na to mesto - nadomešča starševsko vlogo. Enako mi pritrди tudi Boštjan: *»Mene punce včasih zares, včasih za hec, kličejo »naš očka in mami«. V bistvu jim od nedelje do petka nadomeščaš očeta in mamo.«* Pri tem mora vzgojitelj paziti, da je dober

model identifikacije, saj predstavlja vzor, po katerem se dijaki zgledujejo. Pri svojem delu mora biti strpen in dosleden, dijaku mora dajati občutek varnosti.

Delo v mladinskem centru zajema zelo široko področje delovanja, zaradi česar menim, da smo socialni pedagogi zelo primeren kader. Kaj točno bo nekdo počel, je najbolj odvisno od njega samega, a možnosti, ki jih ponuja mladinski center, so neštete. Mladinski center v Črnomlju ponuja delo z mladimi z manj priložnostmi, kjer trenutno vključujejo invalide, poučevanje starejših pri uporabi računalnika, pomoč socialno šibkejšim pri pisanju življenjepisa in prošenj za zaposlitev, delo z neorganizirano mladino, svetovanje, mednarodne aktivnosti ... Ravno ta raznolikost ponudbe in sprotno prilagajanje na potrebe so značilnosti, ki jih imajo zasebne neprofitne organizacije. Njihove prednosti napram javnim neprofitnim organizacijam izpostavi R.M. Kramer kot (1981 v Kolarič, Černak-Meglič in Vojnovič, 2002, str. 15): »Fleksibilne, adaptivne, sposobne ponuditi zmeraj nove storitve po meri uporabnikov; izvajajo preventivne programe in omogočajo visoko stopnjo sodelovanja uporabnikov«.

Katere kompetence so potrebne za opravljanje dela na socialno pedagoških področjih?

Prva izmed kompetenc, ki se mi zdi nujno potrebna za katerokoli področje socialno pedagoška dela, je čut in želja za delo z ljudmi. Velikokrat se izkaže, da ti določena izobrazba ne da oprijemljivih znanj za delo, da ti pa neko širino pogleda, ki ga potrebuješ za svoje delovanje. Podobno meni Boštjan, ko pravi, da je lahko vzgojitelj v dijaškem domu vsakdo, da za to ni potrebna točno določena izobrazba. Mora pa imeti vzgojitelj posluš za otroke in mladino, jih mora razumeti in spodbujati. Z njimi se mora učiti (da se tudi on kdaj kaj nauči od otrok) in tudi zabavati. Prav tako mora dati z njimi čez marsikatero dobro in zanimivo, pa tudi manj zanimivo izkušnjo, saj se ljudje največ naučimo ravno iz lastnih napak. Vidi pa Boštjan pomembno vlogo izobraževanja in dodatnega izpopolnjevanja potem kasneje, ko vzgojitelj že dejansko opravlja svoje delo. Tako si ob začetku šolskega leta v katalogu izobraževanj vzgojitelji lahko izberejo izobraževanje, katerega se želijo udeležiti, in jim zato pripada pet dni letno. Taka izobraževanja so koristna za navezovanje in ohranjanje stikov med

vzgojitelji dijaških domov, za prikaz primerov dobrih praks iz posameznih dijaških domov, za spoznavanje novosti, za primerjanje med dijaškimi domov in podobno.

Tudi ravnateljica vidi pomembno prednost, ki jo ima pri opravljanju svetovalnega dela in ravnateljstva, v svojih osebnostnih lastnostih. Ji je pa študij dal znanja za širok spekter dela z ljudmi, predvsem z ljudmi, ki imajo težave in znajo biti tudi zaradi tega precej naporni, in ta spretnost ji pride še kako prav pri njenem delu. Kot pomembno kompetenco vidi tudi zmožnost prodreti do ljudi, si pridobiti njihovo zaupanje. Ravno zaupanje in socialno pedagoški odnos z uporabnikom sta eni izmed ključnih točk za uspešno delo z ljudmi. Težko je to opredeliti z znanji, a študij socialne pedagogike te osebnostno oblikuje, da znaš delati z ljudmi, znaš ljudem prisluhniti, se jim približati, jih pomiriti in jim konec koncev tudi postaviti meje.

Smo pa socialni pedagogi kot nekakšni »univerzalci«, zaradi česar se odlično znajdemo v vlogi šolske svetovalne službe. Večinoma v Sloveniji prevladujejo manjše šole, z enim svetovalnim delavcem, kar pomeni, da je sestava šolske svetovalne službe kot tima prej redkost kot pravilo. Zato smo za pokrivanje celotne šolske svetovalne službe v eni osebi socialni pedagogi najbolj primerni, saj imamo široka znanja in smo lahko zato vse v eni osebi (pokrivamo tudi področje socialnega dela in psihologije).

S čim so socialni pedagogi dobro opremljeni in kaj pogrešajo?

Socialni pedagogi smo s svojimi znanji dobro opremljeni za zelo raznoliko delo z ljudmi. Dobro se znajdemo pri delu z otroki, z mladostniki, z odraslimi in starostniki. Pokrivamo tako področje preventivnega dela, kot tudi področje konkretnih intervencij. Naša ravnanja se nanašajo na osebno raven odnosa, kjer skušamo uporabnike največkrat opolnomočiti; kot posegajo tudi na sistemsko raven in vplivajo na spreminjanje družbenih silnic.

Problem včasih predstavljajo popolnoma formalne stvari, kot so standardi in normativi, ki veljajo pri našem delu. Ker je »količina« zaposlitve svetovalnega delavca odvisna od števila otrok in oddelkov na šoli, to za svetovalnega delavca pomeni, da svetovalno delo predstavlja samo del njegove zaposlitve. Ostalo obveznost mora tako opraviti drugje. Najboljša možnost

je, če lahko svojo polno zaposlitev opravlja znotraj iste šole (lahko v oddelku podaljšanega bivanja kot dodatna strokovna pomoč, kot v vlogi pomočnika ravnatelja in podobno).

Po podatkih Ministrstva za šolstvo (R. Ažbe, osebna komunikacija, 2011) imamo v šolskem letu 2010/2011 451 matičnih osnovnih šol s 335 podružnicami, skupaj je v osnovnošolsko izobraževanje vključenih 159.618 učencev v 8.381 oddelkih. V osnovnih šolah je sistematiziranih 442 delovnih mest svetovalnega delavca, katere pa zaseda 737 delavcev. Veliko zaposlenih ima tako v svoji obveznosti le manjši delež svetovalnega dela.

Če pa svetovalni delavec svoje polne zaposlitve ne more opravljati samo na šoli, kjer je zaposlen, lahko opravlja del svoje obveznosti na kateri bližnji šoli. Moja sogovornica pri tem izpostavi problem mobilnih svetovalnih delavcev, ki niso stalno prisotni na šoli. Prvi problem, ki se pri tem pojavi, je, da del težav, ki se pojavijo, sploh ne pride do njega, saj je velikokrat potrebno reševati težave tu in zdaj. Drugi problem je v tem, da dejansko predstavlja gasilca, ki rešuje trenutne, najbolj pereče težave, intervencije so zato velikokrat bolj kratkotrajno usmerjene. Tretji problem je, da takšen mobilni svetovalni delavec ne pozna dinamike šole, posameznih razredov in tudi učencev ne pozna toliko, kot bi jih v primeru, če bi bil na šoli polno zaposlen. Zaradi tega je njegovo delo oteženo. In četrta slabost takšnega načina dela je, da ga učitelji ne dojemajo kot del kolektiva, zaradi česar do svetovalnega delavca čutijo nezaupanje.

Kje se še pojavljajo potrebe po delovanju socialnih pedagogih v Beli krajini?

Kljub temu, da je Bela krajina precej majhna pokrajina, ponuja kar nekaj prostora, kjer bi lahko svoje mesto našel tudi socialni pedagog. Poleg osnovnih šol, kjer so trenutno zaposlene tri socialne pedagoginje, bi lahko socialni pedagog našel mesto tudi na srednji šoli, v vrtcu, na osnovni šoli s prilagojenim programom, v Dijaškem domu Črnomelj, v Mladinskem centru Bit, v Varstveno delovnem centru, na Centru za socialno delo in v društvih na področju sociale. Moja sogovornica, ravnateljica, vidi mesto socialnih pedagogov na centrih za socialno delo, pri delu z Romi, vidi jih tudi na šoli s prilagojenim programom. Vse več potreb je po socialnih pedagogih pri otrocih s posebnimi potrebami, saj smo postali bolj senzibilni na

tem področju in se veliko otrok usmerja že v vrtcih. Vse bolj smo zaželeni tudi kot izvajalci dodatne strokovne pomoči.

Veliko potenciala vidim za delo socialnega pedagoga tudi v mladinskem centru. Najprej pri delu z neorganizirano mladino, kjer bi moral socialni pedagog najprej ugotoviti, kakšne potrebe imajo mladi v Beli krajini, kakšnih programov si želijo in jim potem to tudi ponuditi. Mladim bi bilo potrebno prisluhniti, jim ponuditi prostor in skupaj z njimi oblikovati ponudbo, kar v mladinskem centru počnejo že sedaj. Težava je v motiviranju mladih, da sami postanejo aktivni. Edini problem, ki ga vidim znotraj mladinskega centra, je, da nimajo stalno zaposlene osebe, kar je po eni strani dobro zaradi fluktuacije kadra in raznolikih znanj, ki se znotraj tega izmenjajo, po drugi strani pa se mi zdi stalno zaposlena oseba nujnost za kontinuirano delo. A največkrat je redna zaposlitev osebe odvisna ravno od financ, ki jih primanjkuje.

Kot je tudi Klemen iz mladinskega centra omenil, je velika potreba tudi po svetovalni pomoči, ki jo nudijo v sodelovanju z LAS-om. Kar ne preseneča, saj v Beli krajini razen centrov za socialno delo (katerih primarna naloga ni svetovanje) nimamo (po)svetovalnic, kamor bi se lahko starši ali otroci obrnili po pomoč (najbližja je v Novem mestu). Torej bi bilo potrebno kaj narediti tudi na tem področju, saj menim, da imamo v Beli krajini precej težav tudi z alkoholom, nasiljem in drogami.

Potrebni bi bili premiki pri vzgojnih ustanovah, saj je, kljub težnji po čim večji regionalizaciji, nam najbližji Vzgojno izobraževalni zavod Višnja Gora. Dobro bi bilo, če bi imeli kakšno stanovanjsko skupino tudi v Beli krajini.

Tudi kriznih centrov nimamo v naših krajih. Nam najbližji je še le v Krškem in v Grosuplju, ki je sicer namenjen najmlajšim. Se pa, v nam nekoliko bližjem Novem mestu, nahaja varna hiša.

S svojimi znanji bi lahko socialni pedagog doprinesel tudi k boljši kvaliteti preživljanja prostega časa z raznimi aktivnostmi in interesnimi dejavnostmi v domovih za starejše občane (v planu je zgraditev doma tudi v Semiču), saj menim, da smo socialni pedagogi primernejši za izvajanje teh aktivnosti od delovnih terapevtov.

Potreb po zaposlitvi v dijaškem domu ali ustanavljanju novih dijaških domov sicer ni, saj imamo zgolj dve srednji šoli, ki ju v veliki večini obiskujejo Belokranjci. Obstajajo potrebe

po razširitvi srednješolskih programov, da bi na takšen način privabili belokranjske dijake, da ostanejo v Beli krajini, in privabili tudi dijake iz Dolenjske k izobraževanju pri nas. Tako ostaja splošni problem Bele krajine, da mladi iščejo priložnost izven meja Gorjancev, saj v Beli krajini ne vidijo perspektive, jim ne predstavlja izziva.

Po podatkih Zavoda za zaposlovanje Republike Slovenije za celotno Slovenijo je bilo število prijavljenih delovnih mest, z iskano izobrazbo uni. dipl. socialni pedagog, v letu 2009 kar 132, v letu 2010 je bilo takšnih delovnih mest 101, v letu 2011 pa je bilo, do vključno meseca maja, 26 delovnih mest z iskano izobrazbo socialnega pedagoga. Kot kažejo podatki je potreba po socialnih pedagogih precej, čeprav podatki o številu prijavljenih brezposelnih oseb z izobrazbo univerzitetni diplomirani socialni pedagog kažejo, da se gospodarska kriza pozna tudi na našem področju. V letu 2009 je bilo tako 10 oseb s takšno izobrazbo, ki so bile prijavljene na zavodu, v letu 2010 je bilo takih oseb 7, v letu 2011 pa je bilo do vključno meseca maja že 11 prijavljenih brezposelnih oseb, ki so imele takšno izobrazbo⁸.

Poklicne skupine, za katere delodajalci zahtevajo izobrazbo univerzitetnih diplomiranih socialnih pedagogov, so naslednje (od najbolj iskane do najmanj): strokovnjaki za svetovanje in vzgojno-izobraževalne metode, strokovnjaki za vzgojo in izobraževanje oseb s posebnimi potrebami, osnovnošolski učitelji, drugi strokovnjaki za vzgojo in izobraževanje, strokovnjaki za srednješolsko izobraževanje, strokovnjaki za poslovanje, vzgojitelji predšolskih otrok, socialni delavci, menedžerji proizvodnih in operativnih enot družbe ...

⁸ Glej aplikacijo: ZRSZ: <http://apl.ess.gov.si/eSvetovanje/TrgDela/Statistika/Default.aspx?t=0>

4 ZAKLJUČEK

Profil socialnega pedagoga izhaja iz začetnih potreb po izobraževanju domskih in zavodskih vzgojiteljev, a vsaj kar se tiče dijaških domov se zdi, da so na socialno pedagoškem področju v zatonu. Socialni pedagogi danes vse bolj prodiramo na druga področja dela, kot so šolstvo, neprofitne organizacije, kadrovske službe. Znanja, ki jih pridobimo tekom študija in so podlaga za naše delo, nam dajejo širino, da smo se zmožni prilagajati družbenim razmeram. Ne da pa ti študij socialne pedagogike samo širine - moje mnenje je, da te tudi pomembno osebno oblikuje za delo z ljudmi.

V Beli krajini si socialni pedagogi šele utiramo pot za svoje delovanje, kljub temu, da imamo že lep čas zaposleno socialno pedagoginjo. Zaenkrat smo prisotni samo v osnovnih šolah, kjer se tudi povprečno zaposluje največ socialnih pedagogov v Sloveniji. Pomembno je že to, da smo prisotni, saj s tem širimo poznavanje socialne pedagogike, kar nam omogoča, da nas ustanove spoznajo, nas zaposlijo in se imamo tako možnost izkazati.

Potrebe v Beli krajini po socialno pedagoškem delovanju vsekakor so, čeprav bi jih veljalo bolj podrobno raziskati. Bolj podrobno bi bilo potrebno raziskati najprej ponudbo, ki jo imamo, torej katere ustanove s področja vzgoje, izobraževanja in sociale imamo in kaj ponujajo. Po drugi strani bi se morali lotiti tudi potreb. Potrebna bi bila nekoliko širša raziskava, ki bi ugotavljala, kakšne so potrebe ljudi. S primerjanjem potreb in ponudbe bi potem ugotovili, katera področja bi bilo še nujno pokriti, saj ne verjamem, da glede na to, da nimamo v Beli krajini nobene (prave) svetovalnice, kriznega centra, vzgojnih ustanov, nimamo tudi potreb po tem.

Velik problem, ki ga vidim znotraj Bele krajine in ni neposredno povezan s socialno pedagogiko, je vsekakor beg mladih v Ljubljano in v ostale večje kraje, ker jim Bela krajina ne predstavlja izziva in jim v prihodnosti ne nudi možnosti zaposlitve. Potrebne bi bile korenite spremembe tudi na tem področju, da bi pritegnili mlade, da ostanejo v svojem kraju, da poiščejo in izkoristijo potencialne, ki jih ima ta dežela, kljub trenutnemu gospodarskemu zaostajanju.

Pomanjkljivost raziskave je v tem, da z empiričnim delom nisem uspela pokriti vseh področij, ki sem jih obdelala v teoretičnem delu. Vzgojnih zavodov res nimamo, sem pa pri centrih za socialno delo (Črnomelj in Metlika) povpraševala o stanju na tem področju, a do zaključka diplomske naloge nisem dobila nobenega odgovora. Verjetno bi ob podrobnejšem iskanju med podjetji in ustanovami v Beli krajini našla tudi osebo, s katero bi lahko pokrila področje kadrovske službe.

5 SEZNAM LITERATURE

Bečaj J. (1999): Sodelovanje vodstvenih in šolskih svetovalnih delavcev. V M. Resman (ur.): *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (str. 321-339). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2000). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Florjančič, J. (2004): *Kadrovski management*. Maribor: Fakulteta za organizacijske vede.

Florjančič, J. in Kavran, D. (1994): *Kadrovska funkcija - management*. Kranj: Moderna organizacija.

Greenwood, M. (2002): Ethics and HRM: A Review and Conceptual Analysis. *Journal of Business Ethics*, vol.36, 2002, str. 261-278. Pridobljeno 17.04.2011 s svetovnega spleta: <http://www.springerlink.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/content/lc7p1c0nj0hqycym/fulltext.pdf>

Grünfeld, T. (1997): Socialni pedagog v osnovni šoli. *Socialna pedagogika*, vol. 4, str. 13-21.

Horvat, M. (2000). Cilji, pogoji in naloge, oblike ter metode dela z vedenjsko in čustveno motenimi v vzgojnih zavodih, stanovanjskih skupinah, mladinskih in prevzgojnih domovih. V M. Horvat (ur.): *Delo z vedenjsko in osebnostno motenim otrokom in mladostnikom* (str. 14-19). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Intihar, D. in Kepec, M. (2002): *Partnerstvo med šolo in domom*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Ivanuša-Bezjak, M. (2006): *Zaposleni – največji kapital 21. Stoletja*. Maribor: Pro-Andy.

Janković, M. (ur.) (1988): *Okvirni vzgojni program za domove učencev*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Jelenc, D. (1999): Defektološka diagnostika otrok z učnimi težavami. *Sodobna pedagogika Letn. 50*, str. 108-126. Pridobljeno 27.01.2011 s svetovnega spleta: http://www.sodobna-pedagogika.net/index.php?option=com_content&task=view&id=1105

Kazenski zakonik RS, Uradni list RS, št. 95/2004 z dne 27.08.2004. Pridobljeno 29.03.2011 s svetovnega spleta: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200495&stevilka=4208>.

Kiehn, E. (1997). *Socialnopedagoška oskrba otrok in mladostnikov v stanovanjskih skupinah*. Ljubljana : [samozal.] A., Učakar : [samozal.] M., Krajnčan

Klinar, P. (2000): Poročilo o delu v delavnici socialnih pedagogov. *Šolsko svetovalno delo, Letn. 5 št.3*, str.45-47.

Kobolt, A. (1997): Teoretične osnove socialnopedagoških intervencij. *Socialna pedagogika, vol. 1*, str. 7-26.

Kobolt, A. (1998): Identiteta in profesionalizacija socialne pedagogike. *Socialna pedagogika, vol. 2*, 5-21.

Kolarič, Z., Černak-Meglič, A. in Vojnovič, M. (2002): *Zasebne neprofitno-volonterske organizacije v mednarodni perspektivi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Krajnčan, M. (1997): Šola in socialna pedagogika. *Socialna pedagogika, vol. 1*, str. 91-100.

Krajnčan, M. (2006): *Na pragu novega doma: oddaja otrok v vzgojni zavod*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Krajnčan, M. (2007): Konceptualizacija preventivnih modelov v osnovni šoli. V T. Devjak (ur.): *Pravila in vzgojno delovanje šole*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Krajnčan, M. (2008): Didaktika in metodika socialno pedagoškega dela I: *študijsko gradivo*. Neobjavljeno delo.

Ministrstvo za šolstvo in šport (a): *Stanje v dijaških domovih v šolskem 2010/2011*. Pridobljeno 15.04.2011 s svetovnega spleta: http://www.mss.gov.si/si/solstvo/srednjesolsko_izobrazevanje/dijaski_domovi/

Ministrstvo za šolstvo in šport (b): *Trend vpisa v dijaške domove 2002-2010*. Pridobljeno 15.04.2011 s svetovnega spleta: http://www.mss.gov.si/si/solstvo/srednjesolsko_izobrazevanje/dijaski_domovi/

Možina, S. in drugi (1998): *Management kadrovskih virov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Možina, S. (ur) (2002): *Management kadrovskih virov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Mržek T. in Krajncan M. (2000): Mladinska stanovanja – pogled nanje skozi oči mladostnikov in vzgojiteljev. *Socialna pedagogika vol. 14*, str. 303-326.

Murn, S. (1994): *Sodelovanje s starši*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Oblak, A. (2010): Vloga mentorja. V A. Oblak in J. Gornik (ur.): *ABC prostovoljstva: priročnik za mentorje*. Ljubljana: Slovenska filantropija.

Ogrin, B. (1999): Poskus konceptualizacije socialnopedagoškega dela na osnovni šoli. *Socialna pedagogika, vol. 3*, str. 155-183.

Pavlovič, L. (2010): *Možnosti zaposlitve socialnih pedagogov na kadrovskem področju*. Diplomsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva, Uradni list RS št. 62/2010 z dne 30.07.2010. Pridobljeno 15.04.2011 s svetovnega spleta: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201062&stevilka=3507>

Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli (1999). Pridobljeno 27.01.2011 s svetovnega spleta 27.01.2011: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=7&pID=37&rID=469>

Pšunder, M. (1992): *Dijaški dom, mladostnik, odklonskost*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Rosić, V. (1996): *Odgojno-obrazovni rad u učeničkom domu*. Rijeka: Pedagoški fakultet u Rijeci.

Skalar, V. (1980): Vzgojna skupina. V Skupnost domov učencev srednjih šol SRS, *Prispevki k teoriji in praksi vzgoje v domovih za učence*, Ljubljana: Mladinska knjiga.

Skalar, V. (1993): Socialni pedagog v osnovni šoli. *Iskanja: vzgoja prevzgoja*, št. 13, str. 36-43.

Skalar, V. (1996): Socialni pedagog, profil šolskega svetovalnega delavca ali pretežno storilnostni, ali celotni učiteljev pristop k učencu? V B. Rupar in L. Počervina: *Profesionalizacija šolskega svetovalnega dela: posvet: Portorož, 24-26.04.1996* (str. 46-52). Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev.

Skalar, V. (2004): *Kratka zgodovina domske pedagogike*. Celje: Skupnost dijaških domov Slovenije.

Skalar, V. (2006): Štiri desetletja do socialne pedagogika. V M. Sande (ur.): *Socialna pedagogika: Izbrani koncepti stroke* (str. 13-21). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Starkl, D. (1999): *Priročnik za vzgojitelja v dijaškem domu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Škoflek, I. (1991). Teoretične predpostavke in stvarnost zavodske (pre)vzgoje. V M., Ule (ur.), *Drugačni otroci in mladostniki – drugačne metode* (str. 33-58). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Škoflek, I. (2008): Kratek historiat izobraževanja socialnih pedagogov v Sloveniji. V M. Krajncan, D. Zorc Maver, B. Bajželj: *Socialna pedagogika – med teorijo in prakso* (str. 27-44). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Vzgojni program in Priloga k Vzgojnemu programu (2004). Pridobljeno 27.01.2011 s svetovnega spleta 27.01.2011: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=7&pID=117&rID=1592>

Zakon o društvih, Uradni list RS št. 61/2006 z dne 13.06.2006. Pridobljeno 15.04.2011 s svetovnega spleta: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=73792>

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Uradni list RS št. 16/2007 z dne 23.02.2007. Pridobljeno 27.01.2011 s svetovnega spleta 27.01.2011: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200716&stevilka=718>

Zakon o prostovoljstvu, Uradni list RS št. 10/2011 z dne 18.02.2011. Pridobljeno 15.04.2011 s svetovnega spleta 15.04.2011: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201110&stevilka=374>

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Uradni list RS št. 3/2007 z dne 12.01.2007. Pridobljeno 27.01.2011 s svetovnega spleta 27.01.2011: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20073&stevilka=101>

Zorc – Maver D. (1997): Koncept življenjsko usmerjene socialne pedagogike v sodobni družbi tveganja. *Socialna pedagogika, vol. 1*, str. 37-44.

Zorc – Maver, D. (2006): Uvod – socialna pedagogika v družbi negotovosti. V M. Sande (ur.): *Socialna pedagogika: Izbrani koncepti stroke* (str. 7-11). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Žorga, S. (2002): Kaj lahko ponudimo prostovoljcem in zakaj – Model mentorske supervizije in usposabljanja. V A. Mikuš-Kos (ur.): *Prostovoljci in varovanje duševnega zdravja otrok* (str. 61-71). Ljubljana: Slovenska filantropija.

Žorga, S. in Kobolt, A. (2006). Supervizija – poklicni razvoj in refleksija. V M. Sande (ur.), *Socialna pedagogika: Izbrani koncepti stroke* (133-147). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

6 PRILOGE

6.1 PARAFRAZIRAN ZAPIS PRVEGA INTERVJUJA

Torej, pa začeniva....mladinski center je zavod?

Ja, je privatni zavod. Nas financirajo ustanovitelji . Klub belokranjskih študentov in MKK (Mladinski kulturni klub). MKK nas v bistvu ne financira, ampak naš program poteka tudi v MKK. Drugače nas pa financirajo 10% ustanovitelj, 25% občina, drugo so pa razpisi Urada za mladino(Ministrstva za šolstvo in šport) ter Mladi v akciji.

Vi ste pa tudi edini mladinski center v Beli krajini?

Ja, mi pomagamo sedaj sicer Metličanom pri oblikovanju njihovega, ampak tam so letos nekaj zakomplicirali in niso dobili statusa pri Uradu za mladino.

In kaj vse spada pod mladinski center?

Pod mladinski center spada ta hiša pa klub. Iz te hiše se bomo sicer selili ven, ker nam čez predstavlja energetska problem. Tako da sedaj s 30.11.2011 iščemo nove prostore.

Vi se boste sedaj že eno tretjič, četrtič selili.

Ampak sej to je čisto OK. Da malo menjamo.

Kam se selite?

Želja je grad, tam kjer je bil bife. To pa zato, ker v mestnem jedru tako ostanemo, ker naše mestno jedro rabi nekaj takega.

Kaj pa kaj vaši programi?

Mi damo zelo veliko za mlade z manj priložnostmi. Trenutno delamo rehabilitacijo invalidov na delovnem mestu. In to poteka preko Zavoda Papiot. Smo dobili enega fant, ki mora tukaj delati 100 ur na mesec in on se v bistvu rehabilitira na delovnem mestu. On dobi še vedno socialo, tukaj dobi še 200€, kar mu država da. In to res zelo pozitivno na njega vpliva. Res neverjetno. Kako hoče biti on koristen, skrbi za računalnico, zdaj bo začel en projekt 60+, da bo skozi na voljo starejšim, ker obvlada računalnike, da jim bo pokazal kako se kaj napiše, kako se kaj poišče. To bo začel ravno naslednji teden. In tudi bomo še eno 2, 3 take dobili. In smo se tudi z županjo pogovarjali, da bi neka dodatna sredstva dala, da bi vzdrževali športna igrišča.

Na katerih področjih pa še delujete?

Najprej je klubski program, alternativna kultura. To bo vedno imeli, čeprav koncerti niso najbolj obiskani, ampak mislimo da to eno mesto rabi. In bi lahko naredili komercialni koncert, ampak to imajo že tako kafiči, to ne predstavlja potem dodane vrednosti. Klubski program tak je, letnih 20-30 koncertov, to je prvo. Potem klub nudi prostore, če kakšni mulci pridejo, lahko vadijo. Samo resni morajo biti. Potem imamo svetovalnico za preprečevanje zasvojenosti. Mi vodimo za občino od LAS-a (lokalna akcijska skupnost) vsako sredo tukaj svetovalnico. In tudi telefon ima svetovalka. Ko smo to začeli, sem rekel, da tudi če bo samo eden poklical, v enem letu, bom vesel. Ampak svetovalki poka, to skozi kličejo. Od nasilja v družini, spolnega nasilja, vse. Ko vidiš...to je taka štala pri nas. In bo sedaj še en termin imela. Ona pa pomaga, ko pridejo starši. To ni neka strokovno usposobljena svetovalka, ampak ima znotraj družine izkušnje z drogami in ima to pozitivno izkušnjo in ima življenjski pogled in lastno izkušnjo.

Potem imamo računalnico, ki je odprta za socialno ogrožene. Kar je za ene nepredstavljivo, ampak sem hodijo taki, ki doma nimajo računalnika. Potem jim D. pomaga narediti kak CV, prošnjo za službo. Smo pa imeli nekaj problemov z računalnico, ko so hodili precej problematični in so hodili pornografijo gledat in take in smo potem omejitve dali.

Prostor tukaj nudimo, če pride kakšno društvo, dobi prostor in ključ, imajo sestanke. To dobijo brez problema.

Smo pa tudi mednarodno aktivni. Mi smo edini mladinski center, ki je v mreži mladinskih centrov Jugovzhodne Evrope SEEYN (South Eastern European Youth Network). Smo kar močni, tako da nas veliko vabijo na seminarje.

Imamo pa tudi zdaj tisti razpis za Sicilijo in bomo vzeli tako mladino, ki bo tudi potem hotela kaj delati, ki bo aktivna.

Delamo tudi EVS (European Volunteri Service). Trenutno sicer nimamo nobenega, pride pa glih ob 11ih ena punca, ki bi šla rada v tujino, v Nemčijo. Ji bomo partnerja začeli iskat. Zdaj imamo eno punco v Srbiji, pa skoz prihajajo novi. Zdaj imamo razpis, da bo en Makedonec prišel. Z EVS smo imeli res dobre izkušnje, smo jih imeli že iz Danske, Francije, Romunije, Latvije in Srbije. Tako da oni pridejo ponavadi za pol leta sem in tukaj volontirajo. Pomagajo v klubu, letake letijo, kdor hoče tudi osebne projekte organizira. Danka je recimo full lepo slikala in je potem naredila dobrodelno dražbo. Eni so pa bolj zdolgočaseni.

Potem so pa projekti mladinskih pobud. Zdaj smo pomagali tem monociklistom, da so prišlo do denarja. Smo tudi pomagali npr. Športnemu društvu Rudar pri Rudarski poti. To smo mi naredili in so oni dobili mladinsko pobudo, pa Jurjevo, ko ima to Folklorna skupina Zeleni Jurij, pa 20 let MKK smo imeli. Gremo tudi vsako leto po vasih pa prezentiramo to Mladi v akciji, jih poizkusimo nagovoriti, da to poizkusijo. V Gradacu so recimo dobili, so eno športno pot okoli grada naredili. Mi smo jim naredili prezentacijo, pa so se oni potem prijavili in so dobili.

Potem imamo pa tudi mini projekte, ko probamo mladim pomagati. So prišli eni, ki so obroče od košarkaških košev obnavljali, igrišče v Loki, pri kresovanju smo pomagali, smo neka sredstva dali da jim je steklo. Tem društvu probamo malo pomagat.

Torej vi nudite prostore, kot je klub in pa tukaj v centru, hkrati ste pa nek suport?

Da smo, samo nismo še tak suport kot bi si jaz želel. Problem je v tem, ker so v teh mladinskih organizacijah večinoma študenti in so v bistvu skozi v Ljubljani, oni niso tukaj. Vsi mladinski centri, naš pa sploh, čedalje bolj virtualno delujemo. Malo ljudi pride sem, vsi bi preko maila, preko chata. Bi pa lahko še veliko več naredili, samo so problem sredstva. Županija je full naklonjena in bo leta 2012 povečanje sredstev. In je zanimivo, da kadri, ki so bili pri nas, so sedaj tam eni boljših kadrov.

In pri vas vse delate prostovoljno, ne?

Ja glej, mi pri nas nimamo nobenega zaposlenega. Direktor sicer dobi nekaj malega, mi ostali pa za povrnitev potnih stroškov pa telefona. Tukaj se mora obrniti čim več ljudi, da se pridobi neformalnih izkušenj. Da bi imeli tukaj enega človeka, ki bi tukaj skozi 15 let bil, to...ne. Jaz imamo dober job, ampak mene to recimo še drži, da ne ostanem v Novem mestu. Meni je super, ko grem na izmenjavo, pa na seminar mi je super, mi je kot da grem na dopust, uživam v takih stvareh.

Kako je pa sploh prišlo do ideje za ustanovitev mladinskega centra?

Mi smo imeli sejo LAS-a in smo tam neke projekte za mladino potrjevali in smo šli potem na pijačo. Pa je D.J. rekel, pa bilo bi super, če bi mi mladinski center ustanovili. In smo se potem zmenili, da bom jaz, ki sem bil takrat svetnik na občini, dal pobudo na občino in poizkušal zagotoviti sredstva, mladinske organizacije KBS in MKK ga bodo pa ustanovile, ker so bili takrat najbolj aktivni. Ker nesmiselno bi bilo delati nek mladinski center mimo njih. Občina je potem zagotovila neka začetna sredstva in se je potem to ustanovilo.

In od takrat leta 2004, ko ste bili ustanovljeni, ste se precej razvili potem v to kar je sedaj.

Smo zrastle ja, samo jaz bi rad da še bolj zrastemo. Za nevladno organizacijo, da ni javni zavod, smo kar dobro zrastle. Mi se bomo sedaj leta 2012 začeli ukvarjati, ko je Zakon o socialnem podjetništvu, s tem. To nam je cilj. Moramo se res začeti ukvarjati s socialnim podjetništvom.

Katera področja pa bi si recimo še želeli pokrivati? Ok to si rekel, da imate svetovalko, sicer primarno za odvisnost, kaj še?

Ja bi...katero področje moramo še definitivno zapolniti je to, da začnemo delati z neorganizirano mladino. Tudi županiji sem to predlagal in je bila naklonjena.

Na kakšen način ste si pa zamislili?

Postaviti stojnico in predstaviti. Recimo, s kakšnimi pobudami oni prihajajo...narediti nogometni turnir. Ni problema, samo jaz moram imeti denar, da jim ga lahko damo. Jaz bi si želel recimo 25 takih mini dogodkov letno, ki i jih neorganizirana mladina naredila, mi bi jim pa finančno pomagali.

Potem ni toliko problem v idejah, kot je v samem financiranju?

Ja, idej je kolikor hočeš, denar je bolj problem.

Pokrivate pa vi trenutno celo Belo krajino?

Ja, čeprav večinoma Črnomelj. Metličani, ko sedaj delajo mladinski center, sem jim dal vso dokumentacijo našo za razpise.

Kaj pa je prav tvoje delo tukaj?

Jaz kot predsednik sveta zavoda skrbim najprej da so finance urejene. Tega sicer nobeden ne vidi ven. Drugo je pa potem koordinacija dela z direktorjem. Pomagamo na različnih projektih.

Pa predstavlja to velik problem, da sedaj mladi veliko ostajajo v Ljubljani?

Ja, je problem. Bela krajina je kadrovska res boga. Pokolpje pa to....ukrepi, ki ne bodo prinesli razvoja. Moje mnenje je, da edini ukrep, ki bi bil za Belo krajino je, da bi država morala dati denar, da ti ko doštudiraš, da se nekje zaposliš in da država da tvojemu delodajalcu 2-3 letno subvencijo za tvojo plačo. Ker mlad človek je toliko sposoben, da bo potem v dveh letih toliko naredil, da bo za njih tržno zanimiv. Pri nas je problem ker se tudi podjetja ne prijavljajo na različne razpise. Podjetja so kadrovsko slaba, životarijo. Kolpa iz Metlike je edino eno tako podjetje, ki je v razvojnem projektu. Po moje manjka kadra podjetjem. Dejstvo je, da mora biti mladi človek res pravi patriot, da ostane tukaj. Iz študentske scene se razvija. Začne gori nekaj delat, v Ljubljani ima več opcij, znanje je bolj cenjeno.

Kaj bi si pa vi recimo še želeli? Večji budget recimo, ne?

Rad bi nekaj, da ta mladina, ki znam da je sposobna, da bi se bolj zaktivirala. Da bi hoteli nekaj migat. Da bi si sami delali košarkaške turnirje, da bi se mladina samoaktivirala, da bi postali dobri aktivni državljani. To bi si recimo najbolj želel.

6.2 PARAFRAZIRAN ZAPIS DRUGEGA INTERVJUJA

Nisem vedela, da imamo v Beli krajini socialne pedagoge. Ste verjetno edina?

Pa so še. V D. je ravnokar zaključila, mislim da je diplomirala zdej pred kratkim, februarja al marca S.N. V bistvu je bla ona metalurg, pa je končala socialno pedagoško dokvalifikacijo in je zdej na delovnem mestu svetovalne delavke. Pol pa mislim da je še ena, ampak ni aktivna v tem poklicu, na OŠ M.J. je v oddelku podaljšanega bivanja J. V.. Vem pa, ker sem ji sama bla mentorca, ko je bla še v S. Delala je pa z otroci Romi. Pa je rabla potem za prijavo na strokovni izpit mentorja. Tk da ona je tudi. Za njo vem da ni v tem poklicu, je pač drugače zaposlena, tale v D. pa ja.

Tk da ko sem pa sama pred 15imi leti...ja sem bla prva generacija. Ja sem bla prva generacija, ki sem na socialni pedagogiki zaključila z nazivom profesor socialne pedagogike in to nam je potem kar naenkrat odprlo vrata tudi v šolah. Prejšnji...mislim da so bli domski pedagogi, so bli bolj usmerjeni da dijaške domove pa na vzgojne in prevzgojne zavode. Potem mi, kot prva generacija diplomantov z nazivom profesor socialne pedagogike smo pa kar naenkrat...ta besedica profesor je potem odprla vrata na osnovnih šolah, srednjih šolah. Tako da ja sem pol takoj dobila tukaj zaposlitev, ampak ker je šola majhna sem mela tukaj 70% svetovalno delo, pa 30% sem se vozila na eno bližnjih šol.

Torej najprej ste začela delati v šolski svetovalni službi?

Vedno v svetovalni službi, ampak ta šola, ko sem jaz prišla je imela 225 učencev in 10 ali 11 oddelkov, normativ je pa 20 za celega. In pol če sem hotla bit polno zaposlena, je blo delo še na bližnji šoli. Sem pa tam, kot tukaj, opravlja delo šolskega svetovalnega delavca.

Zdej ste pa ravnateljica. Koliko časa že?

Zdej sem pa ravnateljica, že tretje leto, 1. oktobra bo tretje leto. Sem bla pa skoz v tem zavodu kot svetovalna delavka, tk da pol sem se, k sem poznala specifiko šole, razmere, kolektiv, da sem se pol odločila prijavit.

In kakšna je razlika med delom ravnateljice in šolske svetovalne službe?

Moram rečt, da zdej v prvih letih zelo velika. Ker sama sem si najprej predstavljala, ko sem pač spremljala delo mojega predhodnika, mi je tudi dal pedagoško vodenje šole, se pravi da sem ja že od nekdaj in hospitirala pri učiteljih in vodila pedagoško dokumentacijo in ukvarjala se z najrazličnejšimi težavami posameznih učencev, vstopala v stik s starši, ki imajo učence s težavami, svetovala učiteljem pri delu s takšnimi učenci. Zdej sem pa kar naenkrat »padla« v tiste bolj ekonomske vode, ki mi ne ležijo, niso prijetne, sploh v tem kriznem času. Tk da sem mogla kar velik del svojega socialno pedagoškega znanja potisnit nekam na stran, pa se nekako bolj priučit in naučit teh gospodarstvenih oz. ekonomstvenih zadev. Ampak vsa ta znanja mi pridejo še kako prav, ker znam delat z ljudmi in moram rečt da mi, socialni pedagogi, imamo velik čut za delo z ljudmi. Z različnimi ljudmi, predvsem z ljudmi, ki so drugačne vedenjske odzivnosti in takšni so tudi odrasli s katerimi delam pa naj bo to učitelj, naj bo to starš, naj bo to nekdo, ki se s čimerkoli ne strinja, pa ti pride jasno povedat. In znam te konflikte blažit. In tukaj vidim to prednost, ki jo imam kot svetovalna delavka tudi zdej pri odnosih z ljudmi. Ker to je najtežje. Ljudje so množično nezadovoljni, pa dns je staršev bistveno več, dns si starš upa prej poseč na področje, ki absolutno ni njegovo. Zdej, ja sem pa v taki vlogi...pri meni se vse konča. In to mi pomaga, da mam ta čut dela z ljudmi, primeren pristop, ne da pač nek problem negiraš, da ga žejnega čez vodo pripelješ. Daleč od tega. Ampak da imam neke take mehanizme, da znam človeka pripeljat do tega, da se pa mogoče kdaj kje moti ali pa da tudi sama priznam, da mogoče tudi mi nismo delali tako kot bi bilo kje treba. Pa potem najdemo skupno pot.

Kaj pa delo z učitelji v šolski svetovalni službi? Kako so vas sprejemali?

Zdej tako, odvisno od šole, pa kakšen status je svetovalni delavec na tej šoli imeli. Tukaj pri nas, ko sem sama začela, ni bilo zaposlenega svetovalnega delavca, ampak so bili tako imenovani mobilni svetovalni delavci, kar pomeni, da se je do večje šole svetovalni delavec enkrat ali dvakrat na teden pripeljal, pa reševal določene težave. In normalno je, da ga ljudje v ustanovi niso zaznavali kot del kolektiva. Bil je v bistvu kot neke vrste gasilec. Pol zadev do njega sploh ni prišlo, ker so mogli odreagirati tukaj in zdaj, ne pa ob sredah ob 10ih, ko bo prišel. In ko sem prišla je bilo kar precejšnje nezaupanje. Bil je tudi starejši kolektiv, ki so bili bolj navajeni sami delati in ki so se tudi bali lej, zdej bo pa mogoče tudi pri meni odkrila kakšno nepravilnost. In sem rabla kar nekaj časa, da sem prodrla do njih. Zdej na kak način prodreš? Izkažeš se s svojim delom, s tem kakšen si kot oseba. Zdej ja sem bla veliko v dnevni kontaktih z učitelji, jim nudla nasvete, pa z učenci, ki imajo kakršne koli težave. Celo prišlo je tako daleč, da so me kdaj sami povabli naj pridem v razred, naj sama spremljam kaj ta učenec dela. Tako nisem delala z učenci samo individualno, ampak individualno tudi znotraj razreda, že veliko prej, preden se je potem ta ISP pojavu in smo potem bili zaželjeni tudi v razredu svetovalni delavci pri spremljanju učne (ne)uspešnosti. In moram reči, da sem imela veliko srečo, da so takrat začeli uvajati program Korak za korakom, pa kasneje tudi devetletka (mi smo bli ena prvih šol, ki smo šli v devetletko) in tukaj so me učitelji rabili. Ker učitelji so se prestrašili novosti. In jaz sem bila kot neke vrste vezni člen. Bla sem vedno z njimi na izobraževanjih, to kar so dobili za preveriti na svoji šoli sem sodelovala zraven in nekak so me rabli. Ker smo bili zdej kar naenkrat vsi na začetku, nič več ja mam 30 let delovne dobe, sem preizkušena učiteljica, kaj boš ti meni, k še eno leto nimaš delovne

dobe, svetovala. Zdej smo bli pa vsi enaki, ker sistem se je začel spreminjati in so me rabili. Rabili so me pri stvareh, kjer so bili prej popolnoma avtonomni, popolnoma suvereni. In to je bil ta premik. Tako da potem sem se mogla že dela dobesedno otepat, ker sem posegala na področja, kamor naj ne bi posegala, to je klasično v izvedbo pouka, ampak je to meni odprlo, da so me ljudje spoznali in da si potem več niso predstavljali kaj bi bilo, če svetovalnega delavca vsak dan v tednu tukaj ne bi bilo. Tako da potem po treh letih, se je ravnatelj odloču, da me nič več ne deli s sosednjo šolo, ampak da me zaposli »v kompletu«, s tem da sem do svoje polne obveze delala še v oddelku podaljšanega bivanja, ker pa je bil tudi za mene izziv, ker sem spremljala učence s težavami, jim pomagala pri domačih nalogah, poskrbela za sprostivne dejavnosti, se šla različne dejavnosti. Skratka izkoristila sem vsa ta znanja potem sebi v prid.

Kaj pa razlika med posameznimi generacijami otrok, glede na to, da imate že precej izkušenj in delovne dobe?

Bom rekla kar precejšnja razlika, ker zdej so pač vse težave drugače vodene, tudi te odločbe so se pojavile za otroke, ki imajo izrazitejšo težavo, dobijo status učenca s posebnimi potrebami. Že zelo zgodaj se takšne učence opazi in poskrbi da potem skladno s svojimi zmogljivostmi napredujejo, včasih pa recimo ni bilo, si jih dlje časa iskal in jim potem tudi pomagal. Pa še nekaj, mislim da je bilo včasih veliko, veliko več dela s starši, da mu poveš, da mu prikažeš, da ima otrok težave. Takoj so začutili tisti strah, aha z mojim otrokom je nekaj narobe, želijo ga prešolati na šolo s prilagojenim programom. Zdej je pa to drugače. Zdej pa starš velikokrat sam poišče pomoč in reče z mojim otrokom je nekaj narobe, vidim da mu ne gre, doma delam z njim, dejte nam pomagat. In tudi ko rečeš, glejte tudi mi smo mnenja, ker vse oblike pomoči, ki jih imamo na razpolago, ne zadoščajo otroku, mogoče bi bilo dobro da zaprosimo za dodatno strokovno pomoč. Ne jemljejo to kot nekaj slabega, ampak res kot dodatno strokovno pomoč, pomoč z veliko začetnico, da se otroku potem čim bolj pomagal pri nadaljnjem delu. In tukaj je tudi v pojmovanju težav bistvena razlika. Včasih je bilo starša dobesedno sram priznat, da ima težavo, dolgo časa ni sprevidel, zdej se pa velikokrat že zgodi, da sami pridejo, še prehitijo nas velikokrat. Mi kolkokrat rečemo, bomo še malo počakali, sploh do zaključka 3. razreda, pa velikokrat starš že prej pride, in poišče dodatne informacije, kako se lahko otroku še pomaga.

Potem imate pri vas dobro razvito sodelovanje s starši.

Ja mislim da ja, ker pri nas se tudi pozna, da je to majhna podeželska šola in tukaj še učitelja spoštujejo starši. Se pojavljajo konflikti, se pojavljajo težave, ampak to so posamezni starši. So posamezni starši, ki se zavedajo pravic pa premalo dolžnosti, ampak vsak rabi svoj čas. Meni se velikokrat zgodi, da kakšnega starša, ko ga začnemo spremljati v prvem razredu, pa je mogoče nastrojen zaradi lastnih negativnih izkušenj do šole, izrazito nezaupanje kaže. Bom rekla, vsak dan nam dobesedno zabije nož v hrbet, nam nagaja, kakšne slabe stvari širi o nas. Ampak potem, ko dobi izkušnjo, pozitivno z nami, ko ima možnost razgovora z različnimi ljudmi, ki delamo v šoli, se to mnenje počasi preoblikuje. So pa kljub temu, na vasi, na podeželju, starši še vedno takšni, da so »gnetljivi«, pa ne v negativnem smislu. Znajo prisluhniti, da niso starši, ki bi ob prvi težavi, ob prvem nezaupanju dvignili slušalko pa naredili prijavo na ministrstvo, ampak vejo kaj se pridejo pozanimati in dobiti več informacij.

Kako so vam pa prišle prav kompetence oz. znanja, ki ste jih dobili tekom študij in tudi magisterija?

Zelo prav. Ker sem človek, ki je vedno pripravljen na pogovor, na odprt iskren pogovor. Moram rečt, da hvala bogu sem tudi po karakterju takšna da sem umirjena, da ne eksplodiram, tudi takrat ko sprejmeš tudi kakšno grdo kritiko, s kakšnimi grdimi besedami obogateno. In tudi sem človek, ki pozitivno gleda na zadeve. Najbrž to sogovornika tudi umiri in pripravi, da začne res poslušati. Pa ne samo poslušati. Da sliši. Ravno to, ker socialno pedagoška znanja ti dajejo širok spekter dela z različnimi ljudmi, ki imajo težave, za ljudi, ki imajo težave, pa vemo da so včasih tudi težki, kar se

tega tiče. In ravno to spretnost sem povezala pri tem delu. Da znam prodreti do takšnih ljudi, da čutijo zaupanje. In čim ti pridobiš človeka, da ti zaupa, potem je vse ostalo z lahkoto rešljivo. In to mi je študij dal. Da znam delat z ljudmi, da znam poslušati, znam jih nekak umirit, pomirit, ne dajat neko lažno upanje, tudi natančno načrtati kaj je njihova naloga, hkrati načrtati kaj so njihove pristojnosti, kje je tista meja, kje se posega v šolski prostor in kje se ne posega z njihove strani. In nekako, ko starši to začutijo, da jim ti na en tak primeren način poveš, ne da se postaviš visoko nad vse in jih gledam s treh metrov dol in jim kažem vi ste tu, sama sem pa to (pokaže z rokami; op.a). Ampak se vedno na tak način, kot se medve zdej gledava soočamo s problemi, pol se zadeve nekak da spraviti.

Kaj se vam pa zdi, kateri poklic je še primeren za delo šolske svetovalne službe? Socialni pedagog, pa mogoče še kakšen psiholog, pedagog?

Zdej bom tk rekla, po mojih izkušnjah socialni pedagog in pedagog. Socialni delavci so se izkazali, da imajo preozko znanje, sploh za delo v šolskem prostoru. Oziroma tako, socialni delavec ja, ampak tam, kjer je možnost treh v šolski svetovalni službi in potem ožje področje socialni delavec vzame. Tam, kjer bi bil pa socialni delavec sam na šoli, kot član šolske svetovalne službe, so pa precej ubogi. Tako da nekako vidim še najbolj pedagoga tukaj zraven. Zdej kar se tiče psihologov...ne vem. Toliko izkušenj z njimi nimam, ampak običajno so to ljudje, ki se sklicujejo in vežejo na kakšne testne rezultate, so bolj testno usmerjeni. Sicer analize pridejo marsikdaj prav, ampak ne dajo toliko na ta osebni stik in na pogovor, razgovore. Se mi zdi, da smo pedagogi in socialni pedagogi tisti, ki smo bolj veščji tega.

Kako pa je kaj s preobremenjenostjo šolske svetovalne službe? Vi ste sicer bolj majhna šola s približno 200 otroki.

Zelo velika. Ker posega na vsa ta področja ki sem jih prej naštel. In nekje na področje, ki ga dela samo socialni delavec in nekje, kjer dela samo psiholog. Torej tukaj je pa vse v eni osebi. In ravno socialni pedagogi se tukaj izkažemo. Ker mi imamo neko širino, smo jo znotraj študija dobili. Meni recimo ni bil problem, da sem na vsa ta področja posegala. Poleg svojega, ozko svojega, še na ostala. Je pa preobremenjenost zelo velika. Ker ne glede na število učencev...to so obremenilne stvari, pač reševati težave, srečevati se s problemi, ni prijetno in te tudi izčrpa notranje. Zaradi tega si je pa potrebno najdit, ko si v takšni službi, vedno spregovoriti tako z učenci kot s starši, kaj prijetnega za sporočiti, kaj lepega. In ena takšnih možnosti so bili nadarjeni učenci, ki se skladno s tem konceptom uvrščajo med otroke s posebnimi potrebami. In meni ni bilo lepšega, kot voditi razgovore s starši, katerih otroci so na testih bili spoznani za nadarjene, pa predno smo šli v oblikovanje individualiziranega programa. In takrat sem končno začutila in rekla, lej zdej mi je pa super, pokličem starše na razgovor, kadar imam kaj lepega za sporočiti. Naslednja zadeva, ki je krasna in jo na večjih šolah vodijo psihologi, je poklicna orientacija. Tukaj se tudi najde človek not, ker delaš pa z vsemi starši, z vsemi otroki in so zopet tudi lepše zadeve za sporočiti, za predebatirati skupaj s starši in od tukaj črpaš tisto moč, da preobremenjenost ni toliko opazna in vidna. Drugače je pa za enega samega kar velik ta normativ 20 oddelkov in en svetovalni delavec. Je precej za narediti.

Vi ste potem, če prav razumem, prva socialna pedagoginja v Beli krajini. Kako se vam zdi, kakšne so še potrebe po te, oziroma ni?

Zdej krasno bi bilo, da ne glede na število oddelkov, da bi bila znotraj šolske svetovalne službe vsaj 2 strokovnjaka različnih profilov. In enega od njih sigurno vidim socialnega pedagoga. Ravno zaradi te širine znanja. Ampak to je utopično mišljenje, ker premik narediti med normativi in standardi...vemo s čim je povezano, s financami, itn. Drugače pa ga definitivno vidim kot enega izmed članov v teh zunanjih ustanovah, s katerimi sodelujejo pri delu z učenci s težavami. In veseli me, da v Novem mestu, na Posvetovalnici za učence in starše je tudi socialna pedagoginja, ena izmed članic tima. Tukaj vidim to prednost, da je tudi tam prodrli ta profil strokovnega delavca, da niso samo tako kot je bilo včasih, socialni delavec, psiholog, pedagog, ampak da si je tudi našel prostor socialni pedagog, kar nakazuje, da so nedvomno različne ustanove zadovoljne z delom in širino dela socialnega pedagoga.

Tako da...na šolah pa bom rekla, da če bi se sama znašla, pa ne da preferiram, ker sem sama socialna pedagoginja, ampak bi veliko raje, če bi imela od vseh profilov, bi bolj z gotovostjo izbrala socialnega pedagoga.

Kakšna je pa ravno poznanost profila socialnega pedagoga pri nas?

Zmeraj boljša. Na začetku, ko sem bila sama, so me večkrat zamenjali s socialnim delavcem in potem sem razlagala, da ne, pa sem povedala kaj je prvotno, kje so bili socialni pedagogi zaposleni, kje se še največ zaposlujejo, kaj je tisto moje ožje delo. In si mogel ljudi naučit. Zdej pa mislim da ljudje vedno bolj poznajo. Tudi deloma iz tega, ker so določene osebe že v tem prostoru in so prakso opravljale in so bili z njimi zadovoljni. Tako da vedno bolj poznajo. In moram reči, da moj predhodnik, je imel takrat na razpolago ali zaposliti mene - socialnega pedagoga ali psihologa. In je vzel mene kot socialnega pedagoga, ker je pač v tej smeri slišal in enostavno je gledal naprej in je rekel ne, psiholog mi bo preozek, bom vzel socialnega pedagoga. In se mu je potem vsak dan potrdilo, da je bil izbor pravilen, ker je res potem dobil več, kot bi dobil od katerega drugega strokovnjaka. Je bilo pa na začetku normalno, ljudje niso poznali tega. Poznali so psihologa, pedagoga in socialnega delavca. In ko sem se sama ukvarjala z diplomsko nalogo, so bili socialni delavci in pedagogi, jih je bilo največ zaposlenih na večjih šolah. Socialni pedagog pa si je šele utiral pot. Mislim da sem uspešno zastopala socialne pedagoge, nenazadnje tudi to, da so se potem odločili za mene, kot za tistega, kateremu želijo zaupati petletni mandat, vodit šolo. Mislim da je to velik poklon meni in moji smeri, da sem se v teh letih izkazala in pokazala, da sem vredna zaupanja, da lahko vodim ljudi.

Pa je perspektiva za socialno pedagogiko v Beli krajini?

R: Mislim da ja.

Verjetno ne samo v šolah?

R: Zdej kolikor recimo.....centri za socialno delo še vedno bolj ali manj zaposlujejo socialne delavce, čeprav bi jim socialni pedagog zlasti pri delu z Romi, pri kontaktih, ker tam imajo velike težave in bi ta kader potrebovali. Zdej drugače tukaj pri nas....ne vem. Šola s prilagojenim programom mogoče.

S katerimi ustanovami pa še sodeluje šolska svetovalna služba pri vas?

Najprej sodeluje s šolsko ambulanto, potem Posvetovalnica za učence in starše, potem ker je vedno več otrok, ki ima posebne potrebe, ki imajo odločbe, jih je kar nekaj takšnih, ki so obravnavani v razvojni ambulanti v Novem mestu – tudi s to službo je potrebno sodelovati, potem je pa še recimo Zavod za izobraževanje in kulturo, zlasti kadar gre za izobraževanje učiteljev ali staršev, sodelovanje znotraj kakšnih projektov. Potem se sodeluje s CSD ob težavah posameznih družin, ki so bodisi socialne narave ali pa drugače. Potem tudi s policijsko postajo, bolj v smislu preventive – organizacija predavanj. Potem s srednjimi šolami definitivno pri predstavitvi poklicev, srednješolskega sistema. Tudi z Zavodom za zaposlovanje ravno iz istega razloga. Potem z Zavodom za šolstvo, še posebej s tisto službo znotraj, ki se ukvarja z usmerjanjem otrok s posebnimi potrebami, pa tudi krovno, saj nenazadnje skrbi za izobraževanje učiteljev, zato da gremo v korak s časom, pri posodabljanju učnih načrtov ipd. Potem pa z vsemi takšnimi ustanovami, ki ponujajo kakršna koli izobraževanja bodisi za starše bodisi za učitelje, pa z ustanovami, ki nam nudijo pomoč pri izvedbi dejavnosti.

Kakšno je pa kaj stanje pa področju otrok s posebnimi potrebami? Je tega vse več? Smo bolj pozorni na to?

Mislim da vse več, ravno iz tega razloga, da smo vse bolj senzibilni. Mi imamo zraven tudi enoto vrtca in pri nas se je ravno to zgodilo, da je vedno več tega odkritega že v vrtcu in imamo že kar nekaj otrok, če gledam nazaj 15 let in ta hip, ki imajo že v vrtcu odločbo. Opazi se, zgodaj se odreagira, starši so tudi bolj dovzetni za to in enostavno se potem že prej te korake izpelje. Ne čaka se, da se pride v šolo, da se v tretjem razredu potem določene stvari ugotavljajo. In smo res bolj odprti, bolj vidimo stvari. Je

pa to kar precejšen finančni zalogaj, zlasti za vrtce, ker vrtce plačuje občina in se potem posebej plača specialnega pedagoga.

Pa gre tukaj potem predvsem za defektološko pomoč, ali tudi za socialno pedagoško?

Zdej večina jih je, ki bi potrebovala specialno pedagoško oz. defektološko pomoč, čeprav je že kar nekaj odločb, kjer piše, da potrebujejo pomoč socialnega pedagoga. In tudi sama sem, mislim da eno leto predno sem nastopila mesto ravnateljice, kot socialna pedagoginja nudila pomoč dvema učenkama v D., ker sta dobili odločbo, da potrebujeta pomoč ravno socialnega pedagoga. In tudi kolegica iz S. je imela prav enega učenca, ki je potreboval ravno socialno pedagoško pomoč, je bil socialni pedagog tisti, ki je bi zahtevan in je imela že probleme, ker pač ni osebe ustrezne te smeri našla. Tako da glavnina je specialno pedagoška pomoč, se pa že kar v nekaj primerih najde tudi pomoč socialnega pedagoga. Tako da tukaj se tudi že en premik kaže. Tudi kot izvajalci dodatne strokovne pomoči smo zaželeni pri učencih, ki imajo drugačno vedenjsko odzivnost oziroma imajo čustveno vedenjske težave.

In kakšni so plani za naprej?

Zdej ne vem...3 leta mi bo zdej, mandat je 5 let... Najverjetneje tudi okolica od mene pričakuje, da se bom še v enem mandatu preizkusila, ker pravijo tako, da prvi mandat se učiš, drugi mandat daš največ od sebe, tretji mandat pa začneš že spat. Sama po sebi gledam, da bi bila dva mandata. In potem se vrnit na to svoje, v šolsko svetovalno službo.

6.3 PARAFRAZIRAN ZAPIS TRETJEGA INTERVJUJA

Kaj vse spada pod dijaški dom?

V bistvu ta stavba tukaj. Imamo dol prostore za upravo (ravnateljico, tajništvo, računovodstvo), pa vratar je dol, potem je dol še kuhinja, k lahko pridejo zunanji tudi na malce, potem v tem nadstropju so prostori za bivanje. Tukaj so sobe, pa računalniška učilnica, pa naš kabinet – baza za sprejem, pa še en oddelek vrtca, za Romske otroke ima tukaj svoje prostore. Pa ta prostor, kjer imamo televizijo pa si kdaj kaj pogledamo, pa punce tukaj ustvarjajo. Spodaj, v kleti imamo pa še prostor za ples z metodiko, so ogledala na obeh stenah, pa pingpong miza.

Kdo vse pa biva v dijaškem domu?

Imamo 20 punc, ki obiskujejo vzgojiteljsko šolo v Metliki in pa 3 fante, ki obiskujejo šolo s prilagojenim programom.

Kako pa poteka vaš delovnik?

Zdej je tako..Jaz delam popoldne, vsak dan od 15ih do 22ih. Tako da okrog 15ih do 17ih sledijo učne ure, potem je odmor, potem ponavadi kaj ustvarjajo punce za šolo velikokrat. Potem ob 18ih je večerja, potem je pa zopet prosto do 22ih, ko se morajo lučiti ugasniti v sobah. Si gremo kdaj lahk pogledat v Laterno, al pa tudi gremo v športno dvorana tukaj od osnovne šole, jeseni nabiramo kostanj

Kako je pa dopoldne pa ponoči?

Dopoldne ravnateljica poštima če je kaj, če katera slučajno v domu ostane, za ponoči imamo pa tudi trenutno eno študentko, ki nadomešča sodelavko na porodniškem dopustu.

Kako poteka delo nočnega vzgojitelje?

Nočna skrbi, da je ponoči vse v redu. Nobenega velikega dela nima, mora pa pač biti prisotna tukaj. Pride ponavadi od 10ih zvečer in je do 6ih zjutraj, predvsem zaradi otrok s posebnimi potrebami tudi, kakšna zdravila, če mora kateri otrok kakšna zdravila vzeti, je pozorna na te zadeve itd. Z nočnim nemirrom ni nekih problemov. Sicer ni mir ob 10ih, ampak ponavadi potem ob 11ih, pol dvanajstih pa. Tudi če je kakšen problem...ona ga skuša sama rešit, če se čuti, da je za to kompetentna, če ne zapiše v knjigo in se potem jaz naslednji dan pogovorim z njimi, da zakaj je bilo tega treba, ali ni dovolj, da se enkrat rečt da se muziko stiša, da je ob 10ih mir, da nismo sami, da so še v sosednjih sobah drugi, ki bi radi spali, če vi ne,... Zjutraj ob 6ih so vsi več ali manj budni, ker imajo ob 6.20 že odhod avtobusa proti Metliki. Se pravi gre po sobah, pogledat kdo je v kakšnem stanju, npr. jaz imam vročino oz. se ne počutim dobro, potem zmeri vročino, zapiše v knjigo, obvesti starše če bi bilo potrebno. Neke vrste sigurnost, če je vse OK. Glede na to, da so same punce, ni nekega straha, da bi se preteпали ali ne vem kaj počeli. Do 21ih imajo proste izhode. Pozimi striktno, ker je bistveno prej noč, manj hodijo ven, manj se zunaj dogaja. Zdaj proti koncu šolskega leta, ko se še zunaj dost dogaja, ko je toplo, pa bolj dovolimo.... Zunanji obiski so notri prepovedali. Lahko sicer spodaj v avli, ni pa nobenega sprehajanja po sobah.

Kako pa je z vikendi? Je verjetno zaprt dijaški dom?

Ja, za vikende grejo punce ponavadi domov, se pa kdaj zgodi, da katera tudi ostane, če ima kakšne obveznosti. Pa zdaj imamo eno, ki ostaja čez vikende, se je z družino tako zmenila. In ima potem ključ od spodnjih vrat, pa od teh zgoraj, pa seveda od sebe in potem sama skrbi, je samostojna. Pa trenutno imamo tudi eno Danko tukaj preko mladinskega centra, ki je na izmenjavi.

Kako so pa kaj punce? Imate kakšne probleme?

Ej nobenih. Punce so full pridne, bo letos ¼ odličnih.

Uauu, pol so pa res pridne. Ni nobenih vzgojnih problemov?

Ne res nobenih. Se dobro razumemo. Se veliko pogovarjamo.

Kaj pa kakšni alkohol, droge, kajenje?

Dobro pride kdaj do alkohola, k katera praznuje rojstni dan, drgač pa drog nobenih. Kadijo pa tudi lahk, ampak ne s sobah, zunaj lahk.

Kaj pa učenje, pa ocene? Učna pomoč?

Sej nekaj jim znam sam pomagat, drgač pa prosim katero, ki bolj zna, da če bi lahk tisti k ne razume glih pomagala, pa ji razložila. Pa se pol zmenimo. Evo pa tk kombiniramo...je glih v petek ena punce odslužla družbeno koristno delo. Je mela za oddelat 136 ur, prehitra vožnja, itd. in ni mela s čim to plačat. In so ji dodeli da mora 136 oddelat v eni ustanovi. In je poklicala sm. Je pa s filofaksa in smo jo vprašali da kaj bi lahk, slovenščina, angleščina, matematika? In je rekla da matematika bl tk, da angleščina prfektno, lahk i slovenščina, da lektorira in evo, smo se zmenli. Tk na razno razne načine. Pa če ja ne znam, pa zna mogoč kolegica iz nočne, pa pride prej, pa pomaga. Al pa pol tudi po 10ih, čeprav naj bi šle po deseti spat.

Pa pri vas nimate dijaškega doma samo za namestitev, ampak imate tudi v turistične namene, ne?

Ja, ta štuk tukaj so prostori dijaškega doma, eno nadstropje višje pa imamo hostel. Pri nas ponavadi spijo kakšni delavci, ki pridejo oddelat svoje. Smo tako imeli, ko se je Lidel gradil, pa so pr nas spali. Ali pa kakšna skupina, ki nastopa v MKK, ali pa ob večjih dogodkih

Kaj pa kapacitete?

Za dijake imamo prostora 12 sob po 3 postelje, torej 36. Ampak nameščano punce tako, da tiste, ki so še v nižjih razredih so ponavadi skupaj, tiste v višjih so pa tudi že same. Pa včasih se gre katera učit v kakšno prosto sobo, ker se uči na glas in tako sama potrebuje mir, pa tud druge moti s tem.

Glede hostla pa je ob večjih dogodkih kot je Jurjevanje, lahko v hostlu spi tudi 100 ljudi, in to so res potem še vsa pomožna ležišča. Imamo pa tudi 3 apartmaje s kuhinjo, tušem, klimo, WC-jem, kopalnico. Zgoraj je tudi multimedijaska učilnica in pa najlepša terasa v Črnomlju, ko vidiš cel Črnomelj. Je pa obiskanost nekje najbolj od aprila do novembra. Trenutno je enih 15 oseb, to je povprečje, je pa drugač obiskanost 1000 nočitev na leto.

Kako pa gre to skupaj dijaški dom in hostel hkrati?

Dijaški domovi kot dijaški domovi funkcionirajo samo še v večjih mestih, kot je Ljubljana, Maribor, pa mogoče Celje. V manjših krajih ni nekih srednješolskih programov, kar bi jih pritegnilo, pa tudi ta kriza ki je. In dijaški domovi, so jih v bistvu zapirali kot po tekočem traku. Mi smo tukaj kot ena oazica, kulk smo majhni. Poleg nas je še Novo mesto, v Sevnici ga ni več, v Kočevju ga ni več....potem do Ljubljane nič. Saj ne vemo sicer koliko časa bomo še obstajali.

Pa slučajno kaj na račun hostla potem trpi vzgojno delo z dijakinjami?

Ne. Ponavadi, če je večja skupina jih lahko sprejmemo v času šolskega leta samo čez vikende, se pravi, ko dijakov ni. Če so pa manjše skupine, lhk pa eden od nas popedena (uredi op.a). Ni nobene panike.

Financirate se pa...iz javnih sredstev...pa verjetno hostla? Prostore mate full lepe.

Da, od države, pa to kar sami s storitvijo nudenja prenočišč zaslužimo. Tk smo par let nazaj vsa okna v sobah zamenjali, videonadzor mamo, domofon, televizijo tukaj smo kupli za Božička, pa te vreče za sedenje, so prf super. Vse kar zaslužimo s hostlom, se vrača nazaj.

Morate biti pa zelo vsestranski.

Ja, sej ti pravim, včasih sneg kidam zunaj, potem sem svetovalni delavec, pa spremljevalec, pa receptor, pa snažilka, čistilka, sobarca. Praktično vsak od nas mora obvladati kompletno delo.

Kako pa s starši sodelujete?

Em..... (razmislek)...večinoma preko telefonskih klicev. Se mi je že zgodilo, da prvi letnih, prvi dan so jih v začetku septembra pripeljali v dijaški dom in potem se v bistvu nismo videli do maturantskega. V glavnem telefon, pa mogoče se kdaj srečamo na govorilnih urah, če slučajno utegnejo in pridejo. Drugače pa....dost slabo...imeli smo tudi roditeljske sestanke v dijaškem domu, pa smo jih meli eno leto, pa je od petih srečanj, na dva prišel po eden ali dva starša. Mislim, čemu? Če vi menite, da ni potrebe. Potem smo lepo napisali, vzgojitelj ta pa ta, je vsak dan v službi od 15ih do 22ih. Kadarkoli se lahko oglasite, pokličete, vedno ima službeni telefon v žepu, na to in to številko. Karkoli vas zanima. Če se vam ne bom oglasil takoj, vas pokličem nazaj. In je stvar rešena. Ni nobenih problemov.

Torej ni nobene potrebe po večjem sodelovanju?

Niti ne. Jaz starše kličem predvsem, ko sem v dilemi kaj narediti, ali sem skeptičen glede česa, če me »nategujejo« glede česa. Načeloma starši kličejo naslednji dan po roditeljskem sestanku, če se niso utegnili udeležiti. Če jih zanimajo ocene, potem pokličejo na šolo. Ali pokličejo, je pri vas vse v redu, al pa če so otroci bolni, se javijo....čisto tako, praktične zadeve. Ni nekih nepotrebnih klicev.

Nimajo potem te punce nobenih družinskih težav ali kaj podobnega?

Imajo, imajo. Recimo punca, ki ostaja med vikendi je zamenjala 6 rejniških družin, preživela zavod Višnja Gora, Smladnik in še kakega. V bistvu, ko se je rodila je mati zapustila njo in njeno sestro. Jaz vem za vsako kompletne družinske razmere. Itaq se pogovarjaš 7 ur na dan z njimi o vsem. Mogoče ni toliko vzgojnih problemov, kot to da se veliko pogovarjamo.

Kako pa je s tem, da ste vzgojitelji dejansko kot neki starši?

Smo ja. Mene punce včasih za res, včasih za hec kličejo naš očka in mami. V bistvu jim od nedelje do petka nadomeščaš očeta in mamo.

Pa je to naporno?

Ne. ...čutiš pa neko odgovornost.

Pa obstaja potem kakšna korelacija med šibkejšim socialno ekonomskim standardom družine in pa dijakinjami v dijaškem domu?

Ne, mislim da ne.

Pa tvoje delo poteka bolj individualno ali skupinsko?

Glej, čisto odvisno. Individualno, v malih skupinah, s celo skupino. Odvisno kaj se grem, kje me kdo potrebuje, zaradi česa tam sem.

In ti si tukaj prav matični vzgojitelj?

Ja.

Kako se pa potem punce razumejo s temi otroci s posebnimi potrebami?

Kaj pa vem. V 4. letniku se že veliko hecajo z njimi, na pozitiven način, oni bodo pa tudi v bistvu kmalu zaključili. Super se razumejo. Gre za zbadanje, ampak čisto tako, nedolžno, na lep način. Zabavno je no. Ni nobenih komplikacij zaradi tega. Sicer so tri fantje za sebe, svojo sobo imajo, ampak skupaj gledajo TV, tam so skupaj na računalnikih. Zdaj sem enga premestil tukaj, da je eden res čisto njihov. Pa fantje jim velikokrat pomagajo pri kakšnih računalniških težavah.

Kaj pa tvoje delo z njimi?S temi fanti?

Jaz hodim z njimi na lokostrelstvo. Jih spremljam na določenih zadevah, če grejo kam, npr. natečaj Evropa v šoli, sem njihov spremljevalec. V torek jih peljem na kopanje v Dolenjske Toplice, kot nagrado ob zaključki šolskega leta. Pa njihova matična vzgojiteljica dela od 12ih do 19ih. Ob 19ih ona gre in jaz ostanem in potem malce poskrbim, fantje gredo tuširanje, pranje zob. Potem ne vem, kaj boste danes? Obožujejo računalnike, kak fuzbal pogledamo, se pogovarjamo. Nimam nekega konkretnega dela z njimi.

S katerimi pa še kaj zunanjimi institucijami sodelujete?

S šolo za otroke s posebnimi potrebami Milke Šobar Nataše, z Srednjo šolo Metlika, Društvo prijateljev Metlika, z Bitom (mladinski center op.a) – imamo prostovoljko nastanjeno, pa ko je v MKK-ju kakšen koncert, ponavadi prespijo nastopajoči v hostlu. Nudimo recimo tudi kosila za ven oz. lahko se k nam pride na malico. Sodelujemo z vsemi, ki pokažejo interes, da sodelujejo z nami ali pa imamo mi potrebo, da bi z njimi. Tudi v Laterno (galerija op.a) si gremo kaj pogledat. Z zdravstvenim domov itaq. Dijaki imajo sicer matičnega zdravnika v svojem kraju, ampak če je potrebno jih potem seveda sem peljemo. Pa knjižnica, ki se recimo tudi drži naše stavbe, pa punce opravljajo prakso v vrtcih nekatere.

Pa kakšna znanja mogoče pogrešaš, ki si jih preko študija dobil? Bi si želel česa več?

Ja, tega je ene 10 let nazaj kar sem diplomiral. Ogromno znanja gre mimo, pozabiš. Že za angleščino vidim, da enih besed, ki jih ne uporabljam konstantno....no ok, pogovorno še gre, za kak mail odpisat, pa grem že slovarček gledat.

Kaj pa na področju vzgojnega ali svetovalnega dela?

To pa na začetku šolskega leta pride ven katalog izobraževanj in do 5 dni na leto izobraževanja za vzgojitelja ti pripada. Tako sem si eno leto izbral svetovalno delo v dijaških domovih, potem je klasika seminar za vzgojitelje otrok v dijaških domovih, kjer se obravnavajo podobni problemi, ki jih imamo in je super, ker se povežeš z drugimi vzgojitelji iz drugih dijaških domov in vidiš kakšne so situacije pri njih, kako delo poteka, kakšne novitete so, slabosti, prednosti, narediš neke primerjave. Sicer je tega bolj malo, ampak je dobro da ohranjaš stik. Bi pa bilo dobro, če bi bilo tega še več.

Kaj pa se ti zdi kakšen mora biti vzgojitelj? Kakšen je profil?

Kaj pa vem....

Je mogoče to lahko kdorkoli, samo žilico mora imeti za to?

Hm....mogoče pa ja...skoraj bi se prej nagibal k tej varianti, kot pa da moraš biti s točno določeno izobrazbo. Skoraj bi rekel, da bi to lahko bil marsikdo, sam da ma posluh za otroke, mladino, da jih razume, da jih spodbuja, da se proba skupaj z njimi učiti in zabavat, iti z njimi čez kakšno zanimivo ali manj zanimivo izkušnjo. Ne bi....domski pedagogi so idealen kader, z najboljšo možno izobrazbo, bi rekel ne.